

กำลังใจ ๑๒

โดย พระจุลนายก (สุชาติ อภิชาโต)

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร

ในพระบรมราชูปถัมภ์

อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

www.kammatthana.com

ท่านที่มีความประสงค์จะพิมพ์หนังสือเล่มนี้แจกเป็นธรรมทาน
ท่านสามารถพิมพ์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด
โดยให้ถือตามหลักธรรมที่แสดงไว้ว่า การให้ธรรมะ ชนะการให้ทั้งปวง

สารบัญ

กัณฑ์ที่	หน้า
๑๖๖ ขั้้นบันได	3
๑๖๗ ฐั้้น	11
๑๖๘ ความกลัว	19
๑๖๙ ความโลภ	28
๑๗๐ ชาร์จแบตเตอรี่	36
๑๗๑ บั้้นดินให้เบ็้นพระ	45
๑๗๒ ฐั้้นกำบั้	53
๑๗๓ ฆลาคกับเฉล็ยว	60
๑๗๔ ปรุฎั้บตั้บฐา	67
๑๗๕ ชั้ระจึตใจ	75

กัณฑ์ที่ ๑๖๖

ชั้นบันได

๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖

อีก ๗ วันข้างหน้าจะเป็นวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา คือวันวิสาขบูชา วันที่พุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวันรำลึกถึงพระพุทธเจ้า เนื่องในวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันเสด็จดับขันธปรินิพพาน ของพระบรมศาสดา ที่เราเคารพรักกันอย่างยิ่ง เพราะพระพุทธเจ้าทรงมีพระคุณต่อพวกเราเป็นอย่างมาก เป็นผู้ก่อตั้งพระพุทธศาสนาขึ้นมา เป็นผู้ชี้ทางสู่ความดีงาม ความสุขความเจริญ ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้า สัตว์โลกทั้งหลายอย่างพวกเรา จะไม่สามารถรู้เรื่องราวต่างๆ ที่ควรจะรู้ เป็นเหมือนแสงสว่างที่จะพาชีวิตของเรา ให้ไปสู่ความสุขความเจริญ ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหลายได้ การปรากฏขึ้นของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ จึงเปรียบเหมือนกับการปรากฏขึ้นของดวงอาทิตย์ ถ้าไม่มีดวงอาทิตย์โลกของเราจะเป็นอย่างไร ก็จะต้องมืดแต่ความมืดตลอด ๒๔ ชั่วโมงเลย มีแต่ความยากความลำบากที่จะไปไหนมาไหน เพราะไม่สามารถเห็นทางได้ ไม่สามารถเห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราได้ ว่าเป็นคุณหรือเป็นโทษ เป็นประโยชน์หรือเป็นภัยกับเรา จะไม่สามารถมองเห็นได้ ถ้าอยู่ในความมืด แต่ถ้ามีแสงสว่าง อย่างในขณะนี้เป็นเวลากลางวัน มีแสงพระอาทิตย์ ทำให้เห็นสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา จะไปไหนก็ไปได้ด้วยความสะดวก ไม่ต้องคลำทางไป

ฉันใดพระพุทธเจ้าก็เปรียบเหมือนกับดวงอาทิตย์ เพราะพระพุทธเจ้ามีพระธรรมเรียกว่า **ธัมโม ปทีโป ประทีปแห่งธรรม** แสงธรรมนี้ก็คือคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่สอนให้เรา รู้จักเรื่องราวต่างๆ ที่มาเกี่ยวข้องกับเรา ให้รู้ว่าเป็นอะไร ดีหรือชั่ว เป็นคุณหรือเป็นโทษ เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ เป็นของเที่ยงหรือไม่เที่ยง เป็นสิ่งที่ควบคุมได้หรือควบคุมไม่ได้ ถ้าไม่รู้สิ่งเหล่านี้แล้ว ใจของเรามักจะเห็นตรงกันข้ามกับความจริง จะเห็นสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข เห็นสิ่งที่เป็นโทษว่าเป็นคุณ เห็นสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเป็นสิ่งที่เที่ยง เห็นสิ่งที่ไม่

อยู่ในความควบคุมของเรา ว่าเป็นสิ่งที่เราสามารถควบคุมได้ เมื่อไม่ได้เป็นไปดังที่คิดไว้ ความเสียใจความผิดหวังย่อมปรากฏขึ้นมา นี่ก็เป็นเพราะไม่มีแสงสว่างแห่งธรรม ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่มาเกี่ยวข้องด้วย เราจึงต้องประสบกับความทุกข์อยู่เรื่อยๆ ประสบกับความผิดหวังอยู่เรื่อยๆ เพราะไปหวังในสิ่งที่ให้ความสมหวังกับเรา ไม่ได้ ไปปรารถนาในสิ่งที่จะให้เป็นไปตามใจของเราไม่ได้ ไปอยากในสิ่งที่ไม่อยู่กับเราไปตลอด อยากให้เขาอยู่กับเราไปตลอด แต่เมื่อไม่เป็นไปดังที่อยาก ดังที่หวังไว้ ก็เกิดความเสียอกเสียใจ ร้องไห้ร้องไห้ ให้อะไรที่เวลามาก็มาตัวเปล่าๆ เวลาไปก็ไปตัวเปล่าๆ

แม้กระทั่งร่างกายนี้ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นสิ่งที่เราจะเอาติดตัวไปได้ เวลามาก็ไม่ได้เอาร่างกายนี้มาด้วย แต่รับจากพ่อจากแม่เรามา สิ่งที่มาขึ้นคือดวงจิตดวงใจหรือดวงวิญญาณ มาพร้อมกับบุญกับบาป ถ้ามีบุญมากก็จะได้มาประสบกับสิ่งที่ดีที่งาม ถ้ามาพร้อมกับบาปก็จะประสบกับสิ่งที่มีแต่ความทุกข์ ความเสื่อมเสีย ความวุ่นวาย เมื่อมาแล้ว เราก็ได้สมบัติชิ้นแรก ก็คือร่างกายของเรา เมื่อเจริญเติบโตขึ้นมา ก็ได้สมบัติอย่างอื่นเพิ่มขึ้นมา ได้สามี ได้ภรรยา ได้บุตร ได้ธิดา ได้เงินทอง ได้ข้าวของต่างๆ แล้วสักวันหนึ่งก็ต้องทิ้งสิ่งเหล่านี้ไปหมด เพราะเมื่อร่างกายนี้ถึงแก่กรรมคือเมื่อต้องดับไป ดวงจิตดวงใจของเราก็เดินทางต่อไป ชีวิตนี้จึงเป็นเหมือน**ชั้นบันได**ขั้นหนึ่งเท่านั้น นี่คือมุมมองของพระพุทธศาสนา เป็นเพียง**ชั้นบันได**ขั้นหนึ่ง เมื่อก้าวจาก**ชั้นบันได**ขั้นนี้แล้ว เราก็ไปได้ ๒ ทางด้วยกัน จะก้าวขึ้นหรือจะก้าวลง ก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของเรา ถ้าในชาตินี้เราทำแต่สิ่งที่ดีที่งาม ทำบุญทำทาน รักษาศีล ปฏิบัติธรรม เมื่อตายไปก็จะก้าวสูงขึ้นไป ได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ที่มีฐานะดีกว่าเก่า มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามกว่าเก่า มีความรู้ความฉลาดมากกว่าเก่า เป็นผลที่เกิดจากการปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

อย่างที่ญาติโยมทั้งหลายได้มากระทำกันในวันนี้ ท่านกำลังปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่จะทำให้ท่านก้าวหน้าขึ้นไป หลังจากที่ได้ละปล่อยวางสังขารร่างกายนี้แล้ว แล้วก็ไปสู่สังขารร่างกายอันใหม่ ถ้าได้แต่ทำบุญรักษาศีลปฏิบัติธรรมแล้ว รับรองได้ว่าการที่จะได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกนี่ เป็นสิ่งที่ต้องเป็นไปอย่างแน่นอน ในทางตรงกัน

ข้ามถ้าไม่ปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน แทนที่จะทำบุญทำทานรักษาศีลปฏิบัติธรรม ก็ไปเสพสุรายาเมา เล่นการพนัน ไปลักเล็กขโมยน้อย ไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ถ้าประพฤติอย่างนี้แล้ว เรียกว่ากำลังเดินลงสู่ขั้นต่ำ ถ้าตายไปจากชีวิตนี้ก็ต้องไปเกิดในชาติที่ต่ำกว่า ไปเกิดเป็นเดรัจฉานเป็นต้น เป็นนก เป็นกา เป็นสุนัข เป็นแมว อย่างนี้เป็นผลที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า แทนที่จะทำบุญทำทานรักษาศีลปฏิบัติธรรม กลับแสวงหาความสุขที่มีอยู่ในโลกนี้ด้วยการกระทำผิด หาเงินทองด้วยวิชามาร เช่น ไปลักขโมย ไปฉ้อโกง ไปปล้น ไปจี้ แล้วก็เอาเงินนี้มาเที่ยว มาเสพสุรายาเมาหาความสุขที่ไม่ใช่เป็นความสุขที่แท้จริง เป็นความสุขชั่วประเดี๋ยวประด๋าวในขณะที่เสพสิ่งต่างๆเหล่านั้น แต่เมื่อเสพไปแล้ว ก็จะเกิดความอยาก ที่ต้องเสพเพิ่มขึ้นไปอีก ก็ต้องออกไปหาสิ่งต่างๆมาเสพอีก เมื่อไม่มีเงินทองที่หามาได้ด้วยความสุจริต ก็ต้องไปหาด้วยความทุจริตผิดศีลผิดธรรม ดังที่เราได้ยินได้ฟังข่าวคราวของคนทั้งหลายในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เสมอๆ ต้องไปฆ่าฟัน ต้องไปลักขโมย เพื่อหาเงินทองมาซื้อความสุข

นี่ก็เป็นเพราะว่าไม่เคยได้เข้าวัดเข้าวา ฟังเทศน์ฟังธรรม จึงไม่รู้เรื่องราวของบาปบุญคุณโทษ เรื่องราวของนรกสวรรค์ เรื่องราวของการเวียนว่ายตายเกิด จึงทำให้เกิดว่าเกิดมาชาตินี้ก็ยังมีเพียงชาติเดียว เมื่อตายไปแล้วก็หมดไปสูญไป ดังนั้นไม่ว่าจะทำอะไร จะทำดีหรือทำชั่วก็ไม่มีผลที่จะตามมาหลังจากที่ตายไปแล้ว ผลที่จะได้รับก็เพียงแต่ในชาตินี้เท่านั้น ถ้าทำความชั่วแล้วไม่ถูกจับก็ถือว่ารอดตัวไป นี่เป็นความเข้าใจผิด เพราะว่าถึงแม้ทำความชั่วแล้วไม่ถูกจับเข้าคุกเข้าตะราง แต่ความชั่วมันติดไปกับใจ จะเป็นตัวส่งให้ลงไปเกิดที่ต่ำต่อไป จะไม่ได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ เป็นเทพ เป็นพรหม เป็นพระอริยเจ้า เป็นพระอรหันต์ เป็นพระพุทธเจ้า ถ้าจะไปแบบพระพุทธเจ้า ก็ต้องถือว่าการมาเกิดในแต่ละภพแต่ละชาตินี้เป็นเหมือนกับการมาเติมน้ำมันให้กับรถยนต์ เพราะยังต้องเดินทางไปอีกไกล เวลาขับรถไปเจอปั๊มน้ำมันแต่ไม่หยุดแวะเติมน้ำมัน ขับไปอีกสักระยะหนึ่งน้ำมันก็ต้องหมด เมื่อไม่มีน้ำมันในรถก็ขับต่อไปไม่ได้ ก็ต้องลงเดิน ก็จะทำให้การเดินทางยากลำบากยิ่งขึ้นไป แต่ถ้าทุกครั้งเวลาขับรถไปเจอปั๊มน้ำมัน ก็หยุดแวะเติมน้ำมัน เติมน้ำ เช็คลม ดูสภาพของรถยนต์ ถ้าส่วนไหนเสียก็ซ่อม แล้วค่อยออกเดินทางต่อไป ถึงแม้จะเสียเวลาบ้างเล็กน้อย แต่การเดินทางของเราก็จะเป็นไปด้วยความ

สะดวกสบาย ไม่ต้องกลัวว่าจะไปตายกลางทาง ไม่ต้องกลัวว่าน้ำมันจะไปหมดกลางทาง

ชีวิตของพวกเราก็เป็นเช่นนั้น เรากำลังเดินทางอยู่ เพียงแต่ไม่รู้ว่าจะเดินทางไปไหนกันเท่านั้นเอง เพราะไม่มีพระพุทธรูปเจ้ามาบอกมาสอน แต่ถ้าได้พบพระพุทธรูปศาสนา แล้วได้ยินได้ฟังคำสอนของพระพุทธรูปเจ้า ก็จะทำให้รู้ว่าชีวิตของเรามีจุดหมายปลายทาง ไม่จำเป็นจะต้องขับรถเวียนอยู่ในวงเวียน เวลาขับรถไปเจอวงเวียน แล้วขับวนอยู่ในวงเวียน ต่อให้ขับทั้งวันทั้งคืนก็จะไม่ไปไหน จะวนอยู่ในวงเวียนนั้น เพราะไม่รู้ว่าจะไปไหนนั่นเอง ก็เลยขับวนอยู่ในวงเวียนนั้น ไม่รู้ว่าจะไปแยกไหนดี ไปถนนเส้นไหนดี ไม่รู้ว่าจะไปแล้วจะไปพบกับอะไร ก็วนอยู่ในวงเวียนนั้น แต่ถ้าได้เจอตำรวจจราจร แล้วบอกว่ให้ไปเส้นทางนี้ เมื่อไปถึงจุดหมายปลายทางแล้วจะมีแต่สิ่งที่ดีที่งาม มีบ้านช่อง มีอาหาร มีที่พักผ่อนหย่อนใจ มีแต่ความสุขเกษมสำราญรออยู่ ถ้าเชื่อตำรวจแล้วขับรถไปตามถนนที่เขาบอกไว้ ก็จะไปถึงสถานที่ที่เราทุกคนอยากจะไปกัน เพียงแต่เราไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหน เป็นอย่างไรเท่านั้น เราเลยคิดว่าการขับรถวนอยู่ในวงเวียนคือสิ่งที่ดี ที่เหมาะกับเรา

การขับรถเวียนอยู่ในวงเวียน ก็เหมือนกับการเวียนว่ายตายเกิดของพวกเรา ที่ทำอะไรในแต่ละภพแต่ละชาติ ไปตามความอยาก ความต้องการของกิเลสตัณหา เห็นอะไรอยากจะได้ก็คว้ามา เห็นอะไรอยากจะได้ก็เสพ โดยไม่รู้ว่าจะทำให้เราไปสู่ที่ดีที่งาม ที่สุขที่เจริญได้อย่างแท้จริงหรือไม่ เมื่อไม่รู้เส้นทางที่จะนำพาไปสู่จุดหมายปลายทางที่ดี ก็ทำไปตามความอยาก ความต้องการของเรา ซึ่งล้วนเป็นการกระทำที่ไม่ได้พาไปสู่จุดหมายปลายทางที่ดี แต่พาให้เวียนอยู่ในวัฏจักรแห่งการเวียนว่ายตายเกิด เกิดแล้วก็ตาย ตายแล้วก็เกิด เกิดมาแล้วก็มาเสพ ทำโน่นทำนี่ ทำบาปทำกรรม ทำบุญบ้างสลับกันไป แล้วก็ตายไป ก็ไปเกิดที่ต่ำบ้างที่สูงบ้าง ไม่เคยไปถึงที่สูงสุดสักที เพราะยังไม่ได้ละเว้นจากการกระทำเหตุที่จะฉุดลากให้ลงไปสู่ที่ต่ำ เช่น การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การลักทรัพย์ การประพฤตินิโคตประเวณี การพูดปดมดเท็จ การเสพสุรายาเมา และอบายมุขทั้งหลาย ถ้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้แล้ว ชีวิตของเราก็จะต้องลงต่ำ ไปตรงกันข้ามกับจุดหมายปลายทางที่เราต้องการไป

เราต้องการไปสูง แต่ไม่รู้วิธีที่จะพาให้ไปสูงนั้นไปอย่างไร เราถูกอำนาจของความหลง หลอกให้ไปทางนี้แหละ เป็นทางที่ถูก ทางนี้ทำไปแล้วมีความสุข คนถึงกล้าทำบาปกัน เพราะว่าเมื่อได้เงินทองมาแล้ว ก็ซื้อความสุขได้ ต้องการอะไรก็สามารถซื้อได้ ต้องการ เสื้อผ้า ต้องการอาหาร ต้องการบ้านช่อง ต้องการยารักษาโรค ก็สามารถเอาเงินทองนี้มา ซื้อได้ แต่หารู้ไม่ว่าการหาเงินทองมาโดยมิชอบ ผิดศีลผิดธรรม จะมีผลร้ายตามมาทั้งใน ปัจจุบันและในอนาคต ในปัจจุบันเมื่อทำผิดแล้วใจจะวุ่นวาย มีความกังวล หวาดระแวง ไม่รู้ว่าจะถูกจับไปลงโทษเมื่อไร เมื่อตายไปแล้วก็ต้องไปเกิดในที่ต่ำ ไปเกิดเป็น เดรัจฉานเป็นต้น นี่เป็นเพราะไม่ได้ยินได้ฟังธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือได้ยิน ได้ฟังแล้วก็ไม่เชื่อไม่ศรัทธา คิดว่าเป็นของหลอกกันขึ้นมา ให้ทำแต่ความดี ไม่ให้กระทำความชั่ว เพื่อให้สังคมอยู่กันด้วยความสงบ แต่ผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำบาปหรือ ทำบุญนั้น เราคิดว่าไม่มี เราจึงกล้าทำความชั่ว ทำบาปกัน เราจึงต้องไปเกิดในที่ต่ำ เมื่อ ไปเกิดแล้ว ก็ไม่รู้สาเหตุใดทำให้มาเกิด เพราะไม่มีปัญญาพอที่จะย้อนกลับไปถึง ต้นเหตุได้ ว่าเหตุอันใดจึงได้มาเกิดเป็นสุนัข เป็นแมว อย่างนี้เป็นต้น เมื่อมาเกิดแล้วก็ ทำตามความอยากต่อไป เวลาเป็นเดรัจฉานก็ทำแบบเดียวกับสมัยที่เป็นมนุษย์ คือ อยากจะกินอะไร อยากจะทำอะไรก็ทำไป โดยไม่คำนึงว่าถูกหรือผิดอย่างไร ผิดศีล หรือไม่ ถูกกับศีลธรรมหรือไม่ เมื่อทำผิดศีลธรรมตายไปก็ต้องไปเป็นเดรัจฉานอีก ก็จะ วนเวียนอยู่ในภพต่ำๆอยู่เรื่อยไป

แต่ถ้าวันดีคืนดีอาศัยบุญเก่าที่ได้เคยทำไว้ ทำให้ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ พร้อมกับได้มาเจอ พระพุทธศาสนา เจอคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่สอนให้ทำบุญ ละบาป ลดละกิเลสตัณหา ต่างๆ แล้วประพฤติปฏิบัติตาม ในขณะที่มีชีวิตอยู่ก็มีความสุขใจ เพราะเวลาทำบุญทำ ความดีจิตใจจะมีความเย็น มีความสงบ มีความสุข เมื่อตายไปก็จะได้ไปเกิดในที่สูงขึ้น ไปกว่าเดิม ถ้ากลับมาเกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นคนที่ดีกว่าเดิม เป็นคนรวยกว่าเดิม มีรูปร่าง หน้าตาดีกว่าเดิม แล้วถ้ายังจำเรื่องราวที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ได้ ได้ปลุกฝังติดเป็น นิสัย ก็จะทำบุญต่อไป รักษาศีลต่อไป ปฏิบัติธรรมต่อไป ภาวนาหน้าชาติหน้าก็จะดีขึ้นกว่า เก่าอีก แล้วก็ทำบุญมากขึ้นไป จะรักษาศีลมากขึ้นไป จะปฏิบัติธรรมมากขึ้นไป จนใน ที่สุดก็จะได้บรรลุนิพพานขั้นสูงสุด คือได้เป็นพระพุทธเจ้า ได้เป็นพระอรหันต์ อย่าง

พระพุทธเจ้าของเรา ก็เป็นเช่นนั้น กว่าที่พระพุทธเจ้าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็ต้องทำบุญแต่ละภพแต่ละชาติอย่างต่อเนื่อง อย่างสม่ำเสมอ เมื่อได้ทำบุญแล้ว ก็จะได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อยู่เรื่อยๆ ได้ทำบุญมากขึ้นไปเรื่อยๆ จนในที่สุดก็ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

นี่แหละคือเรื่องราวของพวกเรา พวกเรามีทางเลือก จะไปทางไหน จะลงต่ำหรือจะขึ้นสูงก็ได้ ขึ้นอยู่กับการกระทำของเรา ไม่ได้ขึ้นอยู่กัพระพุทธเจ้า ไม่ได้ขึ้นอยู่กัพระรูปหนึ่งรูปใด พระพุทธเจ้ากัพระนั้นมิหน้าทีสอนบอกเราเท่านั้น ว่าทางทีจะไปสู่ความสุขความเจริญนั้นอยู่ในทิศทางใด ทางทีจะพาเราไปสู่ความต่ำ ความเสื่อมเสีย ความทายนะนั้นอยู่ในทิศทางไหน ท่านเพียงมีแต่หน้าทีบอกเราเท่านั้น ถ้าเรารู้แล้วเชื่อแล้วปฏิบัติตาม ก็จะเป็นบุญของเรา ถ้าไม่เชื่อไม่ปฏิบัติตาม ก็จะเป็นโทษกัเรา ไม่ได้เป็นโทษกัผู้บอกทาง เพราะผู้บอกทางได้ไปถึงทีต้องการจะไปแล้ว เขารู้้อยู่แก่ใจของเขาแล้ว แต่ไม่สามารถทีจะทำให้เราเชื่อได้ เราต้องเสี่ยงดูเอา ว่าสิ่งที่เขาบอกเรานั้น จริงหรือไม่จริง ถ้าเราลองทำตามทีเขาบอก เราก็จะรู้ว่าสิ่งที่เขาบอกนั้น จริงหรือไม่จริงอย่างไร ถ้าไม่ลองดู ก็จะไม่รู้เลยว่าสิ่งที่เขาบอกนั้น จริงหรือไม่จริงอย่างไร เหมือนกัเวลาไปหาหมอ แล้วหมอยให้ยามารับประทาน ถ้าไม่รับประทานยา ก็ไม่รู้ว่ายานั้นรักษาโรคให้หายไปได้หรือไม่ ถ้ารับประทานอย่างน้อยก็รู้ว่ายารักษาโรคได้หรือไม่ ถ้ารักษาไม่ได้ ก็ไปขอให้หมอเปลี่ยนยาได้ อย่างน้อยก็ได้อูรู้ว่ายาทีหมอยให้มานั้นเป็นยาทีใช้ได้หรือไม่

ฉันใดคำสอนของพระพุทธเจ้าก็เป็นที่เหมือนยารักษาโรคใจ คือรักษาโรคของความทุกข์ รักษาโรคของการเวียนว่ายตายเกิด เกิดแก่เจ็บตายของเราได้ ถ้านำเอาคำสอนของพระพุทธเจ้ามาศึกษา มาพินิจพิจารณา แล้วนำไปปฏิบัติ เราจะรู้ถึงผลทีจะปรากฏขึ้นมา ไม่ต้องรอถึงเวลาทีตายไป ถึงจะรู้ว่าคำสอนของพระพุทธเจ้า มีผลหรือไม่อย่างไร เพราะธรรมะของพระพุทธเจ้าสามารถพิสูจน์ได้ทีในภพนี้ในชาตินี้ ถ้าทำความดีรักษาศีลปฏิบัติธรรมแล้ว ความสุขภายในใจจะมีมากขึ้นหรือน้อยลง จะเห็นได้ทันที และเมื่อปฏิบัติธรรมมากยิ่งขึ้นไป จะเริ่มเห็นตัวจิต ตัวทีไปเวียนว่ายตายเกิด ตัวทีมาเกิดและตัวทีจะไปเกิดใหม่ **เมื่อปฏิบัติธรรมจนเห็นตัวจิตแล้ว ต่อไปจะไม่สงสัยเลยว่าธรรมมีจริง**

หรือไม่ การเวียนว่ายตายเกิดมีจริงหรือไม่ เพราะมันเห็นที่ตัวจิตนี้แหละ ในขณะที่เรามีจิตอยู่กับเรา แต่เราไม่เห็นจิต เห็นเพียงแต่ร่างกายทั้งๆที่เห็นร่างกายนี้ก็ตัวจิตเอง แต่ตัวจิตไม่สามารถมองเห็นตัวเองได้ เหมือนกับเราไม่สามารถมองเห็นหน้าของเราได้ ต้องอาศัยกระจกส่องหน้าจึงจะเห็นได้

การที่จะเห็นตัวจิตก็ต้องอาศัยการปฏิบัติธรรม คือการปฏิบัติสมาธิและวิปัสสนาเท่านั้น จึงจะทำให้เห็นตัวจิตได้ ถ้าปฏิบัติแล้วรับรองได้ว่าจะเห็นตัวจิต เหมือนกับเห็นหน้าตาของเรา ถ้ามีกระจกส่องหน้าเรา แต่ถ้าไม่มีกระจกส่องหน้า เราจะไม่รู้หน้าตาของเราเป็นอย่างไร ใครจะบอกว่าหน้าตาเราสวยหรือไม่สวย เราก็จะไม่รู้ เพราะไม่มีกระจกส่องดู ฉะนั้นใครก็จะไม่เห็นตัวจิต ผู้ที่จะไปเวียนว่ายตายเกิด เพราะไม่มีกระจกส่องดูตัวจิต กระจกที่ส่องดูตัวจิตนี้เรียกว่ากรรมะ แวนส่องใจ แวนส่องจิต ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติธรรม โดยอาศัยการทำบุญรักษาศีลเป็นเครื่องสนับสนุน ให้เข้าสู่การปฏิบัติธรรม ถ้ายังไม่ทำบุญทำทาน ยังไม่รักษาศีล การนั่งสมาธิกับการเจริญวิปัสสนาจะเป็นสิ่งที่ยากมาก เหมือนกับการสร้างบ้าน ถ้าไม่มีเสาจะสร้างให้บ้านสูงขึ้นไปหลายชั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ อย่างศาลาหลังนี้ถ้าไม่มีเสาค้ำเพดานค้ำหลังคาไว้ก็ไม่สามารถสร้างศาลาหลังนี้ได้

ฉันใดการปฏิบัติธรรมเพื่อให้มีแวนส่องจิตแวนส่องใจ เพื่อจะได้เห็นตัวจิต ก็ต้องอาศัยการทำบุญทำทาน การรักษาศีล เป็นเครื่องสนับสนุนก่อน เมื่อได้ทำบุญทำทานรักษาศีล อยู่เป็นประจำ ต่อไปจิตก็จะเกิดความยินดีที่จะปฏิบัติธรรม อยากจะมาอยู่วัด อยู่จำศีล สัก ๓ วัน ๕ วัน ๗ วัน ไหว้พระสวดมนต์นั่งทำสมาธิ เจริญวิปัสสนา ให้เห็นถึงความจริงของสภาวะธรรมทั้งหลายว่าเป็นอย่างไร ว่าการเวียนว่ายตายเกิดเป็นอย่างไร ว่ากรรมเป็นอย่างไร นี่แหละคือเรื่องราวของพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงนำมาสั่งสอนพวกเรา เพราะว่าพระพุทธเจ้าทรงเห็นจิตของพระองค์แล้ว ทรงรู้แล้วว่าตัวที่จะไปเกิดก็คือตัวจิต และตัวที่จะส่งจิตไปเกิด ก็คือตัวกิเลสตัณหา โมหะอวิชชา และตัวที่จะทำให้จิตไม่ต่องไปเกิดอีกต่อไป ก็คือตัวสมาธิและวิปัสสนาปัญญา เราจึงไม่ควรสงสัยในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่ควรน้อมเข้ามาสู่ใจ เพื่อประโยชน์สุขอันสูงสุดที่จะ

เป็นผลตามมาต่อไป คือวิมุตติ ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง การแสดงเห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๖๗

ฐิติ

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖

การที่สาธุชนพุทธบริษัทจะได้รับประโยชน์จากพระพุทธานุภาพ ตั้งแต่ประโยชน์เบื้องต้น จนถึงประโยชน์อันสูงสุดนั้น สิ่งที่จะต้องมียึดมั่นเบื้องต้นก็คือ **ศรัทธา** ความเชื่อ เชื่ออะไร ก็เชื่อใน **พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** เชื่อว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ตรัสรู้ธรรมจริง เป็นผู้รู้จริง เห็นจริง เชื่อในพระธรรมคำสอนว่าเป็นคำสอนที่ถูกต้องแม่นยำ ตรงหลักความจริง เชื่อในพระอริยสงฆ์สาวกว่า เป็นผู้ที่ได้น้อมนำเอาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามา ศึกษาปฏิบัติ จนได้บรรลุเห็นธรรม เหมือนกับที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบรรลุเห็นมาแล้ว ถ้าเชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์แล้ว ก็จะมี **วิริยะ** ความพากเพียร ที่จะปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งถึงแม้จะมีหลากหลายถึง ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ก็สรุปลงอยู่ที่คำๆเดียวก็คือ **กรรม** กรรมแปลว่าการกระทำ มีอยู่ ๓ คือการกระทำทาง **กาย วาจา ใจ** เรียกว่า **กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม**

เมื่อทำกรรมทั้ง ๓ นี้แล้ว ก็จะมีผลตามมาเรียกว่า **วิบาก** ผลที่จะตามมาก็ขึ้นอยู่กับ การกระทำว่าเป็นการกระทำชนิดใด ถ้าเป็นการกระทำดีเป็น **บุญเป็นกุศล** ผลที่จะตามมาก็เป็น **ความสุขความเจริญ** ถ้ากระทำความชั่วทำ **บาป** ผลที่จะตามมาก็คือ **ความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความหายนะ** เป็นหลักตายตัวที่พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ได้ปฏิบัติจนตรัสรู้ธรรมนี้ แล้วนำธรรมนี้มาสั่งสอนให้กับสัตว์โลกทั้งหลาย เพื่อจะได้รู้เรื่องของกรรม ซึ่งเป็นเรื่องๆเดียวที่พระพุทธเจ้าจะทรงสอน โดยสรุปได้ว่า **ความสุขความเจริญก็ดี ความทุกข์ความเสื่อมเสียก็ดี ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้หนึ่งผู้ใด แต่ขึ้นอยู่กับกรรมของแต่ละบุคคล** ที่กระทำทางกาย วาจา ใจ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับพระพุทธเจ้าที่จะมามอบสิ่งต่างๆที่ดีที่งามให้กับเรา พระพุทธเจ้าไม่เคยสอนให้พุทธบริษัทขอสิ่งต่างๆจากพระพุทธเจ้า ไม่ได้ให้ขอพรให้พระพุทธเจ้าจงเสก จงเป่า จงทำให้เราประสบความสำเร็จ ประสบบกับสิ่งที่เราต้องการ

แต่สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนอยู่เสมอๆก็คือ ให้ทำความดี ทางกาย วาจา ใจ คือให้คิดดี พุทธดี ทำดี เมื่อคิดดี พุทธดี ทำดี แล้วผลที่ดีก็จะตามมา ให้ละเว้นจากการคิดร้าย พุทธร้าย ทำร้าย เพื่อผลที่ไม่ดีคือความทุกข์ ความเสื่อมเสีย จะได้ไม่ตามมา

ถ้าได้เข้าหาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อย่างสม่ำเสมอ อย่างที่ท่านได้มากระทำกันในวันนี้ ทุกครั้งที่ท่านได้มาที่วัด ก็ถือว่าได้เข้าหาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จะได้ยินพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า จะได้เห็นพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นตัวอย่างที่จะทำให้มีศรัทธาเพิ่มมากขึ้นไปอีก เมื่อมีศรัทธาแล้วก็จะนำไปสู่ธรรมขั้นที่ ๒ คือ**วิริยะ** ความพากเพียร เมื่อเห็นพระท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ก็ทำให้เกิดมีศรัทธาที่อยากจะปฏิบัติตามคำสอนของท่าน ก็เลยนำคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมาปฏิบัติกัน คำสอนที่สรุปลงก็ได้ ๓ หัวข้อใหญ่ๆคือ **๑. ทำความดีทั้งหลายให้ถึงพร้อม** คือคิดดี ทำดี พุทธดี **๒. ละเว้นการกระทำความชั่วทั้งหลายเสีย** คืออย่าไปคิดชั่ว ทำชั่ว พุทธชั่ว **๓. ขำระจิตให้สะอาดด้วยการปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิวิปัสสนา** ขำระกิเลสตัณหาอันเป็นเหตุของความเศร้าหมอง เหตุของความเสื่อมเสียทั้งหลายให้หมดไปจากจิตจากใจ ถ้ามุ่งมั่นปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเห็นว่าชีวิตเริ่มมีความสุขความเจริญขึ้นไปตามลำดับ

แต่ความสุขความเจริญนี้ไม่ได้หมายถึงความสุขที่เกิดจากภายนอก เช่นความสุขทาง **ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข** แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน เพียงแต่ว่าไม่ใช่เป็นผลโดยตรงจากการปฏิบัติตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ผลที่จะปรากฏโดยตรงนั้นก็คือความสุขความเจริญภายในใจ ใจจะมีความสงบ มีความร่มเย็น มีความอิ่ม มีความสุข ปราศจากความทุกข์ความวุ่นวายใจ ปราศจากความหิว ความกระหาย ปราศจากความกังวล ความว้าวุ่นขุ่นมัวทั้งหลาย นี่เป็นผลที่จะเกิดขึ้นในใจโดยหลัก เพราะ**ผู้กระทำก็คือใจ และผู้ที่รับผลก็คือใจ** ส่วนสิ่งภายนอกที่จะได้รับจากผู้อื่นนั้นก็ขึ้นอยู่กับเขาว่าเขาจะรู้ เขาจะเห็นในความดีงามของเราหรือไม่ ถ้าเขาเห็นเขาก็จะส่งเสริมสนับสนุนให้เราได้เจริญในทางลาภ ยศ สรรเสริญ สุข แต่ถ้าเขาไม่รู้เขาไม่เห็น เขาก็จะไม่ได้ส่งเสริมเรา แต่ผู้ที่ปฏิบัติเพื่อความสุข ความเจริญภายในใจนั้น จะไม่คอย

ทิว ไม่ค่อยกระหาย ไม่ค่อยอยากกับสิ่งอะไรภายนอกทั้งหลาย เพราะรู้ว่าสิ่งต่างๆ ภายนอกนั้น หาเป็นความสุขความเจริญที่แท้จริงไม่ เพราะโดยธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่างภายนอก ล้วนมีความไม่เที่ยงแท้แน่นอนเป็นธรรมชาติประจำตัวอยู่แล้ว เราไม่สามารถไปกำหนดควบคุมบังคับให้เป็นไปตามความต้องการของเราได้เสมอไป เมื่อเป็นเช่นนั้นย่อมมีความทุกข์แฝงอยู่ในสิ่งนั้นๆ ถ้าฉลาด ไม่หลง ไม่ยึด ไม่ติด ก็จะไม่ทุกข์กับสิ่งเหล่านั้น แต่ถ้าหลงไปยินดี ไปชอบ ไปอยาก คืออยากให้อยู่กับตนไปนานๆ อยากให้เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ ถ้าไม่เป็นไปดังที่ปรารถนา ก็ต้องเกิดความทุกข์ขึ้นมาอย่างแน่นอน

ผู้ที่ปฏิบัติแล้วมีความสุขภายในใจ จะเข้าใจเรื่องเหล่านี้ดี จะไม่ค่อยยินดีกับความสุขความเจริญภายนอกเท่าไร เพราะความสุขความเจริญที่มีอยู่ภายในใจนั้นเป็นสิ่งที่วิเศษกว่า ประเสริฐกว่า เป็นสิ่งที่ให้ความสุขความอิมกว่า เป็นความสุขความอิมที่แท้จริง เมื่อเป็นเช่นนั้นก็จะทำให้เกิดมีความวิริยะอุตสาหะ ที่จะปฏิบัติดูแลการกระทำของตน ให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรมอยู่เสมอ สิ่งที่จะต้องเฝ้าดูก็คือกิริยาหรือการกระทำทั้ง ๓ คือกาย วาจา ใจ ก็จะนำไปสู่ธรรมะขั้นที่ ๓ คือสติ เมื่อคอยเฝ้าดูการกระทำทางกาย วาจา ใจ อย่างสม่ำเสมอ อย่างต่อเนื่อง ก็แสดงว่าเริ่มมีสติ มีสติคอยดูรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกาย วาจา ใจ เวลาใจคิดอะไรก็ต้อง**รู้ทัน**ว่าคิดดีหรือคิดร้าย เพราะว่าใจจะเป็นต้นเหตุของการกระทำทางกายและทางวาจาต่อไป ถ้ามีสติ**รู้ทัน**ว่าคิดดีก็ปล่อยให้ ออกไปได้ ให้พูดดี ให้ทำดีต่อไปได้ แต่ถ้าคิดร้ายก็ต้องระงับทันที ระงับความคิดนั้นว่าเป็นความคิดที่ไม่ดี เพราะคนที่มีความคิดร้ายนั้นย่อมพูดร้าย ทำร้ายต่อไป ซึ่งจะนำมาซึ่งผลที่ไม่ดีตามมา คือความทุกข์ ความเสื่อมเสีย

ถ้าปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนกระทั่งกลับ มีสติรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกรรมทั้ง ๓ นี้ คือกายกรรม วลีกรรม มโนกรรมอย่างต่อเนื่องแล้ว ใจก็จะ**รู้ทัน**ความเคลื่อนไหวของตัวเอง รู้ทันความคิดของตน ว่าไปในทิศทางใด ถ้าไปในทิศทางที่ไม่ดีก็ระงับดับเสีย เมื่อระงับดับไปเรื่อยๆ ความคิดที่ไม่ดีก็จะมีน้อยลงไป ส่วนความคิดที่ดีเมื่อคิดมาแล้วก็ส่งเสริมให้มีการกระทำต่อไป ให้พูดดีให้ทำดีต่อไป เมื่อมีการส่งเสริมความคิดที่ดี การ

กระทำที่ดี การพูดที่ดี ต่อไปก็จะมีแต่ความคิดที่ดี การพูดที่ดี การกระทำที่ดีเป็นนิสัย ต่อไป เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วผลที่ดีย่อมตามมา คือมีแต่ความสุข ความเจริญในจิตใจ เมื่อได้ปฏิบัติสติอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้จิตเข้าสู่ธรรมขั้นที่ ๔ คือ**สมาธิ** เมื่อจิตมีสติควบคุม กาย วาจา ใจ อย่างสม่ำเสมอ เวลาจะกำหนดให้จิตอยู่กับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง จิตก็จะตั้งมั่นอยู่กับอารมณ์นั้น เช่นกำหนดให้อยู่กับการสวดมนต์ จิตก็จะอยู่กับบทสวดมนต์ จะไม่ลอยไปลอยมาเหมือนเมื่อก่อนที่ไม่มีสติ

ถ้ามีสติแล้ว สตินี้จะเป็นตัวที่ควบคุมจิต ให้อยู่กับอารมณ์ที่จิตต้องการจะอยู่ด้วย เช่น เวลาสวดมนต์ก็จะอยู่กับบทสวดมนต์ตลอดเวลา ไม่ลอยไปคิดถึงเรื่องนั้นคิดถึงเรื่องนั้น แล้วก็สวดมนต์ควบคู่กันไป เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วจิตจะไม่สงบ จิตจะไม่นิ่ง แต่ถ้าจิตมีสติควบคุมให้อยู่กับบทสวดมนต์ สวดไปเรื่อยๆ จิตก็จะเข้าสู่ความสงบ หรือจะกำหนดให้อยู่กับคำบริกรรมว่า พุทโธๆ จิตก็จะอยู่กับคำบริกรรมนั้น ถ้าจิตได้อยู่กับการบริกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่ช้าก็เร็วจิตก็จะรวมลงเป็นสมาธิ เข้าสู่ความสงบเรียกว่า เป็น**เอกัคคตารมณ์** จิตรวมลงเป็นหนึ่ง มีสักแต่ว่ารู้ อยู่ตามลำพัง มีความสุข ความอิ่ม ความสบายใจ ในขณะที่จิตจะปล่อยวางทุกสิ่งทุกอย่างภายนอก แม้กระทั่งสังขาร ร่างกายก็จะไม่ไปสนใจ เพราะในขณะที่จิตมีความเพลิดเพลिन มีความผูกพันกับความสงบนิ่ง ซึ่งเป็นความสุขที่ประเสริฐกว่าความสุขอันใดในโลกนี้ **พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า สุขอื่นที่เหนือกว่าความสงบของจิตไม่มี** ผู้ใดถ้าได้ปฏิบัติควบคุมจิตให้เข้าสู่ความเป็นหนึ่ง เป็นเอกัคคตารมณ์ เป็นสมาธิได้แล้ว จะพบกับความสุขอันมหัศจรรย์นี้

เมื่อได้พบกับความสุขนี้แล้วก็จะเกิดธรรมขั้นที่ ๕ คือ**ปัญญา**ตามขึ้นมา จะรู้ทันทีว่าความสุขทั้งหลายที่เคยไปแสวงหาจากสิ่งต่างๆภายนอก เช่นจากรูป เสียง กลิ่น รส **โณภูฏัพพะ** ที่เข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ล้วนเป็นความสุขที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน ล้วนเป็นความสุขไม่แท้จริง เพราะมีความทุกข์ที่จะตามมาเสมอ ซึ่งเราก็เคยเจอกันอยู่เสมอ เวลาได้สัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส โณภูฏัพพะที่ถูกอกถูกใจ เราก็มีความสุข แต่พอรูป เสียง กลิ่น รส โณภูฏัพพะ ที่ชอบที่ถูกใจนั้นเปลี่ยนไปหายไป ก็เกิดความเศร้าสร้อย หงอยเหงาขึ้นมา นั่นก็เป็นเพราะธรรมชาติของเขาเป็นเช่นนั้น เขาไม่อยู่เที่ยงแท้แน่นอน

ไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป มีการเปลี่ยนแปลงไปเสมอ ขณะที่นั่งอยู่นี้ เราก็มีรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อย่างหนึ่ง เดี่ยวออกจากกาลานี้ไป ก็ต้องไปสัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะอีกชนิดหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ถ้าใจมีปัญญาไม่ยึดไม่ติดกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะทั้งหมด คือจะเป็นชนิดไหนก็รับรู้ไว้แล้วปล่อยวาง มาสัมผัสรับรู้แล้วปล่อยวาง ไม่ไปยินดี ไม่ได้ต้องการให้รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะชนิดนั้น ชนิดนี้ ให้เป็นเช่นนั้นเป็นอย่างนี้ ถ้าเป็นเช่นนี้เรียกว่าปล่อยวาง เมื่อปล่อยวางแล้ว เวลาเกิดการเปลี่ยนแปลงก็จะไม่เกิดความวุ่นวายใจ ไม่เกิดความเศร้าสร้อยหงอยเหงา ในใจ

นี่คือปัญญาเพราะเห็นแล้วว่าความสุขที่แท้จริงไม่ได้เกิดขึ้น ไม่ได้อยู่ที่สิ่งต่างๆภายนอก แต่อยู่ที่ภายในใจ อยู่ที่ใจที่สงบ ใจที่เราปฏิบัติจนเกิดความสงบขึ้นมา นี่ต่างหากคือความสุขที่แท้จริง นี่คือปัญญา เมื่อเห็นอย่างนี้แล้วปัญญาก็จะเริ่มปล่อยวางสิ่งทุกอย่างที่เป็นไตรลักษณ์ อะไรก็ตามที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จะต้องปล่อยวางทั้งหมด เมื่อปล่อยวางแล้วจิตก็จะหลุดพ้นจากความทุกข์ เพราะไม่ได้ไปยึดไปติดกับไตรลักษณ์นั่นเอง ไตรลักษณ์ต้องมีทุกข์ซ่อนอยู่เสมอ ไตรลักษณ์มี ๓ ลักษณะ คืออนิจจังไม่เที่ยง ทุกข์ก็คือความทุกข์ อนัตตาคือการไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้หนึ่งผู้ใด พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ล้วนเป็นไตรลักษณ์ทั้งสิ้น พวกเราทั้งหลายที่นั่งอยู่ที่นี้ก็เป็นไตรลักษณ์ ร่างกายของเราก็เป็นไตรลักษณ์ เป็นของไม่เที่ยง ไม่ช้าก็เร็วก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายไป ศาลาหลังนี้ก็เป็นของไม่เที่ยง ต้องเก่าต้องพังไป ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นอย่างนี้ ใจผู้ที่มาเกี่ยวข้องถ้ามีปัญญาก็จะปล่อยวาง เมื่อปล่อยวางใจก็จะไม่ทุกข์ เมื่อใจไม่ทุกข์ใจก็หลุดพ้นจากความทุกข์ ใจก็จะมีแต่ความสุขที่มีอยู่ในใจนั้นแหละ

ใจที่ไม่มีทุกข์นั้นแหละคือใจที่มีความสุข เพราะความทุกข์กับความสุขภายในใจนั้น ไม่สามารถเกิดขึ้นที่เดียวพร้อมๆกันได้ เช่นเดียวกับแสงสว่างกับความมืด จะเกิดขึ้นที่เดียวพร้อมๆกันไม่ได้ ถ้ามีแสงสว่างความมืดก็หายไป ถ้ามีความมืดแสงสว่างก็ต้องหายไป เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมๆกันไม่ได้ ฉะนั้นใดความสุขความทุกข์ภายในใจก็จะเป็น

เช่นนั้น ถ้าความทุกข์หายไป ความสุขก็จะปรากฏขึ้นมา ถ้าความสุขหายไป ความทุกข์ก็จะปรากฏขึ้นมา ความสุขจะปรากฏขึ้นก็ต่อเมื่อจิตสงบ จิตได้ปล่อยวาง จิตจะสงบได้ ๒ ลักษณะ คือสงบด้วยการทำจิตให้อยู่กับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง ที่เรียกว่าการเจริญสมาธิ จนจิตรวมลงเป็นหนึ่ง สงบแล้วก็มีความสุข แต่ความสุขแบบนี้เป็นความสุขที่ไม่เป็นไปตลอดเวลา เพราะหลังจากอยู่ในสมาธิได้สักระยะหนึ่งจิตก็จะถอนออกมา ความสงบอีกอย่างหนึ่งเกิดจากการปล่อยวางด้วยปัญญา คือพิจารณาสภาวะธรรมทั้งหลาย เช่น รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะที่มาสัมผัสกับตา หู จมูก ลิ้น กาย ว่างเป็นไตรลักษณ์ ทั้งสิ้น ว่างเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เมื่อเห็นด้วยปัญญาก็จะปล่อยวาง เมื่อปล่อยวาง จิตก็จะสงบไม่กังวลกับเรื่องราวต่างๆ ถ้าไม่ปล่อยวางจิตจะมีความกังวลกับเรื่องราวต่างๆ ที่มาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ถ้าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่ชอบก็จะห่วงจะรักจะหวง กลัวว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นกับสิ่งนั้นๆ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าวุ่นวุ่นมัวมัวขึ้นมา กินไม่ได้นอนไม่หลับ

แต่ถ้ามีปัญหา ก็จะรู้ว่าไปห่วงมันทำไม ของมันจะตาย มันก็ต้องตาย ของมันจะแก่ มันก็ต้องแก่ ของมันจะหายไปจากเรา มันก็ต้องหายไปจากเรา เราไปควบคุมมันไม่ได้ ตลอด อาจควบคุมได้บางเวลาบางครั้ง แต่ในที่สุดแล้วก็ต้องจากเราไปทั้งหมด ไม่มีอะไรหลงเหลืออยู่ในโลกนี้ พวกเราหลังจากนี้ไปอีก ๑๐๐ ปีก็ไม่ได้อยู่บนโลกนี้อีกแล้ว ถ้าเราเข้าใจหลักนี้แล้ว เราก็ปลงอนิจจังเสีย ปลงอนิจจัง ปลงทุกขัง อนัตตา คือเห็นว่ามันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ถ้าไปยึดไปยึดติดกับมัน มันก็จะทำให้เราเกิดความทุกข์ไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าไม่ไปยึดติดกับมัน ปล่อยให้มันเป็นไปตามสภาพ มากี่มา ไปก็ไป ดูแลได้ก็ดูแลไป รักษาได้ก็รักษาไป แต่ก็รู้อยู่ว่าในที่สุดก็ต้องจากกัน เราไม่จากเขาไปก่อน เขาก็ต้องจากเราไปก่อน เป็นปกติเป็นธรรมดาของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ถ้าเห็นแบบนี้ เรียกว่าเห็นด้วยปัญญา เมื่อเห็นด้วยปัญญาแล้ว ถ้ามีสมาธิอยู่ในจิต จิตก็จะมีพลังที่จะปล่อยวาง ที่จะต่อสู้กับอุปาทานความอยากความยึดติดได้ แต่ถ้าจิตยังไม่มีสมาธิ อย่างญาติโยมวันนี้ฟังเทศน์ฟังธรรมฟังเรื่องปัญญา แต่ถ้าจิตยังไม่มีพลังพอ ไม่มีสมาธิ ก็ยังปลงไม่ได้ ยังวางไม่ได้ ก็ยังอดที่จะห่วงใยไม่ได้ อดที่จะทุกข์ไม่ได้ เพราะยังไม่ได้มีสมาธิ ซึ่งเป็นพลังของจิตไว้ต่อสู้กับความอยาก ไว้ต่อสู้กับอุปาทานทั้งหลาย ถ้ายังปลงไม่ได้ก็แสดงว่ายังต้องเจริญสมาธิ ถ้ายังเจริญสมาธิไม่ได้ก็ต้องเจริญสติไปก่อน

ต้องมีสติรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกาย วาจา ใจ ถ้ายังไม่มีสติก็ต้องมีความพากเพียร
ไปก่อน ขยันทำบุญ ทำทาน รักษาศีล ปฏิบัติธรรมไป ถ้ายังไม่มีความขยันที่อยากจะ
ทำบุญทำทาน ก็ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นก่อน ต้องเข้าหาพระศาสนาอยู่เรื่อยๆ หาพระ
ที่ดี พระที่เรียกว่าพระสุปฏิปันโน พระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพราะถ้าได้พบกับพระที่
ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านจะสอนในสิ่งที่ดี แล้วความประพฤติกของท่านก็เป็นความ
ประพฤติกที่ดีงาม ทำให้เชื่อในสิ่งที่ท่านสอน เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านพูดท่านสอนนั้น
เป็นสิ่งที่ท่านปฏิบัติมาแล้ว ได้ทำมาแล้ว แล้วเป็นความจริง แล้วก็จะมีผลตามมาอย่าง
แน่นอน ถ้าเข้าหาพระสุปฏิปันโน ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้ว ก็จะทำให้มีศรัทธา เมื่อมี
ศรัทธาก็จะทำให้เกิดความพากเพียรวิริยะขึ้นมา ก็จะทำแต่สิ่งที่ดี ละการกระทำความชั่ว
เมื่อเป็นเช่นนั้นก็จะทำให้มีสติ เพราะเมื่อจะปฏิบัติดี ก็ต้องมีสติไว้คอยดูแลการ
เคลื่อนไหวของกาย วาจา ใจ รู้ว่าตอนนี้กำลังทำอะไรอยู่ อย่างเช่นตอนนี้เรากำลังปฏิบัติ
ดีกันอยู่ เพราะนั่งฟังธรรม จิตของเราได้รับความรู้ จิตของเราได้รับความสงบ เรามีสติรู้
ว่านี่คือการกระทำความดี เราจึงไม่ลุดจากที่นี่ไป ถ้าเราไม่มีสติเวลานั่งอยู่สักพักหนึ่งเกิด
อาการอึดอัด เจ็บตรงนั้น ปวดตรงนั้น เกิดความรำคาญขึ้นมาทนนไม่ไหว ถ้าไม่มีสติดู
ความคิดของตน ก็จะลุดขึ้นออกไปจากศาลานี้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนบางคน เวลาฟัง
เทศน์ของพระได้สักนิดสักหน่อย พอรู้สึกว่ามันยาวเกินไป ก็ทนนั่งอยู่ไม่ไหว ก็เลยลุด
ออกไปจากศาลา เพราะว่าไม่มีสตินั่นเอง

แต่ถ้ามีสติก็จะต่อสู้กับความคิดที่อยากจะลุดว่า ลุดไปทำไม ตอนนี้กำลังนั่งฟังเทศน์ฟัง
ธรรม ฟังสิ่งที่ดีที่งามเป็นปัญญา เป็นแสงสว่างที่จะนำเอาไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิต
ของเรา เมื่อมีสติไว้คอยควบคุมใจแล้ว ใจก็สงบตัวลง เมื่อสงบตัวลงความคิดที่อยากจะ
ลุดนั้นก็หายไป ก็นั่งฟังเทศน์ต่อไปจนจบ ในขณะที่ฟังเทศน์อย่างต่อเนื่อง จิตที่ตั้งมั่น
เป็นสมาธิ ถึงแม้จะไม่สงบรวมลงเป็นหนึ่ง แต่ก็ไม่วุ่นวายฟุ้งซ่าน เป็นจิตที่สบายๆ เป็น
ความสุข ไม่มีความว้าวุ่นขุ่นมัวอยู่ในใจ เมื่อฟังธรรมไปก็ได้รับความรู้ รู้ถึงเหตุและผลว่า
ความสุขความทุกข์นั้นอยู่ที่ไหน เมื่อก่อนนี้ไม่ได้ฟังธรรมก็คิดว่าความสุขความทุกข์นั้น
อยู่กับหมอดูบ้าง อยู่กับคนเข้าทรงบ้าง อยู่กับฤกษ์กับยามบ้าง เวลาจะทำอะไรต้องไป
ถามหมอดูก่อน ต้องไปถามคนเข้าทรงก่อน ต้องไปดูฤกษ์ดูยามก่อน นั่นก็เป็นเพราะว่า

ไม่ได้เคยได้ยินได้ฟังธรรมะนั่นเอง จึงไม่มีปัญญา แต่เมื่อได้ฟังธรรมะแล้ว จะรู้ว่าทำอะไรก็ทำไปเลย ถ้าเป็นความดี ไม่ต้องไปดูฤกษ์ยามให้มันเสียเวลา แต่ถ้าจะทำความชั่วต่อให้ไปดูฤกษ์ยามที่ดี เช่นจะไปปล้นธนาคาร ก็ไปถามหมอดูว่าเวลาไหนถึงจะดี ถึงแม้ว่าเวลาจะดี แต่การปล้นนั้นไม่ดี เป็นการกระทำที่ผิดศีล ถึงแม้จะไปปล้นสำเร็จ ได้เงินทองมา แต่ก็เป็นการกระทำที่ไม่ดี เพราะจะนำมาซึ่งความทุกข์ความเสื่อมเสียนั่นเอง

ดังนั้นการกระทำจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับกาลกับเวลาเป็นหลัก แต่ขึ้นอยู่กับการกระทำเป็นหลัก แต่กาลกับเวลาก็อาจจะมีเหมาะสม เช่น กาลเทศะก็ต้องรู้ว่าควรจะทำหรือไม่ทำในเวลาใด อย่างญาติโยมอยากจะทำบุญที่วัดนี้ก็ต้องมาตอนเช้า เพราะว่าถ้ามาตอนเพลก็ไม่มีพระที่จะออกมารับ เพราะพระวัดนี้ฉันมือเดียว ไม่ได้ฉันเพล ก็ต้องรู้เวลากาลเทศะ ถึงแม้จะทำความดี แต่ความจริงแล้วต้องอยู่ที่การกระทำเป็นหลัก ต้องเป็นการกระทำที่ดี แล้วก็ทำไปตามกาลเทศะ แล้วผลที่ดีก็จะตามมาต่อไป จึงขอให้พุทธบริษัทจงมีความหนักแน่นในสัจจะที่ฟังของเราคือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ขอให้อย่ายึดอย่างอื่นเป็นสัจจะ ให้ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นสัจจะ แล้วความสุขสวัสดิมงคลจะเป็นของเราอย่างแน่นอน ขอให้มีความมั่นใจเชื่อในสิ่งต่างๆที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน เมื่อมีความเชื่อแล้วก็มีวิริยะความอุตสาหะพากเพียรปฏิบัติตามด้วยสติ เพื่อนำเข้าสู่สมาธิและปัญญาต่อไป เมื่อมีคุณธรรมทั้ง ๕ ประการนี้แล้ว คือศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา จิตจะมีเครื่องมือที่จะทำลายสิ่งต่างๆที่ซ่อนเร้นอยู่ในภายในใจ คือกิเลสตัณหา โมหะอวิชชา ผู้เป็นเหตุที่คอยฉุดลากจิตใจให้ไปกระทำแต่สิ่งที่ไม่ดีไม่งาม แล้วนำความทุกข์ความเสื่อมเสียมาให้กับจิต เมื่อได้ทำลายสิ่งเหล่านี้หมดไปจากจิตจากใจแล้ว มีแต่ธรรมะคุณงามความดี ก็จะมีแต่ความสุขความเจริญตลอดไป การแสดงให้เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๖๘

ความกลัว

๗ มิถุนายน ๒๕๕๖

เมื่อถึงวันพระ ศรัทธาญาติโยมผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใส ในพระธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้าก็จะมาที่วัดกัน เพื่อปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนที่สอนให้ทำความดี ละ ความชั่ว ชำระจิตใจให้สะอาดหมดจด ด้วยการทำบุญทำทาน รักษาศีล พังเทศน์ฟัง ธรรม ปฏิบัติธรรม เพราะนี่คือเหตุที่จะนำมาซึ่งความสุขความเจริญ ที่เราทุกคนปรารถนา กัน สิ่งต่างๆทั้งดีและชั่วนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้หนึ่งผู้ใด แต่ขึ้นอยู่กับตัวของเราเองเป็นสำคัญ พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า **ตนเป็นที่พึ่งของตน** คำว่าเป็นที่พึ่งของตนก็ หมายถึงว่า ตนเป็นผู้สร้างบุญสร้างกรรมนั่นเอง สร้างความสุข สร้างความทุกข์ สร้าง ความเจริญ สร้างความเลื่อมใส ไม่มีผู้อื่นสามารถที่จะสร้างสิ่งเหล่านี้ให้กับเราได้ พระท่านเพียงแต่ทำหน้าที่สอนเรา บอกเรา ชี้ทางให้กับเรา ให้แสงสว่างกับเรา แต่เราจะทำอย่างไร นั้น เป็นเรื่องของเรา ถ้าทำดีผลดีก็จะตามมา ถ้าทำไม่ดีผลไม่ดีก็จะตามมา

ทุกสิ่งทุกอย่างจึงขึ้นอยู่กับตัวของเราเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้หนึ่งผู้ใด ถ้าปรารถนาความสุข ความเจริญ ก็ต้องพยายามทำแต่สิ่งที่ดีที่งาม ถ้าไม่รู้ว่าจะอะไรคือสิ่งที่ดีที่งาม อะไรเป็นสิ่งที่ ไม่ดีไม่งาม ก็ต้องเข้าหาพระศาสนา ซึ่งเปรียบเหมือนกับโรงเรียน เวลามาวัดเปรียบ เหมือนกับมาโรงเรียน เพราะมีพระพุทธเจ้าเป็นพระบรมศาสดา มีพระธรรมคำสอนเป็น หนังสือ เป็นวิชาความรู้ มีพระอริยสงฆ์สาวกเป็นผู้ช่วยพระบรมศาสดา อบรมสั่งสอน พวกเรา เพราะว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงเสด็จดับขันธปรินิพพานไปนานแล้ว เป็นเวลา ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของพระอริยสงฆ์สาวกทั้งหลาย ที่จะทำหน้าที่เป็นครูเป็นอาจารย์ อบรมสั่งสอน พุทธศาสนิกชนต่อไป เมื่อพุทธศาสนิกชนมาวัดจึงถือว่ามาโรงเรียน มาเรียนคำสอนของ พระพุทธเจ้า เพราะว่าคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นวิชาความรู้ที่ประเสริฐ เป็นเหมือนแสง

สว่างในที่มืด ถ้าเราอยู่ในที่มืดไม่มีแสงสว่าง เราจะไม่รู้ว่ามีอะไรบ้าง ก็จะทำให้เราเกิดความกลัวขึ้นมาได้

ปกติคนเราจะไม่ค่อยกลัวเท่าไรในตอนกลางวัน แต่พอตกมืดถ้าเกิดไม่มีแสงไฟ ก็จะเกิดความกลัวขึ้นมา เพราะไม่รู้ว่ามีอะไรเป็นพิษเป็นภัยอยู่รอบตัวหรือไม่นั่นเอง แต่ถ้ามีแสงสว่างเหมือนกับตอนกลางวัน มักจะไม่ค่อยกลัวกันเท่าไร เพราะสามารถเห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวได้ รู้ว่ามีอะไรเป็นภัยหรือไม่ ถ้ามีอะไรที่เป็นภัย ก็สามารถหลบหลีกป้องกันตัวได้ แต่เวลาอยู่ในที่มืดนั้น จะไม่สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ ถ้าไม่มีไฟ ก็จะต้องเกิดความหวาดระแวงขึ้นมาเป็นธรรมดา แต่ถ้ามีไฟส่องรอบตัว เห็นสิ่งต่างๆ รอบตัว ก็จะไม่มีความกลัว ฉันทิชีวิตของเราก็เป็นเช่นนั้น ถ้ามีธรรมะแสงสว่างเป็นเครื่องนำพาชีวิตไป ก็จะสามารถดำเนินชีวิตไปได้ด้วยความมั่นคง ด้วยความมั่นใจ ด้วยความไม่หวาดกลัว แต่ถ้าไม่มีธรรมะแสงสว่างนำพาไป ก็จะต้องมีความหวาดกลัว เช่นพวกเราทั้งหลาย ยังมีความหวาดกลัวกัน สิ่งที่เราหวาดกลัวนั้น กลับเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้ากับพระอรหันตสาวกทั้งหลาย ไม่มีความหวาดกลัว เพราะเรากับท่านต่างกันตรงที่ใจ ใจของท่านนั้นมีแสงสว่างแห่งธรรมอยู่ตลอดเวลา ท่านรู้ว่าอะไรเป็นอะไร รู้ว่าอะไรเป็นภัย อะไรไม่เป็นภัย และรู้วิธีกำจัดภัยเหล่านั้น รู้วิธีป้องกันตนเอง ไม่ให้ภัยทั้งหลายมาเหยียบย่ำจิตใจได้

แต่พวกเรายังไม่เหมือนกับพระพุทธเจ้า ยังไม่เหมือนพระอรหันตสาวกทั้งหลาย เพราะใจของพวกเรายังมืดบอดอยู่ ยังขาดธรรมะ ขาดแสงสว่างแห่งธรรม จึงมีความหวาดกลัวภายในใจ ไม่มีใครในกาลานี้จะปฏิเสธได้ว่าตนไม่มีความกลัวอยู่ในใจเลย นั่นก็เป็นเพราะว่าเรายังไม่รู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ไม่รู้ว่าสิ่งไหนเป็นภัย สิ่งไหนไม่เป็นภัย ก็เลยมีความหวาดกลัวกัน แต่ถ้าได้ศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างสม่ำเสมอแล้ว จะค่อยๆ คลายความหวาดกลัวออกไปจากใจ ความหวาดกลัวที่พูดถึงนี้มีอะไรบ้าง เรากลัวอะไรกันบ้าง ส่วนใหญ่เราก็กลัวความแก่ กลัวความเจ็บ กลัวความตาย กลัวความพลัดพรากจากคนที่เรารัก จากสิ่งที่เรารัก นั่นก็เป็นเพราะว่า เราไม่รู้จักธรรมชาติของสิ่งที่มาเกี่ยวข้องด้วย ว่าเป็นอย่างไร เมื่อไม่รู้ก็หลงยึดติดกับธรรมชาตินั้นๆ เช่นร่างกายของเรา เราไม่ได้ศึกษาเพียงพอ จึงไม่รู้ธรรมชาติที่แท้จริงของร่างกายของเราและ

ของผู้อื่นว่าเป็นอย่างไร แต่ถ้ามหันมาศึกษาคุณธรรมชาติของร่างกายของเราและของคนที่เรา
รัก ก็จะเห็นว่าเป็นธรรมดา เป็นปกติของร่างกาย เมื่อเกิดมาแล้ว **ย่อมมีการแก่เป็น
ธรรมดา ย่อมมีการเจ็บไข้เป็นธรรมดา ย่อมมีการตายไปเป็นธรรมดา ย่อมมีการพลัด
พรากจากกันเป็นธรรมดา**

นี่เป็นสิ่งที่เราไม่รู้กัน หรือรู้แต่รู้แบบจำไม่ได้ คือมักจะเผลอ เมื่อเผลอก็ลืมความจริงอัน
นี้ไป เมื่อลืมความจริงอันนี้ เราก็ยึดติดกับร่างกายอันนี้ ยึดติดกับร่างกายของผู้อื่น
เพราะยังมีความปรารถนาที่จะอาศัยร่างกายของเรา และของผู้อื่นให้ความสุขกับเรา
นั่นเอง เราอยากจะมีชีวิตอยู่ไปนานๆ เพราะคิดว่าร่างกายของเรานี้ให้ความสุขกับเรา แต่
เราหาว่าความสุขที่เราได้รับจากร่างกายอันนี้นั้น มันน้อยนักเมื่อเปรียบเทียบกับ
ความสุขที่เราได้รับจากร่างกาย ไม่ว่าจะจากร่างกายของเรา หรือร่างกายของคนอื่น เรา
ได้รับความสุขจากร่างกายของเรา กับของคนอื่นก็เวลาที่มันเป็นปกติ มันสบาย ไม่เจ็บไข้
ได้ป่วย ไม่เป็นอะไร แต่ยามที่ร่างกายนี้เกิดแปรปรวนขึ้นมา เกิดอาการเจ็บไข้ได้ป่วย
เกิดความแก่ ความชราขึ้นมา หรือถึงแก่ความตายขึ้นมา ในขณะนั้นเราก็ต้องประสบ
ความทุกข์อย่างใหญ่หลวง แม้แต่ในขณะที่เรายังไม่แก่ ยังไม่เจ็บ ยังไม่ตาย เราก็ยังมี
ความรู้สึกกังวล มีความรู้สึกกลัว ทุกครั้งที่เราได้ยินข่าวคราวเรื่องโรคระบาดเกิดขึ้น เรา
ก็จะต้องเกิดความกลัวขึ้นมาทันที กลัวว่าโรคระบาดนั้นจะลามมาถึงตัวเรา มาทำลาย
ร่างกายของเรา นั่นก็เป็นเพราะว่าเรายังมีความมืดบอด มีความหลงยึดติดกับร่างกายนี้
อยู่ คิดว่าร่างกายนี้จะให้ความสุขกับเราไปได้ตลอดเวลา คิดว่าจะอยู่ไปตลอดเวลา นั่น
เป็นเพราะว่าเราขาดแสงสว่างแห่งธรรม คือธรรมะของพระพุทธเจ้านั่นเอง

พระพุทธเจ้าจึงต้องสอนให้พวกเราเจริญธรรมะอยู่เสมอๆ เหมือนกับเป็นการจุดเทียน
เวลาจุดเทียนถ้าทิ้งไว้สักระยะหนึ่ง เทียนก็จะดับไปเมื่อไหม้หมดไป ถ้าไม่จุดเทียนเล่ม
ใหม่ขึ้นมา แสงสว่างก็หายไป ความมืดก็จะกลับเข้ามา เมื่อมีความมืดกลับเข้ามา ก็จะทำให้
เราเกิดความกลัวขึ้นมา แต่ถ้าเราจุดเทียนอยู่อย่างสม่ำเสมอ จุดไปเรื่อยๆ เล่มแรกที
จุดยังไม่ทันจะดับ เราก็จุดเล่มที่ ๒ จุดเล่มที่ ๓ จุดต่อไปเรื่อยๆ ถ้าจุดต่อไปเรื่อยๆ
อย่างนี้ รับรองได้ว่าแสงสว่างจะไม่หายไป ถ้าเรามีแสงสว่างแห่งธรรมอยู่ภายในใจ ด้วย

การเจริญธรรมะอยู่เรื่อยๆ บทที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เจริญอย่างสม่ำเสมอว่า **เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีความแก่เป็นธรรมดา ล่วงพ้นความแก่ไปไม่ได้ เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีความเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นธรรมดา ล่วงพ้นความเจ็บไข้ได้ป่วยไปไม่ได้ เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีความตายเป็นธรรมดา ล่วงพ้นความตายไปไม่ได้ ต้องมีการพลัดพรากจากกันเป็นธรรมดา** นี่เป็นธรรมะแสงสว่างที่จะช่วยคลายความวิตก คลายความกลัวให้กับเรา เพราะเมื่อเรารู้ว่าเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้น เราก็เตรียมตัวเตรียมใจยอมรับกับสภาพนั้นๆ ความกลัวก็จะหายไป เพราะเรารู้ว่าเราจะไปยึดไปติดกับร่างกายของเราไม่ได้ หรือจะไปยึดติดกับร่างกายของคนอื่นก็ไม่ได้ เพราะรู้ว่าไม่ช้าก็เร็วสักวันหนึ่ง ร่างกายของเราและของเขา ก็จะต้องมีการเสื่อมสลายดับไป

แต่ใจของผู้มีธรรมะปกครองรักษาจะไม่หวั่นไหว จะไม่เศร้าโศกเสียใจ จะไม่หวาดกลัว เพราะจะรู้ว่าร่างกายไม่ใช่ตัวตน เพราะร่างกายมาจาก **ดิน น้ำ ลม ไฟ** นั้นเอง ถ้าเอาธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้ามาศึกษามาปฏิบัติ พยายามพิจารณาดูความเป็นมาเป็นไปของร่างกายของเรา ว่ามาจากอะไร ร่างกายของเราถ้าไม่กินอาหารเข้าไป จะเจริญเติบโตขึ้นมาจนถึงทุกวันนี้ได้หรือไม่ ย่อมเป็นไปไม่ได้ ร่างกายต้องมีอาหาร มีน้ำ มีอากาศ มีลมหายใจ ถึงจะเจริญเติบโต ถึงจะมีชีวิตอยู่ได้ ร่างกายจึงมาจากดิน น้ำ ลม ไฟ นั้นเอง ต้องอาศัยดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นสิ่งที่คอยสนับสนุน คอยรักษา ให้ร่างกายอยู่ไปตามอัฐภาพของเขา แต่ในที่สุดไม่ช้าก็เร็วเมื่อธาตุเกิดการแตกความสามัคคีกัน ดิน น้ำ ลม ไฟ ไม่ยอมอยู่รวมกัน จะขอแยกทางกัน ก็ต้องไปกันคนละทิศละทาง ก็เปรียบเหมือนกับคนสองคน เช่น สามีภรรยา เมื่อถึงเวลาที่ไม่อยากจะอยู่ร่วมกัน เกิดการแตกความสามัคคีกัน ก็ต้องแยกทางกันไป สามีก็นั่งไปทางหนึ่ง ภรรยาที่นั่งไปทางหนึ่ง

ฉันใดร่างกายก็เป็นเช่นนั้น ร่างกายก็เป็นทีรวมของธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่มาในรูปของอาหาร อาหารต่างๆที่เรารับประทานเข้าไปนั้น ล้วนมาจากธาตุ ๔ ทั้งสิ้น มาจากดิน มาจากน้ำ มาจากลม มาจากไฟ เมื่อมาสู่ร่างกาย ก็แปลงสภาพเปลี่ยนรูปร่างลักษณะกลายเป็นอาการ ๓๒ เช่น **ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก และอวัยวะต่างๆ** เป็นต้น มาจากอาหารที่แปลงมาเป็นอาการต่างๆ แล้วก็อยู่ไปจนกว่าจะถึงเวลาแตก

สามัคคีกัน แยกทางกันเดิน เมื่อถึงเวลาแยกทางกันเดิน ร่างกายก็หยุดหายใจ ไม่มีลมหายใจ อาหารก็เข้าไปไม่ได้ น้ำก็เข้าไปไม่ได้ มีแต่จะแยกกันออกไป น้ำก็จะระเหยไหล ออกจากร่างกาย ทิ้งให้เหลือแต่ส่วนดิน คือหนังกระดูกแห้งกรอบ เมื่อทิ้งไปนานๆก็จะผุ จะเปื่อย จนกลายเป็นดินไปหมด นี่คือธรรมชาติของร่างกาย ถ้าใช้เวลาศึกษาพิจารณา อยู่เรื่อยๆ จะเห็นว่าแท้จริงร่างกายนี้**ห้ามีตัวตนไม่** ร่างกายก็เป็นเพียงแต่การมารวมกัน ของธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้นเอง แต่ใจผู้มีความมืดบอด คือขาดแสงสว่างแห่งธรรม เมื่อมาครอบครองร่างกายนี้เข้า ก็เลยหลงไปคิดว่าร่างกายนี้ **เป็นตัวตน เป็นตัวเรา เป็นของเรา** เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็เกิดความอยาก ที่จะให้ร่างกายนี้อยู่ไปนานๆ อยากจะให้ร่างกายนี้ไม่แก่ ไม่เจ็บไข้ ไม่ตาย ซึ่งเป็นความอยากที่ฝืนความจริง

ความจริงเขาไม่ได้เป็นอย่างนั้น ความจริงจะต้องเป็นไปตามเรื่องของเขา คือจะต้องแก่ ต้องเจ็บ และต้องตาย ถ้ายอมรับความจริงนี้ ก็จะไม่ยึดไม่ติดกับร่างกายนี้ เวลาร่างกายนี้เป็นอย่างไร ก็รู้ตามความเป็นจริง ขณะนี้ไม่เจ็บ ไม่แก่ ไม่ตาย ก็รู้ว่าไม่เจ็บ ไม่แก่ ไม่ตาย แต่ในขณะใดเวลาใด ถ้าเกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา ก็ไม่วิตก ไม่กลัว เพราะรู้ว่า เป็นปกติของร่างกาย ที่จะต้องเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นธรรมดา และเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยแล้ว ก็มีทางเลือกอยู่ ๒ ทาง คือหายหรือไม่หาย หายก็แล้วไป หายก็เพื่อที่จะกลับไปเป็นใหม่อีก นั้นแหละ ไม่มีใครที่หายจากโรคแล้ว จะหายไปตลอด เมื่อหายจากโรควันนี้ เดี่ยวพรุ่งนี้ ก็กลับมาเป็นใหม่ได้อีก ดังนั้นเมื่อหายก็อย่าไปดีใจ เมื่อหายก็บอกว่าหายเพื่อที่จะกลับมาเป็นอีก ก็ไม่ต้องไปดีใจ หรือว่าถ้าไม่หาย จะตาย ก็ไม่ต้องไปตกใจ ไม่ต้องไปกลัว เพราะเราก็ต้องตายอยู่ดี ไม่ช้าก็เร็ว เป็นเรื่องของเขา ต้องเป็นอย่างนี้ ถ้าทราบจิตใจ ไม่ไปยึดไปติด ไม่ต้องการให้เป็นไปตามความต้องการของใจแล้ว รับรองได้ว่าใจจะไม่เดือดร้อน ใจจะไม่ทุกข์ การที่จะไม่ให้ใจเดือดร้อน ไม่ทุกข์ได้นั้น ก็ต้องศึกษาดู ธรรมชาติของร่างกายนี้อยู่อย่างสม่ำเสมอ

การได้ยินได้ฟังอย่างเช่นในวันนี้เพียงครั้งเดียวนั้น ยังไม่พอเพียง ถ้าไม่นำเอาไปอบรม สอนใจอยู่เรื่อยๆ เดี่ยวก็ลืม พอออกจากศาลานี้ไปก็จะลืม เมื่อลืมก็จะกลับไปยึดไปติด ไปอยาก ให้ร่างกายนี้เป็นไปตามความต้องการของเราอีก ซึ่งก็จะสวนกับความจริง เวลา

รู้สึกว่าร่างกายจะเจ็บ จะตายขึ้นมา ก็ต้องเกิดความหวาดกลัวขึ้นมา เราจึงต้องพยายามเจริญธรรม เรื่องความแก่ ความเจ็บ ความตายเป็นธรรมดาได้อย่างสม่ำเสมอ ถ้าสามารถเจริญได้ตลอดทั้งวันจะยิ่งดีใหญ่ เพราะเหมือนกับได้จุดเทียนเป็นร้อยๆ เล่มเลยที่เดียว เมื่อมีเทียนจุดไว้เยอะๆ ก็จะมีแสงสว่าง ทำให้เห็นสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา เหมือนกับเป็นเวลากลางวัน เมื่อเป็นเช่นนั้นก็จะไม่มีความวิตก ไม่มีความหวาดกลัว เพราะจะไม่ไปยึดไปติด เพราะสิ่งที่เป็นภัยที่แท้จริงนั้น หาใช่เป็นความแก่ ความเจ็บ ความตายของร่างกายไม่ แต่เกิดจากความอยากของเราต่างหาก อยากไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ตัวนี้ต่างหากที่เป็นพิษเป็นภัย แต่เราไม่รู้เราไม่เห็น เพราะไม่มีแสงสว่างแห่งธรรม

ถ้ามีแสงสว่างแห่งธรรม ที่เกิดจากการพิจารณาดูธรรมชาติของร่างกาย จนเห็นอย่างถ่องแท้ ก็จะเห็นว่าร่างกายนี้จะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้เลย จะต้องแก่ จะต้องเจ็บ จะต้องตาย อย่างแน่นอน เมื่อเห็นอย่างนั้นก็ไม่ต้องห่วง ไม่ต้องไปอยาก ให้เป็นอย่างอื่น เมื่อไม่ได้ไปหวัง ไม่ได้ไปอยาก ให้เป็นอย่างอื่น ความวิตก ความกลัว ความกังวลต่างๆ ก็จะหายไปจากใจทันที ก็จะเริ่มเห็นทันทีเลยว่าภัยที่แท้จริงนั้น ไม่ใช่อยู่ที่ความแก่ ความเจ็บ ความตาย แต่ภัยที่แท้จริงนั้น อยู่ที่ความอยาก อยากไม่แก่ อยากไม่เจ็บ อยากไม่ตายต่างหาก พอตัดตัวนี้ออกไปได้ ละความอยากไม่แก่ อยากไม่เจ็บ อยากไม่ตายได้เท่านั้น ใจก็จะดึงลงสู่ความสงบทันที เมื่อจิตดึงลงสู่ความสงบ จิตจะมีความสุข มีความรู้สึกปลอดภัย ไม่มีมีความว่าวุ่นวุ่นมั่วคงเหลืออยู่เลย นี่แหละคือความอัศจรรย์ของธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าลองปลงได้แล้ว ใจจะปล่อย เมื่อปล่อยแล้วก็จะสบาย อะไรจะเกิดขึ้นกับร่างกาย ก็จะไม่เดือดร้อนเลย

ลองเปรียบเทียบดูระหว่างสิ่งที่เรายึดติดกับสิ่งที่ไม่ยึดติด จะมีความรู้สึกแตกต่างกัน สิ่งที่เรายึดติดนั้น เราจะมีทั้งความรัก มีทั้งความกังวล แต่สิ่งที่เราไม่ยึดติด เรากลับไม่มีความรัก ไม่มีความกังวล เช่น สมบัติหรือร่างกายของผู้อื่น เวลาเป็นอะไรไป เราจะไม่ค่อยเดือดร้อน จะไม่ทุกข์เท่าไร นั่นก็เป็นเพราะว่าเราไม่ได้ไปอยากกับเขาเหล่านั้นเอง ไม่ได้ไปอยากให้เขาอยู่ไปนานๆ ให้เขาไม่เจ็บ ไม่แก่ ไม่ตาย เมื่อไม่มีความอยากกับสิ่งเหล่านั้น สิ่งของเหล่านั้นก็ไม่มีปัญหากับใจเรา สิ่งของเหล่านั้นจะเป็นอย่างไร ใจของเรา

ไม่เดือดร้อน แต่สิ่งของอันใดที่ใจเราไปยึดไปติดไปอยากให้เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ เมื่อไม่เป็นไปตามที่ต้องการ ก็จะสร้างความทุกข์ ความวุ่นวายใจให้กับเรา ถ้าได้ปฏิบัติธรรม ได้เจริญธรรมอยู่อย่างต่อเนื่อง จินตของเราสามารถปลงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้ เราก็จะไม่ทุกข์ ไม่วุ่นวายใจ คือเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ช้าก็เร็ว ก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย ต้องเสื่อมสลายหมดไป ถ้าเห็นอย่างนั้นแล้ว ก็จะปล่อยวาง ไม่ไปอยากให้เป็นอย่างอื่นไป จะแก่ก็ให้แก่ จะเจ็บก็ให้เจ็บ จะตายก็ให้ตาย เพราะเป็นสิ่งที่ห้ามไม่ได้นั่นเอง อยู่เหนือความสามารถของเรา เหมือนกับฝนฟ้าอากาศ เรารู้ว่าเราไม่สามารถไปบังคับควบคุมฝนฟ้าอากาศได้ ฝนจะตก แดดจะออก เราจะไปอยากไม่ได้ เราจึงไม่อยากกันเกี่ยวกับเรื่องฝนเรื่องฟ้า ถ้าจะตกหรือไม่ตก เราก็ปล่อยให้ฝนฟ้าเป็นไปตามเรื่องของเขา เมื่อเป็นเช่นนั้นเราก็ไม่ไปทุกข์ ไปกังวล ไปวุ่นวายกับเรื่องของฝนของฟ้า

ฉันใดเรื่องราวของสิ่งต่างๆที่เราได้อยู่ ก็ต้องเป็นเช่นนั้นเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สมบัติข้าวของเงินทอง บุคคลต่างๆ ก็เป็นเหมือนกับฝนกับฟ้าที่แหละ เขาไม่อยู่ภายใต้การควบคุมบังคับของเราไปได้ตลอด เราอาจจะควบคุมบังคับดูแลรักษาได้ เป็นบางครั้ง บางคราว บางเวลา แต่เราไม่สามารถที่จะควบคุมบังคับดูแลรักษา ให้เป็นไปตามความต้องการของเราได้ตลอดไป อย่างเช่นร่างกายของเรา หรือร่างกายของคนที่เรารักก็เป็นเช่นนั้น ไม่ช้าก็เร็วก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายไปในที่สุด นี่เป็นเรื่องปกติของสังขารร่างกาย ไม่ใช่เป็นเรื่องน่าวิตกน่ากลัวเลย ถ้าใจมีแสงสว่างแห่งธรรม เข้าใจความจริงอันนี้แล้ว ก็จะปล่อยวาง คือไม่ไปหวัง ไม่ไปยึด ไปติดกับเขา เขาจะเป็นอย่างไร ก็ปล่อยให้เขาเป็นไปตามเรื่องของเขา ใจของเราก็จะสบาย เช่นเดียวกับฝนฟ้าอากาศ เราไม่ได้ไปหวังไปอยากอะไรกับฝนฟ้าอากาศ จะตกเราก็ไม่เดือดร้อน จะไม่ตกเราก็ไม่เดือดร้อน นี่แหละคือเรื่องของธรรมะ ธรรมะนี้จะสอนให้เราเห็นว่าอะไรเป็นพิษเป็นภัยที่แท้จริง อะไรที่ไม่ใช่เป็นพิษเป็นภัย

แต่ถ้าไม่มีธรรมะ จะเห็นกลับตาลปัตร จะเห็นตรงกันข้ามกัน เช่น เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นสิ่งที่เป็นภัยว่าเป็นคุณเป็นประโยชน์ เห็นสิ่งที่ไม่เป็นภัยว่าเป็นพิษเป็นภัย เช่น เห็นความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นพิษเป็นภัยกับเรา แต่กลับเห็นความอยาก

เป็นคุณกับเรา เราจึงอยากกันเหลือเกิน เราทุกคนเกิดมาด้วยความอยากด้วยกันทั้งนั้น
อยากจะทำร้าย อยากจะมีรูปร่างหน้าตาดี อยากจะมีครอบครัวดี อยากจะมีทรัพย์สินสมบัติ
อยากจะมีสุขภาพแข็งแรง อยากจะอยู่ไปตลอด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย นี่คือสิ่งที่เราเห็น
เป็นคุณ จึงอยากกันนักหนา แต่หารู้ไม่ว่าทุกครั้งที่ยากในสิ่งเหล่านี้ เรากำลังสร้างความ
ทุกข์อันใหญ่หลวงให้เกิดขึ้นมาภายในใจของเรา เพราะเมื่อสิ่งที่เราอยากไม่ได้เป็นไป
ตามที่เรต้องการ เราก็จะต้องเกิดความเศร้าโศกเสียใจ ร้องไห้ร้องไห้ กินไม่ได้นอนไม่
หลับ ถึงแม้ยังมีสมบัติ มีอะไรเหลืออยู่อีกมากมายก่ายกองก็ตาม แต่ถ้าเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ที่เรารักที่เราชอบเป็นอย่างยิ่งไป จะรู้สึกว่าคุณชีวิตของเรานั้น ไม่มีความหมายเหลืออยู่เลย
ไม่รู้ว่าจะอยู่ต่อไปทำไม

นี่แหละคือผลที่จะเกิดขึ้นจากความอยากของเรา แต่เราไม่รู้ว่าเป็นพิษเป็นภัยกัน นั่นก็
เป็นเพราะว่าเราไม่เคยปลง ไม่เคยต่อสู้กับความอยาก ปล่องให้ความอยากมีอำนาจ
ครอบงำเรา เลยหลงอยู่กับความอยาก ทุกข์ขนาดไหน ก็ยังไม่รู้ที่กำลังทุกข์อยู่ แต่ถ้าได้
เข้ามาฟังเทศน์ฟังธรรมอย่างสม่ำเสมอ แล้วนำสิ่งที่ได้ยินได้ฟังไปอบรมสั่งสอนจิตใจ เอา
ไปต่อสู้กับสิ่งที่ เป็นพิษเป็นภัย คือความอยากที่มีอยู่ภายในใจ จนสามารถลดละความ
อยากได้แล้ว เราจะเริ่มเห็นความสุข ความสงบที่จะเกิดขึ้นมาภายในใจ จะเริ่มเห็นคุณ
ของธรรมะ แสงสว่างที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พวกเราปฏิบัติกัน เพราะการปฏิบัติธรรม
นี่แหละ จะเป็นวิธีที่จะไปทำลายสิ่งที่ เป็นพิษเป็นภัยกับใจของเรา นั่นก็คือความอยาก
ต่างๆ เมื่อความอยากต่างๆเบาบางลงไป ความทุกข์ความกังวลใจก็จะเบาบางตามลงไป
ด้วย จะเริ่มเห็นความสุขว่าอยู่ในใจของเรา อยู่ในการที่ไม่มี ความอยาก ถึงแม้ว่าร่างกาย
จะแก่ จะเจ็บไข้ หรือจะตาย ถ้าใจไม่ได้มีความอยากอยู่กับร่างกายแล้ว รับรองได้ว่าใจ
จะมีความสุขทุกข์ ไม่มีความวุ่นวายกับความเป็นไปของร่างกาย ร่างกายจะเป็นอย่างไรก็
เป็นไปตามเรื่องของเขา เพราะว่าใจได้ตัดความอยาก ตัดความผูกพันกับร่างกายนั้นแล้ว
เมื่อเป็นเช่นนั้น กายจะเป็นอย่างไร ใจก็ไม่ทุกข์ ไม่เดือดร้อน นี่แหละเป็นสิ่งที่สำคัญ
ที่สุด อย่าไปหลงประเด็น สิ่งที่สำคัญไม่ใช่ร่างกาย สิ่งที่สำคัญคือใจ เพราะใจเป็นผู้รับ
ความสุข รับความทุกข์ เป็นผู้สร้างความสุข สร้างความทุกข์ ไม่ใช่ร่างกาย ร่างกายไม่มี

ความรู้ ไม่สามารถรับรู้เรื่องของคุณสุข ของความทุกข์ได้ การแสดงเห็นว่าสมควรแก่
เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๖๙

ความโลภ

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๖

วันนี้เป็นวันพระ ญาติโยมจึงได้มาที่วัด เพื่อมาร่วมกันปฏิบัติศาสนกิจอันเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำอย่างยิ่ง สำหรับพุทธศาสนิกชนผู้มีความแน่วแน่ มีความเชื่อมั่นในพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ เชื่อว่าสิ่งที่พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ทรงนำพาปฏิบัติสั่งสอนพวกเรานั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เป็นสิ่งที่เรายังไม่รู้ยังไม่เห็น เท่ากับที่ท่านได้รู้ได้เห็นกัน เราจึงต้องอาศัยท่านเป็นผู้นำทาง พาเราไปสู่สิ่งที่เราปรารถนา นั่นคือสู่ความสุขความเจริญ เพราะถ้าไม่มีพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ เป็นผู้นำทางพาเราไปแล้ว เราก็จะหลงทางกัน เพราะว่าทางที่เราต้องการจะไปนั้น เป็นทางที่คดเคี้ยว เป็นทางที่สลับซับซ้อน ถ้าไม่ฉลาดจริงๆ ไม่รู้จริงๆแล้ว ยากที่จะเดินไปให้ถึงจุดหมายปลายทางอันดีงาม อันประเสริฐนี้ได้ จุดหมายที่เราต้องการไป เราก็รู้อยู่คร่าวๆ ว่าเป็นที่ที่มีแต่ความสุข มีแต่ความเจริญ เป็นที่ที่ไม่มีมีความทุกข์ ความเสื่อมเสีย ความหายนะ ความเศร้าโศกเสียใจ ความวุ่นวายใจ นี่ก็คือสิ่งที่เราทุกคนปรารถนา และทุกๆวันที่เราดำเนินชีวิตของเราไป เราก็ดำเนินเพื่อผลอันนี้ด้วยกันทุกคน

แต่ตั้งแต่เราเกิดมาจนถึงวันนี้ เราก็ยังไม่สามารถเดินไปถึงจุดหมายปลายทางที่เราต้องการได้ ชีวิตของเรายังเป็นไปแบบลุ่มๆดอนๆ มีสุขบ้าง มีเจริญบ้าง มีทุกข์บ้าง มีเสื่อมบ้าง นั่นเป็นเพราะว่าเรายังไม่ได้ไปในทาง ที่พระพุทธรูปและพระอรหันต์สาวกทั้งหลายได้ดำเนินไป เรายังไม่ได้ปฏิบัติตามทุกข้อทุกบทที่ท่านทรงสั่งสอนเรา บางครั้งบางครั้งเราก็ยังเถลไถล แทนที่จะตรงไปเราก็เลี้ยวซ้ายแหวะเข้าไปสถานที่ที่นี้สักพักหนึ่งก่อน แล้วค่อยๆค่อยๆตามไปที่หลัง เมื่อเป็นเช่นนี้เราเลยยังไม่ได้ไปถึงจุดหมายปลายทางที่ดี ที่งาม ที่ควร นั่นเป็นเพราะว่าจิตใจของเรายังมีตัณหาตัณหาอยู่ ก่อให้เกิดกิเลสให้เถลไถล ไม่ให้ดำเนินไปในทางของคลองธรรม ที่พระพุทธรูปและพระอรหันต์สาวกทั้งหลายได้ดำเนิน

ไป และได้สอนให้พวกเราปฏิบัติตามกัน ชีวิตของเราจึงเป็นไปแบบลุ่มๆดอนๆ ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง สุขบ้าง ทุกข์บ้าง ด้วยเหตุนี้เราจึงต้องเข้าสู่วัดอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยอาทิตย์หนึ่งก็ครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้มารับคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วนำไปปฏิบัติต่อไป เพราะหลังจาก ๗ วันไปแล้ว เราก็จะหลงลืมในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน แล้วก็จะถูกผู้ที่อยู่ในใจของเราคอยยุแหย่ คอยหลอกให้ไปทำในสิ่งที่เป็นผลเสียตามมาทีหลัง โดยที่หลอกเราว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ให้ความสุขกับเรา เราก็หลงเชื่อกับสิ่งที่อยู่ในใจ ที่คอยกระชับกระชาบ เราก็เลยทำสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้พวกเราปฏิบัติกัน

ชีวิตของเราจึงต้องอาศัยพระพุทธศาสนา คือเราต้องเข้าวัดอย่างสม่ำเสมอ เปรียบเหมือนกับรถยนต์ ที่ต้องเข้าสถานีบริการอย่างสม่ำเสมอ เพราะน้ำมันที่เติมอยู่ในรถยนต์นั้น หลังจากที่ใช้ไปสักระยะหนึ่ง ก็จะค่อยๆหมดไป ถ้าไม่แวะเติมน้ำมัน ต่อไปน้ำมันที่มีอยู่ในถังก็จะหมดไป เมื่อหมดแล้วรถก็ไม่สามารถวิ่งไปไหนมาไหนได้ เราก็ต้องลำบากแทนที่จะนั่งอยู่ในรถไปนั่นไปนี่ได้อย่างสะดวกสบาย ก็ต้องลงเดินเพราะว่าเราประมาทไม่เข้าไปเติมน้ำมันเมื่อถึงเวลาที่สมควร นอกจากเติมน้ำมันแล้ว เรายังต้องดูแลสภาพรถยนต์ว่าขาดตกบกพร่องอย่างไร ส่วนไหนชำรุดทรุดโทรม ส่วนไหนจำเป็นที่จะต้องมีการซ่อมแซมบำรุงรักษา ก็ต้องทำกัน ฉันทัดชีวิตของเราเปรียบเหมือนกับรถยนต์คันหนึ่ง รถยนต์คันนี้ก็คือดวงจิตดวงใจของเรา ดวงจิตดวงใจนี้แหละเป็นคนที่พาเราไปสู่สวรรค์ก็ได้ จะพาเราไปสู่นรกก็ได้ ก็ขึ้นอยู่กับว่าดวงใจของเราได้รับการดูแล ทำนุบำรุงรักษาอย่างถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ได้รับการทำนุบำรุงดูแลรักษาอย่างถูกต้อง ใจของเรา ก็จะเดินทางไปสู่ทิศทางที่ไม่น่าจะไป ทิศทางที่จะนำมาแต่เรื่องวุ่นวาย เรื่องของความทุกข์ เรื่องของความเสื่อมเสียทั้งหลาย

แต่ถ้าเราเข้าสู่วัดอย่างน้อยอาทิตย์ละครั้งหนึ่ง เหมือนรถยนต์ที่เข้าสถานีเติมน้ำมันอยู่เสมอๆ รถยนต์คือใจของเราที่จะได้รับการทำนุบำรุงดูแลรักษาด้วยการปฏิบัติต่างๆ เช่น ในวันนี้ท่านก็ได้มาทำสิ่งที่ส่งเสริมสร้างสิ่งที่ดีที่งามให้กับจิตใจ เป็นเหมือนกับการเติมน้ำมัน เป็นเหมือนกับการซ่อมบำรุงจิตใจ ให้จิตใจมีพลัง ให้จิตใจมีความรู้ความฉลาด ที่จะนำพาจิตใจไปในทิศทางที่ถูกต้องดีงามได้ วันนี้ท่านก็ได้มาทำบุญทำทาน สมาทาน

รักษาศีล ฟังเทศน์ฟังธรรม บูชาพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งเหล่านี้แหละเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมรักษา ให้จิตใจอยู่ในสภาพที่ดีที่พร้อม ที่จะพาท่านไปสู่จุดหมายปลายทางที่ดีที่งาม ที่สุขที่เจริญอย่างแท้จริง เราจึงไม่ควรมองข้ามการมาวัด เพราะว่าถ้าไม่มาวัดแล้ว รับรองได้ชีวิตของเราจะต้องเกิดความว้าวุ่นวุ่นมาขึ้นเรื่อยๆ อย่างแน่นอน เพราะขาดการทำบุญบำรุงดูแลรักษา ขาดการอบรมสั่งสอน ให้รู้ถึงสิ่งที่ควรไม่ควร สิ่งที่ถูกไม่ถูก สิ่งที่ดีไม่ดี เพราะใจของเรายังขาดความรู้ที่ถูกต้อง ยังมีความรู้ที่ไม่ถูก มักจะเห็นผิดเป็นชอบ เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เมื่อเป็นเช่นนั้น เราก็จะมักทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่เราปรารถนาแทน แทนที่จะทำความดี เราก็ไปทำความชั่วแทน แทนที่จะหลบหลีกสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัย เราก็เดินเข้าหาสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัย แทนที่จะกำจัดสิ่งที่เป็นโทษ เรากลับไปส่งเสริมให้เจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้นไป เมื่อเป็นเช่นนั้น ใจของเราแทนที่จะมีความสุข มีความสบาย จึงกลับมีแต่ความทุกข์ ความว้าวุ่นวุ่นมา

ใจก็เหมือนกับร่างกาย ถ้าเราดูแลรักษาไว้ให้ดี เวลารับประทานอาหารก็รับประทานอาหารที่สะอาด เวลาสูดอากาศก็สูดอากาศที่บริสุทธิ์ เชื้อโรคต่างๆ ก็จะไม่สามารถเข้ามาทำร้ายร่างกายของเราได้ ใจของเราก็มีเชื้อโรคเช่นกัน ถ้าไม่คอยป้องกัน คอยกำจัดเชื้อโรค ที่สร้างความทุกข์ให้กับใจ แต่กลับไปส่งเสริม กลับไปดึงเอาเชื้อโรคต่างๆ เข้ามาพอกพูนให้มากยิ่งขึ้นไปภายในใจ ใจก็จะหาความสุขไม่ได้ ใจก็เหมือนกับร่างกาย ถ้าร่างกายมีแต่เชื้อโรค ร่างกายก็จะเป็นปกติ ต้องเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่เสมอ แต่ถ้าเราคอยดูแลรักษาร่างกาย คอยป้องกันไม่ให้เชื้อโรคเข้ามาทางอากาศก็ดี ทางน้ำก็ดี ทางอาหารก็ดี เมื่อไม่มีเชื้อโรคเข้ามา ร่างกายของเราก็จะสมบูรณ์แข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ใจของเราก็เป็นเหมือนกับร่างกาย ถ้ามีเชื้อโรคของใจเข้ามาแล้ว ใจก็ต้องเจ็บ ต้องปวด ต้องทุกข์ ต้องวุ่นวาย เชื้อโรคของใจคืออะไร พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า สิ่งที่เราสร้างความทุกข์ สร้างความวุ่นวายให้กับใจก็คือกิเลส คือความโลภ ความโกรธ ความหลง ที่สร้างปัญหา สร้างความทุกข์ สร้างความวุ่นวายใจให้กับเรา แต่พวกเรากลับไม่รู้เลยว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเหตุที่จะทำให้เรา ที่จะสร้างความทุกข์ให้กับเรา แทนที่จะคอยกำจัด เหมือนกับเรากำจัดเชื้อโรคที่เข้ามาสู่ร่างกาย กลับส่งเสริม เพิ่มพูนให้มีมากยิ่งขึ้นไป

วิธีที่เราส่งเสริมหรือทำให้เชื่อโรคของใจคือความโลภ ความโกรธ ความหลงให้มีจำนวน มีกำลังมากขึ้นไป ก็เกิดจากการส่งเสริมความโลภ ความโกรธ ความหลงอย่างต่อเนื่อง นั่นเอง คือทุกครั้งที่เรามี**ความโลภ** แทนที่จะระงับความโลภ เรากลับส่งเสริมความโลภ คือโลภตาม เช่นโลภอยากจะได้ นั่น อยากจะได้ นี่ พอมีความโลภอย่างนั้น แทนที่จะหยุดใจตัวเอง บอกว่าเอาไปทำไม เเท่านี้ก็พออยู่พอกินอยู่แล้ว เอาไปหาเรื่องเปล่าๆ กลับไม่คิดอย่างนั้น พอเห็นอะไรอยากจะได้ ก็รีบวิ่งเข้าไปหาสิ่งนั้นทันที ถ้ามีเงินก็จะซื้อทันที ถ้าไม่มีเงินก็ต้องหาเงิน หาเงินก็ทำได้ ๒ วิธี หาด้วยวิธีสุจริตและหาด้วยวิธีทุจริต ถ้าหาด้วยวิธีที่สุจริตไม่ได้ ก็ต้องหาด้วยวิธีทุจริต เมื่อหาด้วยวิธีที่ทุจริตแล้ว ก็เป็นปัญหาตามมา เพราะเมื่อไปทำสิ่งที่ผิดกฎหมายผิดศีลธรรม ก็กลายเป็นคนที่ไม่มีการปรารถนา เป็นคนที่จะต้องกำจัด ต้องถูกจับไปขังในคุกในตาราง หรือนำไปทำลายเลยทีเดียว เพราะว่าคนทุจริตนั้น เวลาอยู่ในสังคมต้องสร้างความทุกข์ ความเดือดร้อน สร้างความวุ่นวายให้กับผู้อื่นนั่นเอง

ในทางตรงกันข้าม เวลาที่เกิดความโลภ แล้วเราใช้เหตุผล คือถามตัวเราเองว่า สิ่งที่ต้องการนี้ มันจำเป็นไหม เช่นเราเดินผ่านร้านขายเสื้อผ้า เห็นเสื้อผ้าวางขายอยู่ แล้วก็เกิดความชอบขึ้นมา อยากจะได้ขึ้นมา เราก็ต้องถามตัวเราเองว่า เสื้อผ้าชุดใหม่ที่เราต้องการจะซื้อนี้ มันมีความจำเป็นไหม ถ้าไม่มีเสื้อผ้าชุดนี้แล้ว เราจะอยู่ได้หรือไม่ เราจะไม่มีเสื้อผ้าใส่หรือเปล่า เดินไปไหนล่อนจ้อนไม่มีเสื้อผ้าใส่หรือเปล่า ถ้าเป็นเช่นนั้น มันก็เป็นสิ่งที่จำเป็น เราก็หาซื้อมาได้ แต่ต้องหามาด้วยความถูกต้อง คือไม่หามาโดยทุจริต ให้หามาด้วยวิธีสุจริต ถ้ามีสตางค์ก็ซื้อ ถ้ายังไม่มีสตางค์ ก็อดใจรอไว้ก่อน ไปทำงานทำการหาเงินหาทองเก็บเงินเก็บทองไว้ พอได้เงินทองพอที่จะซื้อเสื้อผ้าชุดนั้นแล้ว ค่อยนำไปซื้อต่อไป ถ้าอย่างนี้ก็ไม่เป็นไร ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่ถ้าไม่จำเป็น ทำไมจะต้องไปซื้อมาทำไม ให้เสียเงินเสียทองเปล่าๆ เงินทองก็ไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งที่หาง่าย และก็เป็นที่จำเป็น เพราะนอกจากเสื้อผ้าแล้ว เรายังต้องมีสิ่งอย่างอื่นอีกหลายอย่าง ที่เราต้องอาศัยเงินทองเป็นของแลกเปลี่ยน เช่นต้องมีอาหารไว้รับประทาน มีหูกยาไว้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ ต้องมีบ้านอยู่อาศัย อย่างนี้เราควรเก็บเงินเก็บทองไว้ไม่ดีกว่าหรือ เพื่อวัน

ข้างหน้าเราเจ็บไข้ได้ป่วย จะได้มีเงินทองไว้ใช้ในสิ่งที่จำเป็นจริงๆ รักษาโรคภัยไข้เจ็บ หรือถ้าบ้านชำรุดทรุดโทรม ต้องซ่อมแซม ก็เอาไปซ่อมแซมได้ อย่างนี้เป็นต้น

ถ้าใช้เหตุผลทุกครั้งที่มีความโลภ ความอยาก เราก็จะสามารถระงับความโลภความอยากได้ ความโลภนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ระงับกันไม่ได้ ที่ระงับกันไม่ได้ ก็เพราะไม่เคยคิดที่จะระงับมันนั่นเอง เพราะความหลงทำให้เกิดอาการดีอกดีใจ มีความสุขไปชั่วขณะหนึ่ง ทุกครั้งที่เราโลภ แล้วได้ในสิ่งที่โลภมา นี่เป็นผลดีที่เกิดขึ้นจากการทำตามความโลภ แต่เป็นผลดีชั่วประเดี๋ยวประด๋าว เป็นความสุขชั่วประเดี๋ยวประด๋าว เพราะหลังจากนั้นแล้ว มันก็จะทำให้เราโลภมากเพิ่มขึ้นไปอีก คือแทนที่จะอิ่มจะพอเมื่อได้สิ่งที่อยากได้แล้ว กลับเกิดความอยากเพิ่มมากขึ้นไปอีก เพราะความพอไม่ได้เกิดขึ้น จากการทำตามความโลภ ตามความอยาก แทนที่จะเกิดความพอ กลับเกิดความอยากเพิ่มมากขึ้นไปอีก เช่นเราได้เสื้อผ้าชุดนี้แล้ว พอเราเดินไปอีก ๒ - ๓ ก้าว ไปเจออีกร้านหนึ่ง มีเสื้อผ้าที่สวยกว่าชุดที่เราเพิ่งซื้อมา เราก็เกิดอาการโลภ เกิดอาการอยากขึ้นมาอีกแล้ว แทนที่จะมีความสุขจากเสื้อผ้าที่เราเพิ่งซื้อมาหยกๆ ก็เกิดความวุ่นวายใจขึ้นมาเสียแล้ว เกิดความอยากอีกแล้ว ถ้าไม่ได้เสื้อผ้าชุดใหม่ที่เห็นมากับตา ก็จะไม่มีความสบายอกสบายใจ ก็เลยต้องควักกระเป๋าตุงเงินทอง ถ้ามีเงินทองพอก็ซื้ออีกชุดหนึ่ง ทั้งๆที่ไม่รู้ว่าจะเอาไปใส่เมื่อไร แต่เมื่อเกิดความอยากความชอบ แล้วมีกำลังมีความสามารถที่จะซื้อสิ่งนั้นได้ ก็จะซื้อสิ่งนั้นมาทันที โดยไม่คำนึงถึงวันข้างหน้าว่า ต่อไปเงินทองที่มีอยู่นั้น มันพร่อง มันร่อยหรอแล้วหมดไป ถ้ามีความจำเป็นอย่างอื่น ที่จะต้องใช้เงินใช้ทองขึ้นมา เราจะทำอย่างไร ถ้าไม่มีแล้วแต่ยังต้องใช้อยู่ เราก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสิน การเป็นหนี้เป็นสินก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ดี มันเป็นภาระทางด้านจิตใจ เป็นความทุกข์อย่างหนึ่ง เวลาเป็นหนี้เขาแล้ว ก็ไม่อยากจะไปเจอหน้าเจ้าหนี้ เวลาเห็นเจ้าหนี้เขาก็จะต้องทวงหนี้เรา เราก็มีความรู้สึกไม่สบายอกไม่สบายใจ นี่เป็นผลที่จะตามมา ถ้าไม่รู้จักระงับความโลภ

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราใช้ธรรมะต่อสู้กับความโลภ ธรรมะที่ควรจะใช้ก็มีอยู่ ๒ คือ ความ**มักน้อย**กับความ**สันโดษ** คำว่าความมักน้อยก็คือเอาน้อยๆ ใช้หน่อยๆ กินน้อยๆ เอาเท่าที่จำเป็น อย่าไปโลภมาก อาหารกินพออิ่มก็พอ อย่าไปกินเพราะชอบรสของอาหาร

กินจนกระทั่งพุ่งกางออกมา อย่างนี้มันเกินความจำเป็น พอกินแล้วรู้สึกว่ามันอืดแล้วก็หยุดรับประทาน ถึงแม้ว่าอาหารที่รับประทานจะเอร็ดอร่อย จะดีจะเลิศจะวิเศษแค่ไหน ก็ควรหยุดรับประทาน อาหารที่รับประทานก็ไม่จำเป็นต้องเป็นของราคาแพงๆ อาหารราคาถูกลงก็เข้าไปในท้องมันก็อืดเหมือนกัน กินอาหารมื้อละ ๕๐ บาท กับกินอาหารมื้อละ ๕๐๐ บาท มันก็อืดเหมือนกัน เพราะว่าร่างกายไม่รู้หรอกว่าอาหารเข้าไปในท้องเป็นอาหารราคาเท่าไร ตัวที่รู้ก็คือใจ ถ้าใจไม่มีปัญญา ไม่มีเหตุ ไม่มีผล ก็จะถูกกิเลสคือความลุ่มหลงหลอกว่า ถ้าได้กินอาหารมื้อหนึ่งราคาแพงๆแล้วจะมีความสุข แต่ถ้ากินอาหารราคาถูกลงๆ จะไม่มีความสุข นี่เป็นการหลอกกันอย่างชัดเจน แต่ใจที่ไม่มีเหตุไม่มีผลไม่มีธรรมะ จะหลงตามความคิดนี้ แทนที่จะกินข้าวมื้อละ ๕๐ บาท ก็ต้องไปกินมื้อละ ๕๐๐ บาท ถ้ามีเงิน มีฐานะที่จะกิน ก็ไม่เป็นปัญหาอะไร แต่ถ้าไม่มีฐานะ แล้วไปกินอาหารแบบนี้เข้าไป เงินทองก็จะไม่พอใช้ แล้วชีวิตก็ต้องเกิดความวุ่นวายขึ้นมา ถึงแม้จะมีเงินทองมากมายสามารถที่จะกินอาหารมื้อละ ๕๐๐ หรือมื้อละ ๕๐๐๐ ได้ก็ตาม แต่ถ้าพูดตามความจริงแล้ว มันก็เป็นสิ่งที่ไม่น่าจะกระทำ เพราะไม่ใช่วิถีทางของคนฉลาด ของผู้มีปัญญา

เพราะผู้มีปัญญาจะยึดแนวทางของธรรมะ ความถูกต้องดีงาม ไม่มีอะไรที่จะดีกว่าความมั่งคั่ง เพราะความมั่งคั่งจะเป็นสิ่งที่คอยป้องกันความโลภ ไม่ให้เกิดขึ้น เพราะถ้ามีความโลภแล้ว ความโลภจะเป็นตัวกดดันให้ต้องไปชวนชวายเป็นต้องไปดิ้นรนหาสิ่งต่างๆ ที่ไม่จำเป็นมา แต่ถ้ามีความมั่งคั่งพอใจกับสภาพที่มี เท่าที่จำเป็นก็พอ อาหารรับประทานแบบราคาถูกลงก็ได้ ร้านค้าที่ขายตามข้างถนนก็ได้ หรือถ้าขยันก็ไปซื้อข้าวกับปลามาทำที่บ้าน ราคาอาหารก็จะถูกลง เงินทองที่จะต้องเสียไป ก็จะน้อยลง ทำให้มีเงินเหลือใช้มากขึ้น คนเราเวลามีเงินเหลือใช้มาก ก็จะมีอารมณ์บอบอุ่มใจ มีความสุขใจ เพราะรู้ว่าสิ่งที่พึงที่อาศัยในยามยากลำบาก เพราะรู้จักใช้เงินใช้ทอง ใช้แต่สิ่งจำเป็นและใช้น้อยๆเท่านั้น คือไม่มากเกินไป แต่ก็ไม่น้อยจนเกินไป ใช้เท่าที่จำเป็น ถ้าน้อยเกินไปชีวิตก็จะลำบากยากเข็ญได้ ถ้ามีเงินมีทองแต่เสียตายมากจนเกินไป แทนที่จะใช้เงินให้เกิดประโยชน์กับชีวิต ก็ใช้น้อยเกินไป เช่นรับประทานอาหารน้อยเกินไป เสื้อผ้าที่จะมีไว้

ใส่ก็น้อยเกินไป บ้านที่จะอาศัยอยู่ก็ไม่ปลอดภัย หรือไม่สะอาดพอที่จะดูแลรักษาชีวิตให้ อยู่ได้เป็นปกติ อย่างนี้ก็ไม่ดีเหมือนกัน

คำว่ามักน้อยไม่ได้หมายถึงให้ตระหนี่ขึ้นเหนียว แต่ให้ใช้ไปตามเหตุตามผล คือใช้ไปตาม ความจำเป็น ถ้าจำเป็นต้องใช้มากหน่อยก็ต้องใช้ ถ้าจำเป็นจะต้องเสียมากหน่อยก็เสียไป แต่ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ต้องใช้มัน อย่างนี้ต่างหากคือความหมายของคำว่ามักน้อย อย่างเช่น เสื้อผ้าก็มีความจำเป็นจะต้องใช้สักกี่ชุด ถ้ามีความจำเป็นจะต้องใช้ ๕ ชุด ก็ใช้ ๕ ชุดก็พอ แต่ถ้ามีความจำเป็นจะต้องใช้ ๑๐ ชุด ๑๐ ชุดก็พอ ความจำเป็นของแต่ละคนก็ไม่ เหมือนกัน เพราะคนเรามีหน้าที่การงานที่จะต้องทำต่างกัน เสื้อผ้าที่จะต้องใส่ไปทำหน้าที่ การงานนั้นก็มีความจำเป็น ถ้าเป็นความจำเป็นแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นการฟุ่มเฟือย ถ้าเป็นสิ่งที่เกินความจำเป็นจึงถือว่าเป็นความฟุ่มเฟือย ความฟุ่มเฟือยก็เป็นผลที่เกิดจากความ โลภนั่นเอง ถ้าปล่อยให้ความฟุ่มเฟือยความโลภเป็นไป โดยไม่ได้รับการดูแลควบคุม แล้ว ความโลภความฟุ่มเฟือยนี้จะพาไปสู่ความหายนะต่อไป เพราะรายได้กับรายจ่ายจะ ไม่พอกัน รายจ่ายจะมากกว่ารายได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วจะทำอย่างไรที่จะหาส่วนที่ขาด มา บางครั้งก็ต้องไปทำในสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ประพฤติตนไปในทางที่มีชอบ ไปลัก ไปขโมย ไปฉ้อโกง ไปโกหกหลอกลวง ซึ่งเป็นการกระทำที่นำมาซึ่งความทุกข์ความรุ่มรวยใจ นั้นเอง

พวกเราทุกคนต้องการความสุขความเจริญ เราจึงต้องรู้จักวิธีดำเนินชีวิตของเรา ให้ เป็นไปเพื่อให้มันเจริญ ให้มันสุขอย่างแท้จริง และการที่จะเจริญจะสุขได้ เราก็ต้อง ควบคุมตัวที่สร้างปัญหาซึ่งอยู่ในใจของเรา ก็คือความโลภความอยากนี้แหละ ถ้าไม่ ควบคุมแล้วชีวิตของเราจะต้องมุ่งไปสู่ความหายนะอย่างแน่นอน เราก็เคยได้ยินได้ฟัง ข่าวของคนที่มีปัญหาอยู่เสมอๆ เพราะความโลภนี้เอง ไม่รู้จักระงับความโลภความ ต้องการ ปล่อยให้ความโลภความต้องการผลักดันไป จึงทำให้เป็นหนี้เป็นสิน เมื่อเป็น หนี้สินก็ต้องไปลักเล็กขโมยน้อย ไปฉ้อโกง ไปทำในสิ่งที่ผิดศีล ผิดธรรม ผิดกฎหมาย แล้วก็ต้องไปติดคุกติดตะราง ไปสู่ความหายนะ สู่ความวิบัติต่อไป ทั้งหมดนี้ก็เกิดขึ้น จากการที่ไม่รู้จักเหตุของความเสื่อมว่าอยู่ที่ตรงไหนนั่นเอง ไม่เคยสนใจศึกษาพิจารณา

ด้วยเหตุด้วยผล ถ้าใช้เหตุใช้ผลแล้ว จะสามารถดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ดีได้ เหตุอันใดเป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเดือดร้อน ความวุ่นวาย ความทุกข์ ความเสื่อมเสีย ก็พยายามระงับดับเสีย แล้วชีวิตจะได้ไม่มีปัญหาตามมาต่อไป พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้พวกเราหันเข้ามาดูใจของเรา ดูความโลภ ดูความโกรธของเรา ทุกครั้งที่มีความโลภเกิดขึ้นมา ก็ให้ใช้เหตุใช้ผล อย่าไปใช้อารมณ์ เพราะอารมณ์เป็นของหลอกเรา เวลาอยากจะทำอะไร ก็จะคิดว่าดีไปหมด แต่พอได้มาแล้ว อารมณ์ที่อยากได้ก็หมดไป สิ่งนั้นก็กลายเป็นสิ่งธรรมดาๆ ขึ้นหนึ่งไป จึงควรใช้ธรรมะ คือเหตุและผลในการดำเนินชีวิต การแสดงให้เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๗๐

ชาวจีแบตเตอร์

๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖

ต่อไปนี้จะแสดงพระธรรมเทศนา พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ต่อพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ขณะที่ฟังก็ขอให้ตั้งสติให้มั่น สงบกาย วาจา ใจ เพื่อประโยชน์อันสูงสุดที่จะเกิดขึ้นจากการฟังเทศน์ฟังธรรมในครั้งนี ทุกๆวันพระเมื่อถึงเวลานั้น ศรัทธาญาติโยมผู้มีจิตศรัทธาแนวแน่ต่อพระพุทธศาสนา ก็จะมารวมตัวกันตามวัดต่างๆ เพื่อประกอบศาสนกิจ ที่พระบรมศาสดาได้ทรงประทานไว้กับพุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้ปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์และความสุขที่จะตามมาต่อไป การเข้าวัดอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเข้ามาเติมพลังให้กับจิตใจ เติมแสงสว่างให้กับจิตใจ จิตใจนี้ถ้าเปรียบเทียบกับหม้อแบตเตอร์ ที่ใช้บรรจุไฟฟ้าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น ให้แสงสว่าง หรือไปขับเคลื่อนเครื่องจักรชนิดอื่นหนึ่งให้สามารถทำงานได้ แต่หลังจากที่ใช้งานไปสักกระยะหนึ่ง ไฟฟ้าที่บรรจุไว้ในหม้อแบตเตอร์ ก็จะต้องค่อยๆหมดไป และในที่สุดก็จะมีไฟฟ้าหลงเหลืออยู่เลย ถ้าไม่นำไปบรรจุกระแสไฟเข้าไปใหม่ แบตเตอร์ใบนั้นก็ไม่สามารถให้แสงสว่างหรือพลังงาน ที่จะนำไปใช้ประโยชน์กับเครื่องจักรได้อีก

ฉันใดจิตใจของเราก็เป็นคล้ายๆกับหม้อแบตเตอร์ ที่หลังจากได้เติมพลังด้วยธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ด้วยการปฏิบัติธรรม ทำบุญทำทาน รักษาศีลอย่างต่อเนื่องแล้ว ก็เอาไปใช้งานในชีวิตประจำวัน หลังจากใช้ไปสักกระยะหนึ่งพลังจิตพลังใจก็จะเริ่มอ่อนลง **แสงสว่างแห่งธรรม** คือความเห็นชอบ **ปัญญา** ความฉลาด ก็จะค่อยๆอ่อนลงไปๆ แล้วความมืดบอด ความหลง ความเห็นผิด ก็จะค่อยๆคืบคลานเข้ามา ถ้าไม่รีบเติมกระแสไฟฟ้าคือธรรมะ เพื่อให้แสงสว่างกับดวงจิตดวงใจ จิตใจก็ต้องดำเนินชีวิตไปอย่างมืดบอด ไม่มีแสงสว่าง ย่อมไม่สามารถเห็นสิ่งต่างๆที่อยู่ข้างหน้า หรืออยู่รอบตัว

ได้ เลยไม่รู้ว่่าสิ่งไหนเป็นอะไร มีคุณมีโทษอย่างไร ก็จะทำอะไรไปแบบสุ่มสี่สุ่มห้า ผิด บ้างถูกบ้าง ผลที่ตามมาจึงเป็นความสุขบ้าง ความทุกข์บ้าง เจริญบ้าง เสื่อมบ้าง ส่วน ใหญ่ก็มักจะไปในทางที่ไม่ปรารถนา กัน คือไปสู่วางแห่งความเสื่อมเสีย ทางแห่งความ ทุกข์ แต่ถ้าได้หมั่นเข้าวัดอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยอาทิตย์หนึ่งก็สักครั้งหนึ่ง เพื่อมาเติม พลัง เติมแสงสว่างแห่งธรรมะ ชีวิตของเราจะสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะมีแสง สว่างนำทาง

แสงสว่างนี้ก็คือ**ปัญญาหรือความเห็นที่ถูกตอง**นั่นเอง ว่าอะไรเป็นเหตุที่จะนำมาซึ่ง ความสุข อะไรเป็นเหตุที่จะนำมาซึ่งความทุกข์ เมื่อรู้แล้วว่าเหตุอันใดเป็นเหตุที่จะนำมา ซึ่งความสุขความเจริญ ก็ดำเนินไปตามเหตุนั้นๆ ความสุขความเจริญซึ่งเป็นผลก็ย่อม เป็นสิ่งที่จะตามมาต่อไป ถ้ารู้ว่าเหตุอันใดเป็นเหตุที่จะนำมาซึ่งความทุกข์ความเสื่อมเสีย ก็หลีกเลี่ยงเสีย ไม่ไปกระทำเหตุนั้นๆ ผลที่ไม่ปรารถนาคือความทุกข์ความเสื่อมเสียก็ ย่อมไม่ปรากฏขึ้นมา แต่ถ้าไม่มีแสงสว่าง ขาดปัญญา **สัมมาทิฐิ**ความเห็นชอบ ก็ไม่เห็น ผิดเป็นชอบได้ เห็นสุขเป็นทุกข์ได้ เห็นทุกข์เป็นสุขได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จะไปคว่ำสิ่งที่ไม่ ปรารถนามาใส่ตัวทุกๆที่ปรารถนาอีกสิ่งหนึ่ง เพราะความมืดบอดของจิตใจ ที่ไม่เห็นว่่า สิ่งนั้นเป็นโทษ ไม่เป็นคุณ เนื่องจากถูกอำนาจของความหลงครอบงำอยู่ ทำให้เห็นกลับ ตาลปัตรไป เห็นเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ขึ้นมา เช่นพวก**อบายมุข**ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็ น **การเสพสุรายาเมา เที้ยวกลางคืน เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร ความเกียจคร้าน** ล้วนเป็นเหตุที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียทั้งนั้น

แต่ทำไมคนส่วนใหญ่ในสังคมในประเทศ จึงยังมีความหมกมุ่นมัวเมาอยู่กับสิ่งเหล่านี้ นั้นก็เป็นเพราะว่าใจของเขามีมืดบอด ขาดแสงสว่างแห่งธรรม คนพวกนี้ส่วนใหญ่จะไม่ ค่อยได้เข้าวัดเข้าวา ไม่ได้ยินได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็เลยไม่รู้ ก็เลย เห็นผิดเป็นชอบ เห็นว่่าเป็นสิ่งที่ให้ความสุข แต่หารู้ไม่ว่่าเป็นความสุขที่มีโทษมหันต์ ตามมา เวลาที่ได้เสพก็มีความสุข แต่เมื่อเสพไปแล้วก็กลายเป็นทาสของสิ่งเหล่านั้นไป ยามใดเวลาใดที่ไม่ได้เสพ ก็จะเกิดความทุกข์ความทรมานขึ้นมา และเมื่อได้เสพก็จะ ทำลายร่างกายและจิตใจของตน เช่น สุรายาเมาถ้าเสพไปเรื่อยๆ ก็จะทำให้ร่างกายชำรุด

ทรุดโทรม อวัยวะต่างๆก็จะค่อยๆ ถูกทำลายไป อายุก็จะสั้นลง โรคร้ายก็จะเบียดเบียน นอกจากเสียทางด้านสุขภาพแล้ว ยังเสียเวลาอันมีค่า แทนที่จะเอาเวลาไปทำสิ่งที่เกิดคุณ เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ก็ต้องมาเสียเวลาอยู่กับการเสพสุรา เมื่อเสพไปแล้วเกิดอาการมึนเมา ก็ไม่สามารถทำอะไรให้ปลอดภัยได้ ถ้าไปขับรถก็ต้องไปประสบอุบัติเหตุ ไปทำอะไร ไปคุยอะไรกับใคร ก็จะต้องเกิดการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายกัน และกัน นี่เป็นผลเสียที่ตามมาจากการเสพสุรายาเมา แต่ทำไมคนเราจึงไม่คิดถึงผลเสียกัน คิดแต่ผลดี เวลานั่งดื่มก็ยกแก้วชนกัน ยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงความดีอกดีใจ ร้องไชโยโห่ฮิ้ว ยิ่งกับว่าจะขึ้นสวรรค์ ทั้งๆที่กำลังจะส่งตัวเองไปสู่นรก

แต่ก็เป็นสิ่งที่คนไม่มีสัมมาทิฐิ ขาดปัญญา จะไม่สามารถมองเห็นได้ เพราะถูกอำนาจของความมัวเมาครอบงำจิตใจ และเมื่อติดสิ่งเหล่านี้แล้ว จะเห็นว่ามีคุณมีประโยชน์ ถ้าไม่ได้เสพก็เหมือนกับคนที่ขาดลมหายใจ จะตายเสียอย่างเดียว ลองสังเกตดูคนที่ติดสุรามากๆ ถ้าต้องงดดื่มสุรา จะมีอาการทรมานทรมาย อย่างที่ชาวบ้านพูดกันว่า**ลงแดง** คือจะตายให้ได้ ไม่สามารถทำอะไรได้เลย นี่แหละคือพิษของอบายมุขทั้งหลาย ถ้าเป็นคนไม่มีปัญญา ไม่เคยได้ยินได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็จะไม่รู้ถึงภัย เมื่อไม่รู้ก็จะไปเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้ เมื่อเกี่ยวข้องแล้วก็เหมือนกับปลาที่ไปติดเบ็ด เมื่อติดเบ็ดแล้ว ก็จะดีดออกจากเบ็ดนั้นยาก เวลาจะเอาเบ็ดออกก็ต้องทรมาน ฉะนั้นเวลาที่ติดอบายมุขแล้ว เวลาจะเลิกอบายมุข ก็จะต้องทรมานทรมาน ทุกข์อย่างแสนสาหัส แต่ก็สายไปเสียแล้ว เพราะเมื่อลองไปติดเข้าแล้ว ก็ยากที่จะดีดให้หลุดจากบ่วงของมาร คืออบายมุขนี้ได้

แต่ถ้าได้เข้าวัดเข้าวา ได้ยินได้ฟังธรรมอย่างสม่ำเสมอ จะได้ยินถึงพิษภัยของอบายมุขทั้งหลาย เมื่อได้ยินได้ฟังอยู่บ่อยๆ แล้วนำไปพิจารณา ดูตัวอย่างของผู้ที่ติดอบายมุข ดูผลที่เกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดความกลัว เพราะรู้ว่าเมื่อทำอย่างนั้นก็ต้องเป็นเหมือนกับเขา เมื่อเป็นเหมือนกับเขา ก็รู้ว่าเป็นสภาพที่ทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง ก็จะไม่กล้าทำ นี่คือการอันส่งผลบุญที่เกิดขึ้น เวลามาวัดแล้วได้ยินได้ฟังธรรม ได้แสงสว่าง สามารถเห็นเหตุและผลของการกระทำต่างๆ ทั้งเหตุที่ดีและเหตุที่ไม่ดี เหตุที่ดีก็นำไปปฏิบัติ

ต่อไป เช่นการไหว้พระสวดมนต์เป็นประจำทุกวัน ทุกเช้าทุกเย็น เป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการเติมแสงสว่างให้กับจิตใจ ตอนเช้าก่อนที่จะออกไปข้างนอกทำมาหากิน หลังจากที่ตื่นขึ้นมาแล้ว ล้างหน้าล้างตา ทำธุระอะไรเสร็จ ก็ไหว้พระสวดมนต์สักกระยะหนึ่ง เสร็จแล้วก็ทำจิตใจให้สงบ บำเพ็ญภาวนา เจริญสมาธิและปัญญา ถ้ากระทำอย่างนี้แล้ว จิตใจจะอยู่ในสภาพที่พร้อมจะออกไปเผชิญกับสิ่งต่างๆในชีวิตประจำวัน เปรียบเหมือนกับการเตรียมสภาพรถยนต์ให้พร้อมก่อนที่จะออกจากบ้าน ดูว่าน้ำเต็มหรือยัง น้ำมันมีหรือยัง ลมมีอยู่ในยางหรือเปล่า ถ้าทุกอย่างพร้อมก็ขับรถออกไป รถก็จะพาไปยังสถานที่ต่างๆที่ต้องการไป โดยไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าไม่ตรวจเตรียมสภาพรถยนต์ไว้ ไม่รู้ว่ามีน้ำมันมีอยู่ในถังมากน้อยเท่าไร ไม่รู้ว่ามีน้ำในหม้อน้ำมีมากน้อยเพียงไร ถ้าหม้อน้ำเกิดรั่วขึ้นมา ขับไปสักประเดี๋ยว เครื่องก็จะร้อน แล้วก็ไหม้เสียไปในที่สุด นี่ก็เกิดขึ้นเพราะไม่ได้เตรียมรถยนต์ไว้ให้พร้อมกับการใช้งาน

จิตใจก็เหมือนกัน ทุกๆวันเวลาออกไปทำภารกิจการทำงานต่างๆ เราก็เอาจิตใจไปใช้งานใช้การ ถ้าไม่เตรียมตัวเตรียมสภาพของจิตใจให้พร้อม วันที่ออกไปวันนั้นจิตใจก็อาจจะว้าวุ่นขุ่นมัว มีเรื่องมีราวมีปัญหาต่างๆ ก็ไม่รู้จักแก้ มีแต่ความวุ่นวายใจ แต่ถ้าก่อนออกจากบ้านได้เตรียมจิตเตรียมใจไว้ ให้พลังให้อาหารกับจิตใจ ด้วยการ**ไหว้พระสวดมนต์นั่งทำสมาธิ**ให้จิตสงบสักกระยะหนึ่ง เมื่อจิตมีความสงบแล้วจิตจะมีความอิม มีความสงบ มีปีติ หลังจากนั้นก็ให้เจริญธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เจริญอย่างสม่ำเสมอทุกๆวัน คือการเตือนตนให้รู้ว่า **เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีความแก่เป็นธรรมดา ย่อมมีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ย่อมมีความตายเป็นธรรมดา ย่อมมีการพลัดพรากจากของรักของเจริญใจ หักหลายทั้งปวงเป็นธรรมดา เป็นสิ่งที่หนีไม่พ้น เป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นกับทุกคน** ใครก็ตามที่มากเกิดในโลกนี้แล้ว จะต้องเจอกับสภาพเหล่านี้ ถ้าเจริญธรรมบทนี้แล้ว ก็จะมีอาวุธไว้ป้องกันตัว เพราะเมื่อไปเจอในสิ่งที่ไม่คาดฝัน แต่เป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้น อยู่ๆ อาจจะไปประสบอุบัติเหตุ ต้องเจ็บไข้ได้ป่วย หรือไปสู่ความตายเลย ก็จะไม่เสียหลัก

ถ้าได้เจริญธรรมบทนี้อย่างสม่ำเสมอ จะไม่เสียหลัก จิตใจจะไม่ว้าวุ่นขุ่นมัว เพราะรู้ว่าเหตุการณ์เหล่านี้เป็นธรรมดา ได้เตรียมตัวเตรียมใจไว้รับกับเหตุการณ์นั้นๆแล้ว เมื่อ

เป็นเช่นนั้น ก็จะไม่ห่วงไหวกับสิ่งที่เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันเวลาออกไปทำมาหากิน ก็จะไม่หลงจนเกินไป คือรู้ว่าที่ออกไปทำมาหากินนี้ ก็เพื่อไปหาปัจจัย ๔ มาดูแลรักษาชีวิตของตนให้อยู่ไปวันๆหนึ่ง เพื่อจะได้ประกอบคุณงามความดี สะสมบุญบารมี ที่จะเป็นเหตุนำไปสู่การสิ้นทุกข์ในลำดับต่อไปเท่านั้นเอง ไม่ได้อยู่เพื่อสะสมเงินทองทรัพย์สินสมบัติ ให้มากมายกายกอง จนใช้ไปอีก ๑๐ ชาติก็ใช้ไม่หมด ไม่ทราบว่าจะสะสมไปทำอะไร เวลาตายไปก็เอาไปไม่ได้เลยแม้แต่บาทเดียว นี่เป็นลักษณะของคนที่ไม่มีความไม่ได้เจริญธรรมบทที่สอนว่า คนเราเกิดมาแล้วต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย ต้องพลัดพรากจากของรักของเจริญใจทั้งหลายทั้งปวง ก็เลยมัวหลงอยู่กับการสะสมวัตถุข้าวของสมบัติต่างๆ ในขณะที่ออกไปแสวงหา ก็มีอาการเคร่งเครียด เพราะความอยากมาก ความโลภมาก เมื่อมีความโลภความอยากอยู่มาก ก็ต้องพยายามหาให้ได้ตามความปรารถนา ถ้าไปเจออุปสรรคหรือไปเจอปัญหา ก็จะเกิดอาการเครียด เกิดความทุกข์ขึ้นมา เกิดความโกรธ ความแค้น ความอาฆาตพยาบาท นำไปสู่การต่อสู้ของเวรจองกรรมกัน นี่ก็เป็นเพราะไม่เคยคิดเลยว่า วันนี้อาจจะเป็นวันสุดท้ายของชีวิตก็ได้ ออกไปทำมาหากินในวันนี้ อาจจะไม่ได้กลับบ้านก็ได้

ถ้าเตือนสติว่าวันนี้อาจจะเป็นวันสุดท้ายของชีวิต ความโลภความอยากจะเบาบางลงไปเยอะ แต่ก็ยังต้องทำภารกิจต่อไป เพราะยังต้องดูแลรักษาอัตภาพร่างกายของตนและของคนที่เกี่ยวข้องด้วย เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ เมื่อเกิดมาแล้ว ก็ต้องทำมาหากินเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง แต่ควรจะรู้จักขอบเขต ว่าทำไปเพื่ออะไร ควรจะหามาอย่างน้อยเพียงไร ไม่ใช่ปล่อยให้ความโลภ ความอยากหลอกให้ไปหามา และสิ่งที่หามากก็ไม่เป็นคุณเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง กลับเป็นโทษเสียมากกว่า แต่ก็ไม่รู้เพราะขาดปัญญา ขาดความเห็นชอบ เพราะไม่ได้เข้าใจว่า ไม่พึงเทศน์ฟังธรรมอย่างสม่ำเสมอ จึงมองเห็นว่าทรัพย์สินสมบัติเงินทอง **ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข**ทั้งหลายเป็นสิ่งที่ประเสริฐ เป็นสิ่งที่ควรสะสมให้มีมากๆ แต่หารู้ไม่ว่าลาภ ยศ สรรเสริญ สุขนี้ ในสายตาของผู้มีปัญญา มีแสงสว่างแห่งธรรมแล้ว **จะรู้ว่าเป็นทุกข์ ไม่ใช่เป็นสุข** เพราะโดยธรรมชาติของสิ่งเหล่านี้ มีความทุกข์ซ่อนเร้นอยู่ แต่คนที่ไม่มีความปัญญาจะมองไม่เห็น

เหมือนกับคนที่มองเหรียญเพียงด้านเดียว เพราะคิดว่าเหรียญทั้ง ๒ ด้านเหมือนกัน เห็นด้านนี้ก็คิดว่าอีกด้านก็จะเป็นเหมือนกัน นี่คือลักษณะของคนที่ยึดเหรียญเพียงด้านเดียว แต่ถ้าเป็นคนฉลาด ก็จะพลิกเหรียญกลับขึ้นมาดู ว่าด้านนี้กับด้านโน้นเหมือนกันหรือเปล่า ถ้าพลิกเหรียญดู ก็จะรู้ว่ามียุ่ ๒ ด้าน มีหัวมีก้อย ฉะนั้นดูทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ก็เหมือนกับเหรียญ มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย **ถ้ามองแต่ส่วนดีส่วนเดียว ก็จะเห็นผิดเป็นชอบไปได้** เพราะเมื่อผลเสียปรากฏขึ้นมา จะทำใจไม่ได้ จะต้องมีความทุกข์ เช่นสิ่งของต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นลาภ ยศ สรรเสริญ สุข พิจารณาดู ก็จะรู้ว่ามันเป็นของไม่เที่ยงแท้แน่นอน หามาได้วันนี้ แต่ไม่รู้ว่าจะสามารถรักษาให้อยู่ไปได้นานสักเท่าไร พรุ่งนี้จะมีใหม่มาเพิ่มหรือไม่ก็ไม่รู้ แต่คนส่วนใหญ่มักจะคิดว่ามีแล้วดี มีแล้วจะต้องอยู่กับเราไปนานๆ ก็เลยพยายามหากันไป เมื่อหามาได้มากก็ทำตนเองให้เป็นคนพิการไป ด้วยการใช้จ่ายเงินเหล่านี้มาให้ความสุขกับตนเอง ทั้งๆที่เมื่อก่อนนี้เวลาที่ไม่มีสิ่งเหล่านี้ ก็สามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสิ่งเหล่านี้เลย แต่เพราะความหลง เห็นคนอื่นเขามีเงินทอง มีทรัพย์สินสมบัติข้าวของมากมาย ก็คิดว่าเขามีความสุข ก็เลยพยายามไปหามา เมื่อหามาได้แล้วก็ต้องเอาเงินเหล่านี้ไปใช้สอย เมื่อใช้ไปก็เกิดการติดพันกับการใช้เงินใช้ทอง วันไหนถ้าเงินทองเกิดขาดมือไป ก็จะเกิดความรู้สึกไม่สบายใจขึ้นมา แทนที่จะปรับตนเองให้อยู่กับฐานะของตน ก็ไม่ยอมเสียแล้ว ต้องดิ้นรนหาเงินมาใช้อีก

ถ้าฉลาดก็จะใช้เงินให้เกิดประโยชน์ ใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น สิ่งที่เป็นต่อชีวิตก็มีแค่ **ปัจจัย ๔** ถ้ามีปัจจัย ๔ ก็พอแล้ว เงินทองที่เกินไปกว่านั้นก็ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไร ถ้าใช้ไม่เป็น ก็จะเกิดโทษ เช่นเอาไปซื้อของฟุ่มเฟือยมาใช้ ก็จะติดนิสัย จะซื้อของอะไรก็ต้องซื้อของแพงๆ ซื้อของฟุ่มเฟือย ทำให้เงินทองที่หามาได้ด้วยความยากลำบาก ก็จะหมดไปอย่างรวดเร็ว เมื่อหมดไปก็ต้องออกไปหามาใหม่ ก็เลยทำให้ชีวิตมีแต่ความดิ้นรนแสวงหาเงินหาทอง เมื่อไม่ได้มาดังใจ ก็เกิดความวุ่นวายใจ เกิดความโกรธ เกิดความแค้น เกิดความอาฆาตพยาบาท ทำให้ต้องไปทำในสิ่งที่จะต้องเสียใจต่อไป เช่นไปทำร้ายผู้อื่น ไปกล่าวร้ายผู้อื่น เป็นต้น ทั้งหมดนี้ก็เกิดจากจิตใจที่ขาดแสงสว่างนั่นเอง เมื่อไม่มีแสงสว่าง ก็ทำให้เกิดความโลภ ความอยาก เมื่อไม่ได้ตามความโลภความอยาก

ก็เกิดความโกรธ ความแค้น อาฆาตพยาบาท จองเวรจองกรรม สร้างเวรสร้างกรรมให้
ต่อกันและกัน ชีวิตก็เลยต้องดำเนินไปกับความวุ่นวายไม่รู้จักจบจักสิ้น

แต่ถ้ามีแสงสว่างแห่งธรรม อย่างที่พระบรมศาสดาทรงสอนให้เจริญทุกๆวัน ตอนเช้า
ก่อนออกจากบ้าน เตือนตนสักหน่อยว่า **วันนี้อาจจะเป็นวันสุดท้ายของเรา**นะ ที่ออกไป
นี้ก็เพียงแต่ไปทำมาหากิน เพื่อมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ให้ชีวิตได้อยู่ต่อไป จะได้ทำคุณ
ทำประโยชน์ ปฏิบัติธรรมรักษาศีล สะสมบุญบารมี อันเป็นเหตุที่จะพัฒนาจิตใจ **ชำระ
ขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ต่อไป** ถ้าได้ทำอย่างนี้แล้ว ชีวิตในแต่ละวันจะไม่วุ่นวาย
ออกไปหาหินตามปกติ แต่จะไม่ฝ่าไฟแดง คือจะไม่ทำบาปทำกรรม ถ้าหากมาได้ด้วยความ
ความสุจริต ก็หากได้ ถ้าไม่ได้ก็ไม่หาด้วยการทุจริต ต้องเบรคตัวเอง ทุกครั้งที่จะทำในสิ่ง
ที่ผิดศีลผิดธรรม จะเบรคได้ ถ้ารู้ว่าชีวิตมีขอบมีเขต ไม่ตายวันนี้ก็ต้องตายพรุ่งนี้ เมื่อ
เป็นเช่นนี้แล้วความโลภ ความอยากต่างๆ จะไม่มีอำนาจจุดลากให้ไปกระทำในสิ่งที่
จะต้องเสียใจภายหลัง เมื่อเป็นเช่นนั้นชีวิตในแต่ละวันก็จะดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่น
ดีงาม ได้เท่าไรก็ยินดีกับสิ่งที่ได้มาในวันนั้น ถ้าไม่ได้เลยหรือจะต้องสูญเสียอะไรไปบ้าง
ก็จะไม่เสียอกเสียใจ เพราะรู้อยู่แล้วว่าเป็นเรื่องปกติของโลก **มีมาก็ต้องมีไป ไม่ช้าก็เร็ว
ก็ต้องจากทุกสิ่งทุกอย่างที่หากมาได้ในโลกนี้ไป** แต่สิ่งที่จะไม่จากไป ที่จะติดตัวไปก็คือ
แสงสว่างแห่งธรรม คือปัญญาตัวเอง

ถ้ามีแสงสว่างแห่งธรรมก็จะนำไปไปสู่สุคติ จะได้ไปเกิดเป็นมนุษย์ เป็นเทพ เป็นพรหม
อีก เพื่อจะได้ประกอบคุณงามความดี สะสมแสงสว่างแห่งธรรมให้มากยิ่งขึ้นไป จน
กลายเป็นแสงสว่างที่มีอยู่ในใจตลอดเวลา เช่นเดียวกับแสงสว่างที่มีอยู่ในใจของ
พระพุทธเจ้าทั้งหลาย พระอรหันตสาวกทั้งหลาย ซึ่งในแต่ละภพแต่ละชาติท่านก็ไม่ได้ทำ
อะไร นอกจากสะสมแต่แสงสว่างแห่งธรรมนี้ ด้วยการประกอบคุณงามความดี
เหมือนกับที่ท่านทั้งหลายได้มากระทำกันในวันนี้ มีการทำบุญทำทาน รักษาศีล พังเทศน์
ฟังธรรม และเมื่อกลับไปที่บ้านก็นำไปปฏิบัติต่อ เข้าเย็นก็มีการไหว้พระสวดมนต์ ทำจิต
ให้สงบ พิจารณาธรรมอย่างสม่ำเสมอ ถ้าทำอย่างนี้แล้วแสดงว่าได้**ชำระจิต**แต่**เตอริ**ทุกวัน
เหมือนกับที่ต้องชำระจิตแต่**เตอริ**โทรศัพท์มือถือ ถ้าวันไหนไม่ได้รับการชำระจิตแต่**เตอริ**

รับรองได้ว่าวันนั้นคงจะไม่ได้ใช้โทรศัพท์ คนมีโทรศัพท์มือถือจึงต้องชาร์จแบตเตอรี่อยู่เสมอๆ เพราะโทรศัพท์มือถือเดี๋ยวนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อชีวิต จะทำมาหากินติดต่อกับใคร ติดต่อบุคคลกับใคร ก็ต้องใช้โทรศัพท์มือถือนี้ ถ้าเกิดไฟแบตเตอรี่หมดก็ไม่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือได้ วันนั้นชีวิตก็จะรู้สึกวุ่นวายไปสักอย่าง เช่นเดียวกับผู้ที่เคยไหว้พระสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ ทุกเช้าทุกเย็น วันไหนถ้าตื่นสายไม่มีเวลาพอ ที่จะไหว้พระสวดมนต์ ทำกิจวัตรประจำวันได้ เวลาออกไปจากบ้านในวันนั้นจะมีความรู้สึกไม่ค่อยสบายใจ รู้สึกวุ่นวายวุ่นวายไม่เครื่องมือสักอย่างหนึ่งไป ทำอะไรก็จะรู้สึกวุ่นวายไปเสียหมด

ดังนั้นจึงขอให้เห็นความสำคัญ ในการอัดพลังแสงสว่างแห่งธรรม ให้กับจิตใจ เหมือนกับการให้ความสำคัญต่อการชาร์จแบตเตอรี่ของเครื่องโทรศัพท์มือถือ ถ้าทำทั้ง ๒ อย่าง ก็จะมีเครื่องมือเครื่องมือครบบริบูรณ์ คือมีเครื่องมือสำหรับใช้กับจิตใจ และก็มีเครื่องมือไว้สำหรับสื่อสารติดต่อกับบุคคลต่างๆที่ต้องทำธุรกิจด้วย ถ้ามีทุกอย่างพร้อมชีวิตในวันนั้นก็จะดำเนินไปได้ด้วยดี มีแต่ความสงบ ความเย็น ความสบาย แม้จะต้องไปประสบกับปัญหาต่างๆมากมายกายกองขนาดไหน ถ้ามี**มรณานุสติ**อยู่กับใจ จะไม่กังวลกับปัญหาต่างๆเลย เพราะรู้ว่าไม่ช้าก็เร็วปัญหาที่เรากำลังต้องจากกันอยู่ดี ถ้าเราตายก่อน ปัญหานั้นก็หมดไปโดยปริยาย ถ้าแก้ได้ ปัญหาที่หมดไป ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาอะไรที่แก้ไม่ได้ ถ้าแก้ไม่ได้ ก็ปล่อยไว้เฉยๆ จะเป็นอะไรก็ให้มันไป อะไรจะเกิดก็เกิด เพราะอย่างมากที่สุดก็แค่ตายเท่านั้นเอง เมื่อตายแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่กับตัว ก็หมดไปเหมือนกัน

นี่คือสิ่งที่จะได้จากการหมั่นชาร์จแบตเตอรี่ของจิตใจอย่างสม่ำเสมอ จะมีแต่ความสุข ความเย็นใจ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่แห่งหนตำบลใด จิตใจจะไม่มี ความวุ่นวุ่นหม่นหมอง อยู่ในสภาพ**สันโดษ** ยินดีตามมีตามเกิด ไปได้ก็ได้ ไปได้ก็ไม่มีอะไร เสียก็ไม่เสียใจ เพราะพร้อมที่จะเสียอยู่แล้ว เพราะรู้ว่าเวลาผ่านไปก็มาตัวเปล่าๆ ไม่ได้เอาสมบัติชิ้นใดมาเลย แม้แต่ชิ้นเดียว เวลาไปก็ไม่ได้เอาสมบัติไปแม้แต่ชิ้นเดียว สิ่งที่จะเอาไปกับตัวก็คือความสงบหรือความวุ่นวุ่นเท่านั้นเอง ถ้าเอาความสงบไปก็ไปด้วยความสุข ไปด้วยความเจริญ

ไปด้วยความสว่าง ถ้าเอาความว่ารุ่งอรุณมันไป ก็ไปด้วยความทุกข์ ไปด้วยความมืด ภาพ
ชาติที่จะตามมาก็ต่างกัน ไปด้วยความสว่างก็ไปสู่**สุดดี** ไปด้วยความมืดก็ไปสู่**ทุกดี** นี้
แหละคือเรื่องราวของชีวิตของพวกเรา การแสดงให้เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียง
เท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๗๑

ปั้นดินให้เป็นพระ

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ในช่วงฤดูกาลเข้าพรรษา เป็นชนบธรรมเนียมประเพณีของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ที่จะประพฤติปฏิบัติธรรมให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม คือมีการตั้งใจตั้งใจที่จะประพฤติปฏิบัติธรรมเพิ่มมากขึ้น ในธรรมข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายๆข้อ สุดแต่แต่กรณีของแต่ละบุคคลที่จะพึงกระทำ บางท่านที่ตั้งจิตอธิษฐานว่าจะใส่บาตรทุกวัน บางท่านที่ตั้งจิตอธิษฐานจะมาวัดทุกวันพระ บางท่านที่ตั้งจิตอธิษฐานจะไหว้พระสวดมนต์ทุกวัน ทั้งเช้าทั้งเย็น บางท่านที่ตั้งจิตอธิษฐานจะละเว้นจากอบายมุขต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสุรายาเมา การพนัน เทียวกลางคืน สิ่งเสพติดอื่นๆ ที่เห็นว่าไม่เกิดคุณเกิดประโยชน์ มีแต่โทษ ตลอดระยะเวลา ๓ เดือน ก็จะลองปฏิบัติกัน เพื่อประโยชน์สุขของตนเองนั่นเอง การจะทำอะไรให้เป็นไปด้วยความสะดวกราบรื่น ก็จะต้องมีเครื่องมือสนับสนุน ซึ่งมีอยู่หลายอย่างด้วยกัน เหมือนกับเวลาที่จะต้องซ่อมรถยนต์ ก็ต้องมีเครื่องมือเครื่องมือนานาชนิด หรือเวลาจะสร้างบ้านสร้างเรือน ก็ต้องมีเครื่องมือเครื่องมือนานาชนิดเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นขวาน เป็นมัด เป็นเลื่อย เป็นกบ เป็นค้อน เป็นต้น ต้องมีหลายๆอย่างช่วยสนับสนุนกัน เพื่อภารกิจที่ทำจะได้อำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การที่มีความปรารถนาที่จะพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นกว่าเดิม ให้สูงขึ้นกว่าเดิม ให้ดำเนินไปสู่จุดสูงสุดคือ**อริยมุมิ** จากปุถุชนให้กลายเป็นพระอริยเจ้าขึ้นมา จำเป็นต้องมีธรรมะเป็นเครื่องอุปถัมภ์สนับสนุน เช่น **ความตั้งใจ** ภาษาบาลีเรียกว่า**อธิษฐาน** มีความตั้งใจ ตั้งจิตอธิษฐานให้รู้ว่าจะไปในทิศทางใด ต้องการอะไร ก็ต้องตั้งเป้าหมายเอาไว้ เรียกว่าตั้งจิตอธิษฐาน ต่อมาก็ต้องมี**สัจจะ ความจริงใจ** เอาจริงเอาจัง แน่วแน่นมั่นคง มุมนะ ไม่ลักแต่ตั้งใจไว้เฉยๆ เมื่อทำไปแล้วเจออุปสรรค เจอความยากความลำบาก ก็จะเลิกกันไป ถ้ามีสัจจะความจริงใจ เอาจริงเอาจัง เหนียวแน่นแน่นอนแล้ว ถึงแม้จะเจออุปสรรค

อย่างไร ก็ไม่ยอมถอยหลัง ไม่ยอมเลิกล้ม ไม่ยอมแพ้ จะต้องไปให้ได้ จะช้าหรือเร็วก็สุดแท้ แต่ แต่จะไม่ยอมแพ้ ไม่ยอมหยุด อาจจะต้องชะลอลงบ้าง เพราะสุขภาพร่างกาย อาจจะไม่อำนวย หรือมีอุปสรรคบางสิ่งบางอย่าง แต่ก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำให้ล้มเลิกไปเลย เรียกว่า**สัจจาธิษฐาน** อย่างที่พระพุทธเจ้าของเราได้ทรงกำหนดจิตไว้ ในวาระสุดท้ายแห่งการปฏิบัติธรรม ขณะที่นั่งอยู่ที่ใต้ต้นโพธิ์ ทรงตั้งสัจจาธิษฐานไว้ว่า ถ้าไม่ได้ตรัสรู้เป็น**พระอนุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า** ก็จะไม่ลุกจากที่นั่งนี้ไปเป็นอันขาด ถึงแม้ร่างกายจะชubbผอม เลือดในร่างกายจะเหือดแห้งไป ชีวิตจะหาไม่ ก็จะไม่ยอมลุกจากที่นั่งนี้ไปเป็นอันขาด นี่คือสัจจาธิษฐาน ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงเปล่งวาจาไว้ เป็นเหตุเป็นเครื่องคอยผลักดัน ไม่ให้ยอมแพ้ ให้ลุ่ยไปแต่ข้างหน้า จนในที่สุดก็ได้บรรลุถึงผลอันเลิศ ที่ได้ทรงปรารถนาไว้

นอกจากสัจจาธิษฐานแล้ว ธรรมะที่ต้องมีก็คือ**วิริยะ** ความอุตสาหะ พากเพียรพยายาม เมื่อได้ตั้งเป้าหมายไว้แล้วว่า จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในเวลาใด เมื่อถึงเวลานั้นก็ต้องทำในสิ่งนั้นๆ เช่น ถ้าตั้งจิตอธิษฐานว่าจะใส่บาตรทุกๆวัน เมื่อถึงเวลาก็ต้องเตรียมกับข้าวกับปลาอาหารคาวหวานไว้ เพื่อรอพระที่เดินผ่านมาที่บ้านของเราก็คือ หรือจะนำอาหารไปถวายตักบาตรตามจุดต่างๆที่พระท่านเดินผ่าน ก็ขอให้**วิริยะ** ความอุตสาหะพากเพียรอย่าเกียจคร้าน บางวันอาจจะนอนดึก พอตื่นขึ้นมาเลยไม่ค่อยมีเรี่ยวแรง ไม่อยากจะลุกก็ต้องนึกถึงสัจจาธิษฐานที่ได้ตั้งไว้ แล้วก็อาศัย**วิริยะ**ความอุตสาหะความพากเพียรผลักดันให้กายวาจาใจลุกขึ้นมาทำกิจที่ได้ตั้งใจไว้ นี่ก็เป็นธรรมะที่จะช่วยผลักดัน ให้ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ ต่อมาก็ต้องมี**ขันติ** ความอดทน เพราะการจะทำอะไรที่เป็นคุณงามความดีนั้น สำหรับปุถุชนทุกๆไปจะรู้สึกว่ายาก เพราะจิตใจของปุถุชนมีอำนาจใฝ่ต่ำครอบงำอยู่ มักจะชอบไหลลงต่ำ ไม่ชอบขึ้นสูงเหมือนกับน้ำ น้ำย่อมไม่ไหลขึ้นที่สูงฉันใด จิตใจของปุถุชนก็ไม่ไหลขึ้นที่สูงฉันนั้น ถ้าไม่มีการผลักดัน ไม่มีการเคี่ยวเข็ญ จิตของปุถุชนทุกๆไปจะไม่ไปอยู่ที่ดีที่งามโดยลำพังของตนเอง ต้องอาศัยธรรมะดังที่ได้กล่าวไว้ เป็นเครื่องผลักดันสนับสนุน

ดังนั้นการจะทำความดีแต่ละครั้งสำหรับปุถุชน จึงรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ยากเย็นอย่างยิ่ง แต่ถ้าให้ไปทำสิ่งที่ไม่ดีไม่งามจะรู้สึกว่าง่าย เช่น ระหว่างการมาวัด กับการไปดูหนังดูละคร ไปเที่ยวเตร่ จิตใจจะรู้สึกว่าการมาวัดนี้แสนจะยากเย็นลำบากลำบาก แต่เวลาไปเที่ยว ไปกินเลี้ยง ไปหาความสุขทางโลกแล้ว จะรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ง่ายแสนง่าย แทบจะไม่ต้องมีใครมาเตือนมาบอก ในใจพร้อมที่จะไปอยู่เสมอ นั่นก็เป็นเพราะว่าธรรมชาติของจิตปุถุชนเป็นอย่างนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเป็นจิตของพระอรหันต์แล้ว การทำความดีกลับเป็นของง่าย และการกระทำความชั่วกลับเป็นของยาก เพราะเหตุที่ได้ฝึกฝนอบรมนิสัยสันดานจนกลายเป็นจิตที่ดีที่งาม ใฝ่ดีใฝ่งามโดยถ่ายเดียว เวลาจะทำความชั่วจึงเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ ตั้งแต่พระอรหันต์บุคคลเบื้องต้นขึ้นไปคือพระโสดาบันแล้ว เรื่องการทำบาปละเมิดศีล จะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เลยทีเดียว ท่านจะไม่ทำโดยเด็ดขาด แม้แต่จะเพื่อรักษาชีวิตของตนไว้ โดยการทำบาปทำกรรมก็จะไม่ทำ เช่น สมมุติมีผู้หนึ่งผู้ใดจะมาทำร้ายชีวิตของท่าน ท่านก็จะไม่ต่อสู้ทำร้ายเขา แต่ถ้าหลบได้ก็จะหลบ หลีกได้ก็จะหลีก ถ้าพูดคุยสอนกันได้ ให้เขายกเลิกการกระทำที่ไม่ดีนั้นได้ ท่านก็จะพูด แต่การที่จะต้องไปทำบาปทำกรรมเพื่อรักษาชีวิตของท่านไว้นั้น ท่านจะไม่ทำโดยเด็ดขาด เพราะได้ถูกกำจัดหมดสิ้นไปแล้วจากจิตใจ ในเรื่องการทำบาปทำกรรมทั้งหลาย

แต่ก่อนที่จะไปถึงที่นั่นได้ ก็ต้องอาศัยธรรมะที่ได้แสดงไว้ คือต้องมี**อธิษฐาน** ความตั้งใจ **สังขะ** ความจริงใจ **วิริยะ** ความอุตสาหะ ความพากเพียร **ขันติ** ความอดทน ถ้าหากไม่มีคุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้แล้ว การที่จะยกสภาพจิต**ปุถุชน**ให้กลายเป็น**พระอรหันต์** ย่อมเป็นไปได้ยาก หรืออาจจะเป็นไปไม่ได้เลยทีเดียว เพราะเหมือนกับการสร้างบ้านขึ้นมาโดยไม่มีเครื่องมือ เครื่องมือ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ฉันใด การที่จะ**ปั้นดินให้เป็นพระ** ขึ้นมาก็เช่นนั้น การที่จะเอาดินมาปั้นให้เป็นพระพุทธรูปนั้น ถ้าไม่มีความตั้งใจตั้งใจ ไม่มีความแน่วแน่ เอาจริงเอาจัง ไม่มีความขยันหมั่นเพียร ไม่มีความอดทนแล้ว รับรองได้ว่า จะไม่สามารถปั้นให้กลายเป็นพระพุทธรูปขึ้นมาได้ แต่ถ้ามีความตั้งใจ มีความจริงใจ มีความขยัน มีความอดทนแล้ว ก็จะสามารถที่จะปั้นดินให้เป็นพระพุทธรูปได้ สามารถทำจิตของปุถุชนให้กลายเป็นพระอรหันต์ได้ ถ้าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้แล้ว โลกจะต้องไม่มีพระพุทธรูปเจ้ามาปรากฏ จะไม่มีพระอรหันต์สาวกทั้งหลายมาปรากฏ เพราะว่าไม่ว่า

พระพุทธเจ้าพระองค์ใดก็ตาม พระอรหันตสาวกรูปใดก็ตาม ก็ล้วนมาจากปุถุชนทั้งสิ้น ไม่มีใครมาจากพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกเลย ทุกๆองค์ต้องมาจากปุถุชนทั้งนั้น ต้องมาจากดินทั้งนั้น โดยอาศัยธรรมะที่พระพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบ มาใช้เป็นเครื่องไม่ เครื่องมือ ปั้นก้อนดินให้กลายเป็นพระพุทธรูป ปั้นจิตของปุถุชนให้กลายเป็นจิตของพระพุทธเจ้า ของพระอรหันตสาวกทั้งหลาย

เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถทำได้ ปุถุชนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเป็นพระพุทธเจ้าได้ มีสิทธิ์ที่จะเป็นพระอรหันตสาวกได้ ถ้ามีความตั้งใจ มีความจริงใจ มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทนที่จะปฏิบัติธรรม ที่จะทำให้อุทธสันถวญาณเกิดขึ้นมา จึงเป็นสิ่งที่พวกเราทั้งหลายที่ยังเป็นปุถุชนอยู่ ควรมีความดีอกดีใจ เพราะมีความหวัง ชีวิตของเราไม่สิ้นหวัง ไม่จำเป็นต้องอยู่ในสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งเปรียบเหมือนกับคนที่ติดคุกติดตะรางนั่นเอง ถ้าโดนจำคุกตลอดชีวิต ก็จะไม่มีโอกาสที่จะออกจากคุกตะรางไปชั่วชีวิต แต่ถ้าถูกจำคุกเป็นเวลา ๕ ปี ๑๐ ปี ก็ยังมีความหวังที่จะออกจากคุกไปได้ ฉะนั้นพวกเราที่เป็นเหมือนกับนักโทษ แต่ไม่ได้ถูกลงโทษให้จำคุกตลอดชีวิต มีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากคุกตะรางไปได้ด้วยธรรมะของพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธเจ้าได้ทรงใช้ธรรมะเป็นเครื่องมือ ทำให้ทรงหลุดพ้นไปจากห้องขัง จากคุกตะราง เมื่อก่อนนี้พระพุทธเจ้าก็ทรงถูกขังอยู่ในคุกในตะรางนี้ แต่หลังจากที่ได้ทรงพ้นฝ่าอุปสรรคต่างๆ ด้วยการปฏิบัติธรรม ทำแต่ความดี ละความชั่ว กำจัดกิเลสตัณหาที่มีอยู่ภายในพระทัยจนหมดสิ้นไป หลุดพ้นจากคุกตะรางแห่งการเวียนว่ายตายเกิดได้โดยสิ้นเชิง

พวกเราทุกคนจะทราบหรือไม่ทราบก็ตาม เมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย เมื่อตายไปแล้วยังไม่จบเพียงเท่านั้น ยังไปเกิดใหม่อีก ไปเกิดในภพน้อยภพใหญ่ ภพสูงภพต่ำ ตั้งแต่ภพที่เป็นภพที่ต่ำที่สุด จนถึงชั้นพรหมโลกที่เป็นภพที่สูงที่สุด ไล่ขึ้นมาจากนรก สู่เปรต สู่สุรกาย สู่เดรัจฉาน สู่มนุษย์ สู่เทวโลก สู่พรหมโลก นี่ก็คือคุกตะรางของสัตว์โลกทั้งหลาย ที่ยังไม่สามารถปลดปล่อยตัวเองให้หลุดพ้นไปได้ มีแต่พระพุทธเจ้า กับพระอรหันตสาวกทั้งหลายเท่านั้น ที่สามารถดึงหลุดพ้นจากคุกตะรางนี้ไปได้ ด้วยการปฏิบัติธรรม คือละชั่ว ทำแต่สิ่งที่ดีที่งาม กำจัดกิเลสตัณหาทั้งหลาย ที่มีอยู่ภายใน

จิตใจให้หมดสิ้นไป ด้วยการทำบุญทาน รักษาศีล ปฏิบัติธรรม ไหว้พระสวดมนต์ ทำสมาธิ เจริญวิปัสสนา ปลงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งเป็นธรรมะสำหรับผู้ที่ต้องการจะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด หลุดพ้นจากคุกตะรางแห่งการเกิด แก่ เจ็บ ตาย จะต้องปฏิบัติกัน ถ้าปฏิบัติด้วยความตั้งใจ ด้วยความจริงจัง ด้วยความขยันหมั่นเพียรด้วยความอดทนแล้ว รับรองได้ว่าไม่ช้าก็เร็ว ก็จะสามารถหลุดพ้นจากคุกตะรางนี้ไปได้ แต่ถ้าจะหวังให้ผู้อื่นปฏิบัติแทน ลากจูงให้พ้นจากคุกตะรางนี้ ก็จะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเป็นไปได้อีก จะต้องผินผ่องไปตลอดชีวิต จะต้องอยู่ในคุกตะรางแห่งการเวียนว่ายตายเกิดไปแบบไม่รู้จักจบจักสิ้น

ดังนั้นเวลาที่ระลึกถึง**พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** ขอให้ระลึกถึง**พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ** คือความสามารถ ความเก่งกาจ เช่นความตั้งใจ ความจริงใจ ความขยัน ความอดทน ที่มีอยู่ในองค์พระรัตนตรัย แล้วนำมาใช้กับตัวเรา พยายามตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งใจว่าจะทำความดี ไม่กระทำความชั่ว จะตัดกิเลส คือความโลภ ความโกรธ ความหลง ความอยากต่างๆ ที่ไม่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ หรือต่อการปฏิบัติธรรม ให้ลดน้อยถอยลงไปจนหมดไปในที่สุด ถ้าสามารถปฏิบัติได้ ไม่ช้าก็เร็ว**ปฏุชนจิต** ก็จะกลายเป็น**อริยจิต** เหมือนกับจิตของพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกทั้งหลาย ที่ได้กลายจากปฏุชนเป็นพระอริยเจ้า ด้วยการปฏิบัติธรรมเท่านั้น ไม่ได้จากการปลุกเสก ไม่ได้จากการบนบาน ขอสิ่งนั้นสิ่งนี้ จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในโลกนี้ เพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่แท้จริงในโลกนี้ก็คือธรรมะ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า **อตฺตาทิ อตฺโน นาโถ** นี่แหละคือธรรมะที่ศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริง ผู้ใดมีธรรมะข้อนี้แล้ว ย่อมสามารถนำตนให้พ้นจากความทุกข์ พ้นจากความยากความลำบากได้

แม้แต่ชีวิตที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ถ้ามี**อตฺตาทิ อตฺโน นาโถ** ก็จะสามารถยกตนให้พ้นจากความทุกข์ ความยาก ความลำบาก ในเรื่องการดำรงชีพได้ แต่ถ้าไม่ชวนชวย ไม่ยึดตนเป็นที่พึ่ง หวังพึ่งผู้อื่นผู้หนึ่ง มาคอยช่วยเหลือดูแลแล้ว ชีวิตจะต้องลำบากลำบากอย่างแน่นอน เพราะคนที่จะมาดูแลนั้น ก็ไม่แน่ว่าจะสามารถดูแลไปได้ตลอดหรือไม่ เพราะชีวิตของคนเราทุกคนอยู่ภายใต้กฎของ**อนิจจัง** คือความไม่เที่ยง จะตายเมื่อไรก็ไม่รู้ จะ

พิกลพิการเมื่อไรก็ไม่มีความรู้ ถ้าคนที่ดูแลเป็นอะไรไปเสียก่อน จะทำอะไร จะไม่ลำบากลำบากหรือ ในทางตรงกันข้ามถ้ายึดตนเป็นที่พึ่งของตน ทำมาหากินเลี้ยงปากเลี้ยงท้องด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งผู้หนึ่งผู้ใด ก็จะไม่เดือดร้อน ยกเว้นเสียว่าไม่สามารถพึ่งตนเองได้แล้วเท่านั้น ถ้าเป็นเช่นนั้นก็ต้องอาศัยบุญกรรม ที่ได้ทำไว้ในอดีตเป็นเครื่องสนับสนุนหรือเป็นเครื่องทำลายเราเท่านั้น ถ้าได้ทำบุญไว้มาก บุญก็จะอุปถัมภ์ค้ำจุนในยามที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แต่ถ้าไม่ได้ทำบุญก็ต้องอยู่แบบอนาถา หรือตายไปในระยะอันใกล้ ก็เป็นเรื่องของบุญของกรรม

พุทธศาสนิกชนทั้งหลายจึงไม่ควรประมาท ในเรื่องบุญเรื่องกรรมเป็นอันขาด เพราะบุญกรรมนี้แหละจะเป็นเครื่องที่ส่งเสริมหรือฉุดลากให้ลงต่ำ ส่งให้ขึ้นสูงก็คือบุญ ฉุดให้ลงต่ำให้สู่ความทุกข์ความลำบากก็คือกรรม นั่นแหละจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ไม่พระอริยเจ้าทั้งหลาย จึงไม่กระทำความบาปทำกรรมกัน เพราะท่านมีดวงตาเห็นธรรม เห็นผลของกรรมที่จะตามมาว่าจะเป็นอย่างไรนั่นเอง ท่านจึงมีความกลัว มีความอายในการกระทำความ **หิริโอตตตัปปะ** กลัวบาป อายต่อการกระทำความบาป กลัวเพราะรู้ว่าผลของบาปมีจริงและรุนแรง อายก็เพราะว่าคนที่ทำบาปไม่ใช่เป็นคนที่น่าชื่นชมยินดี ถ้าเป็นรูปร่างหน้าตาที่เป็นคนที่มีรูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ คนที่ทำบาปจะเป็นอย่างนั้น ในทางตรงกันข้ามคนที่ทำบุญกลับมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม นี่เป็นการเปรียบเทียบ ถึงแม้ว่าร่างกายสังขารอาจจะไม่สวยงาม แต่ถ้าได้ทำบุญทำความดีแล้ว ก็จะมีคนชื่นชมยินดีอยู่ ตรงกันข้ามกับคนที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม แต่ชอบทำแต่บาป ถึงแม้รูปร่างหน้าตาจะดีแต่คนที่รู้จักพฤติกรรมของเขา ก็จะรังเกียจ ไม่ยินดีคบค้าสมาคมด้วย

ผู้ที่มีดวงตาเห็นธรรม เห็นผลของบาปของกรรมแล้ว จึงมีหิริโอตตตัปปะไม่กล้าทำบาป มีความละอายในการทำบาป ถ้ามีคุณธรรมทั้ง ๒ ประการนี้แล้ว การที่จะไปกระทำความที่ไม่ดี คือบาปกรรมทั้งหลาย ก็จะเป็นสิ่งที่ยากที่จะทำได้ แต่การที่จะมีดวงตาเห็นธรรมขึ้นมาได้ ก็ต้องปฏิบัติธรรม ปฏิบัติอย่างที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกทั้งหลายได้ปฏิบัติกันมา ด้วยความตั้งใจ ด้วยความจริงใจ ด้วยความพากเพียร ด้วยความอดทน อย่าให้สิ่งที่เป็นอุปสรรคเล็กๆน้อยๆ มาลุ่ม มาทำลายผลอันประเสริฐที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

เพราะเวลาที่ปฏิบัติธรรมในเบื้องต้น จะรู้สึกว่ายาก เพราะอุปสรรคส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากภายนอก แต่เป็นอุปสรรคภายใน คือความไม่เคยชินนั่นเอง ถ้าเคยชินกับการทำอะไร เวลาทำสิ่งนั้นก็ง่าย สิ่งที่ไม่เคยทำนั้น เวลาทำจะรู้สึกว่ายาก เช่น ถ้าถนัดมือขวา แล้วเกิดมีความจำเป็นที่จะต้องไปใช้มือซ้ายแทน เพราะมือขวาใช้งานไม่ได้ เวลาใช้มือซ้ายก็จะรู้สึกว่ายาก รู้สึกว่าลำบาก แต่ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้มือซ้าย ก็พยายามอดทนใช้ไป ตั้งใจทำไป ไม่ช้าก็เร็วความเคยชินก็จะปรากฏขึ้นมา แล้วต่อไปการใช้มือซ้ายก็ไม่ใช่สิ่งที่ยากเย็นอีกต่อไป เพราะมือซ้ายกับมือขวานั้น ความจริงก็ไม่มี ความแตกต่างกัน ทำไม่คนที่ถนัดมือขวา จึงใช้มือซ้ายไม่ถนัด แล้วคนที่ถนัดมือซ้าย จึงใช้มือขวาไม่ถนัด ก็เป็นเพราะความเคยชินนั่นเอง ถ้าเคยใช้มือไหน ก็เป็นความเคยชิน เป็นความสะดวก เป็นการง่ายที่จะใช้มือนั้น ถ้ามือที่ไม่ได้ใช้มาก่อน ก็ไม่เคยชิน ก็จะรู้สึกว่ายากเวลาที่จะใช้

เช่นเดียวกับการทำบาปกับการทำบุญ เคยทำบาปกันมานับไม่ถ้วนแล้ว การทำบาปทำกรรมเป็นสิ่งที่ง่ายสำหรับจิตใจของพวกเรา แต่เวลาที่จะทำบุญกันจะรู้สึกว่ายาก เพราะไม่ค่อยได้ทำกันนั่นเอง แต่ถ้าพยายามทำบุญกันให้มากขึ้นไปเรื่อยๆแล้ว ต่อไปการทำบุญก็จะกลายเป็นของง่าย จนกลายเป็นของที่ไม่ทำไม่ได้ คือจะต้องทำ เหมือนกับคนที่เคยใส่บาตรเป็นประจำ วันไหนที่ไม่ได้ใส่บาตรแล้วจะรู้สึกไม่สบายใจ ถ้าพระเดินผ่านบ้านไปก่อน ถ้าเตรียมอาหารไว้ก็จะวิ่งตาม จะนั่งรถตามมาใส่บาตร ถ้าตามพระที่เดินบิณฑบาตไม่ทัน ก็ตามถึงที่วัดเลย เพราะเป็นนิสัย ทำอะไรไปแล้ว ก็ติดเป็นนิสัยด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะดีหรือชั่ว ถ้าทำความชั่วก็จะติดนิสัยของการทำความชั่วไป ถ้าทำความดีก็จะติดนิสัยของการทำความดีไป ดังนั้นในขณะที่เริ่มทำความดีแล้วรู้สึกว่ายากก็อย่าท้อแท้ จงทำความเข้าใจว่ายังไม่เคยชิน ขอให้ทำไปเรื่อยๆ อีกสักพัก อีกสักระยะหนึ่ง ก็จะรู้สึกว่าง่ายขึ้น แล้วจะง่ายขึ้นไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นของที่ต้องทำ คือติดเป็นนิสัยไปแล้ว

ดังนั้นการที่จะยกตนให้พ้นจากกองทุกข์ ให้ออกจากคุกจากตะรางนั้น ถึงแม้จะยากจะลำบากลำบากอย่างไร ก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่สุดวิสัย จะยากแต่เฉพาะช่วงเริ่มต้นเท่านั้นเอง เหมือนกับรถยนต์เวลาที่จะออกก็รู้สึกว่ายาก กว่าจะให้รถวิ่งได้ จะรู้สึกว่ายาก แต่

เมื่อรถได้วิ่งไปแล้ว ก็จะรู้สึกว่เบา เวลาขับก็จะรู้สึกว่ไม่ต้องใช้แรงมาก เหมือนกับตอนที่ขับตอนต้น เวลารถจอดอยู่ ต้องผลักให้รถไหลไป จะรู้สึกว่หนัก ต้องใช้แรงมากถึงจะทำให้รถเลื่อนไปได้ แต่พอรถเริ่มเลื่อนไปได้แล้ว ก็จะรู้สึกว่ไม่ต้องใช้แรงมาก ก็สามารถทำให้รถเลื่อนไปได้เรื่อยๆ ฉนั้นใดการปฏิบัติธรรมทำคุณงามความดี ละการกระทำความชั่ว กำจัดกิเลสก็เป็นเช่นนั้น จึงต้องใช้**อธิษฐาน** ความตั้งใจ **สัจจะ** ความจริงใจ **วิริยะ** ความอุตสาหะ ความพากเพียร **ขันติ** ความอดทน จึงจะบรรลุผลได้ การแสดงเห็นว่สมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๗๒

ผู้กำกับ

๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

การดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างราบรื่นดีงาม ตรงเป้าหมายที่ปรารถนา มีแต่ความสุขความเจริญ มีแต่สิ่งที่ดีที่งาม เป็นสิริมงคลนั้น จำต้องมีการกำกับชีวิต ไม่ปล่อยให้ไหลไปตามยถากรรม เหมือนกับเรือที่ไม่มีหางเสือ หรือรถที่ไม่มีพวงมาลัย ถ้าปราศจากเครื่องกำกับชีวิตแล้ว ชีวิตก็จะไม่ดำเนินไปตามเป้าหมายที่ต้องการ เช่นเดียวกับเรือที่ขาดหางเสือ หรือรถที่ไม่มีพวงมาลัย ย่อมยากต่อการควบคุมบังคับให้แล่นไปตามทิศทางที่ต้องการจะไปได้ ชีวิตก็เป็นเช่นนั้น ถ้าไม่มีหางเสือ ไม่มีพวงมาลัยไว้คอยกำกับ ก็จะไม่เป็นไปตามที่ปรารถนา จึงควรมีเครื่องกำกับชีวิต ถ้าไม่มี ก็จะได้สิ่งที่ต้องการ เครื่องกำกับชีวิตที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พุทธศาสนิกชนมีไว้ใช้ ก็คือ**สติปัญญา**

สติปัญญาเป็นธรรม ๒ ชนิด แต่มักจะไปคู่กัน **สติ**คือการระลึกไว้ให้รู้อยู่กับสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น เช่น **รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ**ทั้งหลาย ที่มาสัมผัสกับตา หู จมูก ลิ้น กาย แล้วก็เกิดอารมณ์ต่างๆปรากฏตามขึ้นมา เช่นอารมณ์ชอบ อารมณ์ไม่ชอบ อารมณ์รัก อารมณ์ชัง แล้วก็มึปฏิกิริยาตอบโต้ไปในทางความคิด เช่น เมื่อได้สัมผัสกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ทำให้เกิดความชอบขึ้นมา ก็เกิดความอยากที่จะได้สิ่งนั้นมา สัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะที่ไม่ถูกใจ ก็เกิดความไม่ชอบขึ้นมา ต้องการให้สิ่งนั้นๆหายไปหมดไป ผู้รู้ผู้ปฏิบัติคือตัวเรา ควรรู้กับเหตุการณ์และสิ่งต่างๆที่มาสัมผัสและปรากฏขึ้น ถ้าไม่มีสติคอยเฝ้าดูอยู่ ก็จะไม่รู้ เมื่อไม่รู้ ก็จะปล่อยให้ชีวิตถูกจุดกระชากลากไปตามอารมณ์ต่างๆ ถ้ามีสติ ก็จะได้รู้ว่าจะทำอะไรอยู่ กำลังคิดอะไร พุดอะไร ถ้ามีสติ ก็รู้ ถ้าไม่มีสติก็ไม่รู้ เหมือนกับคนที่เสพสุรายาเมา เมื่อถึงอาการมึนเมาแล้ว จะไม่รู้ลึกลับว่ากำลังพุดอะไร กำลังทำอะไร กำลังคิดอะไร เวลาหายเมาแล้วถามดู ก็จะบอกว่าไม่รู้ จำไม่ได้ เพราะในขณะที่มีอาการมึนเมา จะอยู่ในสภาพไม่มีสติ จึงไม่สามารถควบคุมการกระทำ

ได้ ไม่ว่าจะเป็นการพูดที่ดี การกระทำทางกายที่ดี ให้เป็นไปตามความเหมาะสม แต่ถ้าไม่ได้เสพสุรยาเมา ก็จะมีสติพอจะรู้ว่า ตอนนี้นำกำลังคิดอะไรอยู่ กำลังพูดอะไร กำลังทำอะไร นี่คือการมีสติ และไม่มีสติ

การมีสติก็คือการรู้อยู่ทุกขณะในปัจจุบัน กับสิ่งต่างๆที่ปรากฏขึ้นมา ที่มาสัมผัสกับกายกับใจ และปฏิกิริยาตอบโต้ของกาย วาจา ใจ ถ้ารู้ก็จะสามารถควบคุมได้ ถ้าเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้องไม่ควร ก็จะสามารถหักห้ามได้ เหมือนกับขับรถ เมื่อเห็นว่าข้างหน้ามีเครื่องกีดขวาง ก็จะไม่ขับไปชน แต่จะหักหลบไป เพราะถ้าขับไปชน ก็จะต้องเกิดความเสียหายตามมา ฉันทิชีวิตของเราก็คล้ายๆกับการขับรถยนต์ เวลาไปเจอเหตุการณ์อะไรเข้า ก็จะต้องมีปฏิกิริยาตอบรับกับเหตุการณ์นั้นๆ บางครั้งก็เป็นปฏิกิริยาที่ดี บางครั้งก็เป็นปฏิกิริยาที่ไม่ดี ถ้าไม่รู้รู้สึกตัว ไม่มีสติ ก็ปล่อยให้ปฏิกิริยาออกไปทันทีทันใด ถ้าเป็นปฏิกิริยาที่ดีผลดีก็จะตามมา ถ้าเป็นปฏิกิริยาที่ไม่ดี ผลเสียก็จะตามมา เช่น เวลาไปเจออะไรที่ไม่ถูกต้องถูกใจเข้า ก็จะเกิดอารมณ์หงุดหงิด เกิดความไม่พอใจ เกิดความโกรธ แล้วก็ระบายความโกรธออกมาด้วยวาจาที่ไม่สุภาพ

แต่ถ้ามีสติรู้อยู่ว่า การที่จะพูดอะไรออกไป ทำให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี มีแต่ผลเสียตามมา ถ้ามีสติ ก็สามารถยับยั้งวาจาที่ไม่สุภาพนั้นได้ แต่ถ้าไม่มีสติ พอมีอะไรปรากฏขึ้นมา จิตจะมีปฏิกิริยาตอบโต้ทันที ปล่อยให้หลุดไปสุดแต่แต่อารมณ์ที่ปรากฏขึ้นในขณะนั้น การมีปฏิกิริยาแบบนี้ ก็มีทั้งผลดีและผลเสีย ขึ้นอยู่กับปฏิกิริยา ถ้าเป็นการแสดงออกในทางที่ดี ก็เป็นคุณเป็นประโยชน์ ถ้าแสดงออกไปในทางที่ไม่ดี ก็เกิดโทษเกิดความเสียหายขึ้นมา ดังนั้นก่อนที่จะพูด ก่อนที่จะทำอะไร ต้องมีสติยับยั้ง คือต้องรู้ก่อนว่าขณะนี้มีการณ์อะไรอยู่ อารมณ์โลก อารมณ์โกรธ อารมณ์หลง หรืออารมณ์ไม่โลก ไม่โกรธ ไม่หลง เมื่อรู้แล้ว ก็ต้องรู้จักแยกแยะ ว่าควรแสดงออกไปอย่างไร ถ้าไม่รู้ว่าการแสดงมีคุณมีโทษอย่างไร ก็แสดงว่าขาดปัญญา เพราะปัญญาจะเป็นผู้ชี้บอกเรื่องของบาป บุญ คุณ โทษ เรื่องความถูกความผิด ถ้าไม่รู้ ก็ต้องศึกษาหาความรู้เพื่อให้เกิดปัญญา เพราะคนเราส่วนใหญ่จะเกิดมากับความโง่เขลาเบาปัญญา มากกว่าที่จะมากับปัญญาความรู้ความฉลาด

แต่ความรู้ความฉลาดเป็นสิ่งที่เรียนรู้กันได้ สามารถพัฒนาทำให้เกิดขึ้น ทำให้มีมากขึ้น
ไปได้ ถ้าชนชายหมั่นศึกษาหาความรู้เรื่อยๆ ก็จะรู้ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่ดีที่งาม ที่ไม่
ดี ไม่งาม ที่เป็นคุณ เป็นโทษ เมื่อมีปัญญาแล้วเวลาแสดงอะไรออกไป ก็จะมีปัญญา
หรือไม่ว่าอย่างไร เพราะการแสดงออกทางกาย วาจา นั้น มีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ
ถ้ารู้ว่าการแสดงออกไปแล้วเป็นโทษ ก็ระงับได้ ถ้ารู้ว่าการพูดออกไปแล้วเกิดโทษขึ้นมา
ก็ระงับเสีย โทษต่างๆก็จะเป็นไปปรากฏตามมา จึงต้องศึกษาหาความรู้ หาปัญญา เพราะถ้า
มีปัญญาควบคุมกับสติแล้ว ก็จะมีผู้กำกับชีวิตที่ดี ที่จะคอยกำกับพาให้เดินไปในทิศทางที่
เกิดแต่คุณ เกิดแต่ประโยชน์ มีแต่ความสุขความเจริญ สติปัญญาถ้าเปรียบเทียบกับ
เหมือนกับผู้ใหญ่ที่คอยประคับประคองเด็ก เวลาเด็กเกิดมาใหม่ๆ จะไม่รู้จักเรื่องราว
ต่างๆ ว่าอะไรควรไม่ควรอย่างไร เด็กจึงต้องอาศัยผู้ใหญ่เป็นผู้คอยประคับประคอง
เป็นผู้กำกับสั่งสอน ให้รู้ว่าควรจะทำอะไรอย่างไร

ฉันใดคนที่มีสติปัญญา ก็เหมือนกับมีผู้หลักผู้ใหญ่คอยดูแลเด็ก ให้เด็กดำเนินชีวิตไป
ด้วยความราบรื่นดีงามนั่นเอง ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ควรมีในชีวิตก็คือสติและปัญญา ควร
เจริญสติอยู่เรื่อยๆ อย่าปล่อยให้ใจลอยไปลอยมา พยายามมีสติรู้อยู่กับปัจจุบัน ขณะที่
อยู่ที่ตรงนี้เดี๋ยวนี้ ก็ขอให้มีความรู้อยู่กับที่นี้เดี๋ยวนี้ อย่าปล่อยให้ใจลอยไปคิดถึงเรื่อง
ที่ผ่านมาแล้วก็ดี เรื่องที่ยังไม่มาก็ดี เรื่องที่บ้าน ที่ทำงาน ที่อื่นๆ ขอให้รู้อยู่กับปัจจุบัน ให้
รู้อยู่กับที่นี้เดี๋ยวนี้ ขณะนี้กำลังนั่งอยู่ ก็ให้รู้กับการนั่ง ขณะนี้กำลังฟังธรรมะ ก็ให้รู้
กับการฟังธรรมะ อย่าให้ใจไปคิดเรื่องอื่น เพราะถ้าไปคิดเรื่องอื่นแล้ว ก็แสดงว่าไม่มีสติ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ก็จะไม่รู้ เรื่องที่พระกำลังแสดงอยู่ ก็จะไม่รู้ เพราะไม่มีสติ
รู้กับการฟัง ใจไปรู้อยู่กับเรื่องราวต่างๆ ที่ปล่อยให้คิดไป ถ้าเป็นอย่างนี้การดำเนิน
ชีวิตก็จะเป็นไปแบบไม่รู้สึกรู้สึ ไม่รู้ที่กำลังทำอะไรอยู่ หรือทำอะไรไปแล้ว ก็ลืมไป ไม่รู้
ว่าได้ทำไปแล้วหรือยัง

รับประทานยาไปหยกๆ ยังต้องมานั่งคิดว่า เมื่อสักครู่นี้กินยาไปหรือยัง ที่เป็นเช่นนี้ก็
เพราะว่า ในขณะที่รับประทานยานั้น ไม่มีสติรู้กับการรับประทานยา เวลารับประทานก็
คิดไปถึงเรื่องนั้นเรื่องนี้ควบคู่ไปด้วย พอรับประทานเสร็จแล้ว สักพักหนึ่งต้องกลับมา

ถามตัวเองว่า เมื่อสักครู่นี้กินยาไปหรือยัง เป็นเพราะไม่มีสตินั่นเอง ถ้าไม่มีสติแล้วการกระทำจะดีจะชั่ว จะเป็นคุณหรือเป็นโทษ ก็จะไม่รู้ แล้วก็ปล่อยให้ทำไป แต่ถ้ามีสติ ก็จะมีสติอยู่ทุกขณะว่ากำลังฟังอะไรอยู่ จะรู้ว่าเกิดอารมณ์อย่างไรขึ้นมา เมื่อมีอารมณ์แล้ว ความอยากจะทำอะไรก็จะปรากฏขึ้นมา บางคนฟังแล้วก็เกิดอารมณ์หงุดหงิด ไม่อยากจะนั่งฟัง อยากจะลุกไปก็มี บางคนฟังแล้วเกิดความสงบ เกิดความสบาย ก็อยากจะนั่งต่อไป แต่ละคนมีปฏิกริยาต่อสิ่งต่างๆที่มาสัมผัสตามทวารทั้ง ๕ ไม่เหมือนกัน ปฏิกริยาตอบสนองของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับสติปัญญาของแต่ละคน ว่ามีมากน้อยเพียงไร คนที่มีสติปัญญาน้อย ก็เปรียบเหมือนกับพวกเดรัจฉานทั้งหลาย ที่มีปฏิกริยาตอบโต้รวดเร็ว เช่นเวลาเดินไปเหยียบหางสุนัขเข้า สุนัขก็จะเห่ากลับหรือกัดทันที เพราะเป็นสัญชาตญาณของเดรัจฉาน

แต่ถ้าเป็นมนุษย์ สมมุติใครเดินมาเหยียบเท้าเข้า ก็จะมีสติ จะรู้ว่าขณะนั้นได้มีอารมณ์เกิดขึ้นแล้ว เกิดความเจ็บเท้าขึ้นมา ตามมาด้วยความเจ็บใจ แต่ถ้าเป็นคนที่มีสติ ก็จะระงับความเจ็บใจนั้นได้ เพราะมีปัญญารู้ว่าความเจ็บใจเป็นอารมณ์ที่ไม่ดี ถ้าปล่อยให้ระบายออกไป ก็จะต้องมีการตอบโต้กัน นี่คือลักษณะของคนมีปัญญา คนมีปัญญาจะรู้ว่าเหตุการณ์ ก็ได้เกิดขึ้นไปแล้ว เท้าก็ถูกเหยียบไปแล้ว ความเจ็บเท้าก็ปรากฏขึ้นมาแล้ว แต่อย่าไปเจ็บใจ เพราะเจ็บใจแล้วจะสร้างความโกรธความแค้นขึ้นมา แล้วจะนำไปสู่การทะเลาะวิวาทต่อกร ทำร้ายร่างกายกัน ถ้ารู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ก็สามารถระงับได้ นี่คือลักษณะของผู้ที่มีสติมีปัญญา จะรู้ทันกับเหตุการณ์ต่างๆที่มากระทบ มีปฏิกริยาอย่างไรก็จะรู้ทัน ถ้าเป็นปฏิกริยาที่ไม่ดีไม่งามนำไปสู่ความเสียหาย ความวุ่นวาย ความเดือดร้อน ก็จะระงับปฏิกริยานั้นเสีย เมื่อระงับได้ก็จะนิ่งเฉยไม่แสดงอาการอะไรออกมา อาจจะมีกลับไป บอกว่าไม่เป็นไร เรื่องมันผ่านไปแล้ว ให้อภัยกันได้ นี่คือลักษณะของคนฉลาด เพราะจะทำให้ไม่มีปัญหา ไม่มีเรื่องราวตามมา

แต่ถ้าไม่มีสติปัญญา พอโดนใครเหยียบเท้าเข้า ก็จะเกิดความโกรธแค้นขึ้นมา เกิดความรู้สึกว่าถูกเหยียดหยาม ไม่ให้ความเคารพเป็นต้น ก็จะต้องมีการต่อว่ากัน ถ้ามีการตอบโต้กลับมา ก็จะต้องมีการทำร้ายร่างกายตามมา นั่นเป็นนิสัยของเดรัจฉาน ของผู้ที่

ไม่มีสติปัญญา มนุษย์ถือว่าเป็นผู้ประเสริฐ เป็นผู้มีสติ มีปัญญา ต้องรู้จักแยกแยะอะไร
ดีอะไรชั่ว อะไรถูกอะไรผิด อะไรควรไม่ควร เมื่อรู้แล้วก็จะสามารถทำให้การดำเนินชีวิต
ของตนเป็นไปในทางที่ดีที่งาม ที่ถูกต้อง นำมาแต่ความสุขความเจริญ จึงควรชวนชาย
ศึกษาให้รู้ว่าอะไรเป็นคุณ อะไรเป็นโทษ พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่าการกระทำทางกาย
วาจา ใจนั้น มีทั้งคุณและโทษ การแสดงออกที่เป็นโทษทางกายก็คือ **๑. การฆ่าสัตว์ตัด
ชีวิต ๒. การลักทรัพย์ ๓. การประพฤติดมประเวณี** เมื่อกระทำไปแล้วจะมีแต่โทษ
ตามมา การพูดที่เป็นโทษได้แก่ **๑. การพูดปดมดเท็จ ๒. พูดคำหยาบ ๓. พูดเพื่อเจ้า
๔. พูดส่อเสียด** ยุยงให้เกิดความแตกแยกสามัคคี การพูดแบบนี้ไม่เกิดคุณ ไม่เกิด
ประโยชน์ มีแต่โทษ ความคิดที่เป็นโทษได้แก่ **๑. ความโลภ ๒. ความโกรธ ๓. ความ
หลง** นี่คือการกระทำที่พระพุทธเจ้าทรงบอกว่าไม่ดีเป็นโทษ ไม่ควรกระทำ

การกระทำที่ดีคืออะไร ก็คือการไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติดมประเวณี
ไม่เสพสุรายาเมา การพูดที่ดีก็คือไม่พูดคำเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้า ไม่พูด
ส่อเสียด ความคิดที่ดีก็คือ ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง นี่คือนิสัยที่ควรดูแลอยู่เสมอ เวลาทำ
อะไร พูดอะไร คิดอะไร เป็นไปในทิศทางไหน ถ้าไปในทางโลภ โกรธ หลง ก็ควรระงับ
ความคิดนั้นเสีย เพราะถ้าไม่ระงับแล้ว ความคิดนั้นๆจะพาไปสู่การพูดที่ไม่ดี การกระทำ
ที่ไม่ดีนั่นเอง เมื่อพูดไม่ดีกระทำไม่ดีแล้ว ผลเสียก็จะตามมา ต้องมีเรื่องราวตามมาอย่าง
แน่นอน ไม่ช้าก็เร็ว ก็อาจจะต้องเข้าคุกเข้าตะราง หรือในที่สุดก็อาจจะต้องเสียชีวิตไป
เพราะไม่มีสติปัญญาคอยกำกับดูแลรักษาการกระทำ ให้อยู่ในกรอบของความดีงาม
นั่นเอง จึงควรเจริญสติและปัญญาอย่างสม่ำเสมอ

การเจริญสตินี้สามารถเจริญได้ตลอดเวลา ตั้งแต่ตื่นขึ้นมาจนกระทั่งนอนหลับไปเลย
เวลาตื่นขึ้นมาก็ให้มีความรู้สึกตัวว่าขณะนี้ตื่นขึ้นมาแล้ว กำลังคิดจะทำอะไรอยู่ เบื้องต้น
เวลาตื่นขึ้นมาแล้ว ก็คิดจะลุกขึ้น เพื่อไปเข้าห้องน้ำ ก็ให้รู้ว่าตอนนี้กำลังมีความคิดนี้อยู่
แล้วก็พิจารณาดูว่าจำเป็นหรือไม่จำเป็น ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ เมื่อเป็นสิ่งที่
จำเป็นที่จะต้องทำ เพราะร่างกายต้องมีการระบายขับถ่ายสิ่งต่างๆออกมา ก็มีสติให้รู้อยู่
ว่าขณะนี้กำลังจะลุกขึ้น เมื่อลุกขึ้นก็รู้ว่ากำลังลุกขึ้น เมื่อยืนขึ้นก็รู้ว่ายืนอยู่ เมื่อกำลังเดิน

เข้าห้องน้ำ ก็รู้ว่ากำลังเดินเข้าห้องน้ำ นี่คือการฝึกให้มีสติอยู่กับตน ให้อยู่กับการเคลื่อนไหวของกาย วาจา ใจ ขณะที่ทำกิจวัตรต่างๆในห้องน้ำ ล้างหน้าล้างตา แปรงฟัน หรือทำอะไรก็ตาม ก็ให้มีสติอยู่กับการทำนั้นๆ อย่าทำไปควบคู่กับการคิดถึงเรื่องโน้นเรื่องนั้นไป เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว ถือว่าไม่มีสติ เพราะผลออกไปแล้ว กำลังทำอะไรก็ไม่รู้ บางทีแปรงฟันไปแล้ว ยังจำไม่ได้เลยว่าแปรงซี่นี้หรือยัง แปรงข้างบนแล้วหรือยัง หรือแปรงข้างล่างแล้วหรือยัง เพราะขณะที่แปรงไป ก็คิดถึงเรื่องนั้นเรื่องนั้นไป แต่ถ้ามีสติอยู่กับ การแปรง ก็จะรู้ที่อยู่ทุกขณะเลยว่าได้ทำอะไรไปบ้างแล้วอย่างไร

ให้มีสติอยู่กับ การเคลื่อนไหวเสมอ เวลาออกไปทำมาหากินทำงานทำการ เวลาพบปะกับใคร เวลาที่มีอารมณ์อะไรมากระทบก็ให้รู้ เวลาระบายอารมณ์ก็ต้องแยกแยะ ว่าควรจะระบายหรือไม่ ถ้าเป็นความรู้สึกหงุดหงิดไม่สบายใจไม่พอใจ ก็ต้องระงับอารมณ์นั้น เพราะเวลาหงุดหงิดไม่พอใจ จะพูดไม่ดี ทำไม่ดี จะทำให้คนอื่นไม่ชอบไม่พอใจ มีปฏิกิริยาที่ไม่ดีตอบโต้กลับมา แต่ถ้าระงับอารมณ์เหล่านั้นได้ แล้วพยายามสร้างอารมณ์ที่ดีให้เกิดขึ้น แทนที่จะโกรธก็ให้อภัย บอกว่าไม่เป็นไร คนเราอยู่ในโลกนี้ด้วยกันก็เหมือนลิ้นกับฟัน ต้องมีการกระทบกันบ้าง หรือคิดเสียว่าเป็นการใช้หนี้เก่า ใช้กรรมเก่าเกิดมาแล้วก็ต้องมีคนมาทวงหนี้เก่า เคยสร้างหนี้สร้างเวรสร้างกรรมไว้ในอดีต พอเมื่อถึงเวลาที่เวรกรรมจะส่งผล ก็มาในรูปแบบเคราะห์กรรมต่างๆ เจอคนที่ไม่ถูกอกถูกใจ คอยหาเรื่องหาราว อย่างนี้ก็ต้องฝึกหัดทำใจ อย่าไปโกรธ เพราะความโกรธจะทำให้ไปสร้างเวรสร้างกรรม เป็นการจุดลากให้ลงสู่ที่ต่ำ ลงไปสู่กองทุกข์นั่นเอง

แต่ถ้ารู้จักระงับยับยั้ง ก็จะไม่มีการพูดในสิ่งที่ไม่ดี ไม่กระทำในสิ่งที่ไม่ดี ถึงแม้เขาจะทำร้ายเรา ถึงแม้เขาจะพูดไม่ดี ใส่ร้ายต่างๆนานา ดุด่าด้วยวาจาที่หยาบคาย ก็จะไม่ตอบโต้ เมื่อไม่ตอบโต้แล้ว เรื่องก็ผ่านไป ไม่มีปัญหาอะไร เมื่อเขาได้ระบายแล้วเรื่องมันก็จบ ก็จะไม่มีปัญหาอะไรตามมา ชีวิตก็จะมีแต่ความสงบ มีแต่ความร่มเย็น นี่ก็เป็นเพราะว่ามีสติ มีปัญญา คอยควบคุมการดำเนินชีวิตนั่นเอง สังเกตดูถ้าวันไหนไม่มีสติไม่มีปัญญานั้นจะมีแต่ความวุ่นวุ่นมั่ว ไม่สบายอกไม่สบายใจ เพราะไม่รู้จักรงับอารมณ์ต่างๆ เวลาที่มีอารมณ์อยากให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นไปตามที่ต้องการ แล้วไม่เป็นไปดังที่ต้องการ ก็

จะเกิดความหงุดหงิด อาจจะต้องไปมีเรื่องมีราวกับคนที่มาขัดขวาง หรือมาทำสิ่งที่ไม่ต้องการให้กระทำ ก็เลยกลายเป็นเรื่องราวใหญ่โตขึ้นมา นี่ก็เป็นเพราะขาดสติขาดปัญญา นั่นเอง ถ้ามีสติมีปัญญาแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นไปด้วยความราบรื่นดีงาม

ขอให้เข้าใจว่า การมีเรื่องมีราวทะเลาะเบาะแว้งกัน ทูบตีกัน ต่อสู้ทำร้ายกัน ไม่ใช่เป็นการรักษาศักดิ์ศรี แต่เป็นการทำลายศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์ที่ประเสริฐจะไม่มีเรื่องกับใคร จะรู้จักให้อภัย รู้จักถอย รู้จักหยุด รู้จักยอม ถ้ารู้จักหยุด รู้จักยอม ใจก็จะเย็น ใจก็จะมีความสุข ใจก็จะสบาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา กัน แต่เพราะถูกความหลงครอบงำ เวลาใครมาทำอะไรที่ไม่พอใจ ก็ต้องตอบโต้ เพราะถือว่าต้องรักษาศักดิ์ศรี ใครมาทำร้ายแล้วปล่อยให้ทำร้าย แสดงว่าเป็นคนขี้ขลาด ไม่รักษาเกียรติยศ นี่เป็นความเข้าใจผิด เป็นความเห็นผิด เป็นความเห็นผิดเป็นชอบ เป็นความหลง ผู้มีสติปัญญาจะต้องรักษาความสงบ ความร่มเย็นเป็นสุขไว้ในทุกกรณี นั่นแหละถือว่าเป็นการรักษาศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่แท้จริง เพราะถ้ามนุษย์ทุกคนรักษาศักดิ์ศรีแบบนี้แล้ว ทุกคนจะอยู่กันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข

แต่ทุกวันนี้มนุษย์เราไม่ได้อยู่ด้วยความสงบสุข เพราะไม่รักษาเกียรติยศของมนุษย์นั่นเอง เอาความหลงคืออัตตาตัวตนมาเป็นที่ตั้ง ถ้าใครมาทำอะไรไม่ถูกใจ ก็ถือว่ามาหยามน้ำใจ ต้องทำร้าย ต้องทำโทษเขาอย่างนี้เป็นต้น สังคมจึงมีแต่ความวุ่นวุ่นมั่ว มีแต่ความวุ่นวาย ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จึงควรเห็นคุณค่าของสติปัญญา ถ้าต้องการดำเนินชีวิตที่สงบร่มเย็นเป็นสุข มีแต่ความเจริญ มีแต่ความเป็นสิริมงคล ก็ขอให้ทำเอาธรรมที่พระพุทธรูปเจ้าทรงสอนมาปฏิบัติกัน ให้มีสติมีปัญญา ดูแลรักษากาย วาจา ใจ ให้ตั้งอยู่ในท่ามกลางธรรม คิดดี พูดดี ทำดี ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่พูดปด ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินิโคตประเวณี การแสดงให้เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๗๓

ฉลาดกับเฉลียว

๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๖

การมาวัดถือว่ามาสู่ที่สว่าง ถ้าอยู่นอกวัดก็เหมือนอยู่ในที่มืด เพราะเวลามาวัดจะทำแต่สิ่งที่ดี เพราะมีแสงสว่าง ทำให้สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกจากสิ่งที่ผิดได้ สิ่งที่ดีจากสิ่งที่ไม่ดีได้ จึงมีการทำบุญทำทาน รักษาศีล ไหว้พระสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม นั่งทำสมาธิ เดินจงกรม เจริญปัญญา เพื่อการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย เหตุที่ได้กระทำสิ่งเหล่านี้กัน ก็เป็นเพราะว่ามีแสงสว่าง ทำให้เห็นความถูกต้องดีงามของการปฏิบัติเหล่านี้ นั่นเอง ถ้าอยู่นอกวัดก็เหมือนกับอยู่ในที่มืด ย่อมไม่เห็นผิดเห็นถูก เห็นดีเห็นชั่ว ก็เลยทำแต่สิ่งที่ผิดสิ่งที่ชั่ว เช่นฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ลักทรัพย์ ประพฤติผิดประเวณี โกหก หลอกลวง เสพสุรายาเมา เล่นการพนัน เทียบกลางคืน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้าน เป็นการปฏิบัติที่จะนำมาแต่ความทุกข์ความวุ่นวายใจ เวลาอยู่นอกวัดจึงไม่เหมือนกับเวลาอยู่ในวัด อยู่นอกวัดเหมือนกับอยู่ในที่มืด จึงมีแต่การกระทำที่ไม่ดีไม่งาม นำมาซึ่งความทุกข์ความวุ่นวาย เวลามาวัดก็เท่ากับมาที่ๆมีแสงสว่าง จึงมีแต่การทำความดี ทำสิ่งที่เป็นคุณเป็นประโยชน์ ผลที่ปรารถนาคือความสุขความเจริญ จึงเป็นสิ่งที่ตามมาต่อไป

การพูดว่าในวัดสว่าง นอกวัดมืด เป็นการเปรียบเทียบให้ฟังว่า จิตใจของคนเรานั้น มีมืดได้ มีสว่างได้ เพราะมีเหตุที่ทำให้มืด และมีเหตุที่ทำให้สว่าง เหตุที่ทำให้มืดก็คือความหลง ความมืดบอด เห็นผิดเป็นชอบ เห็นงจักรเป็นดอกบัว เห็นทุกข์เป็นสุข เหตุที่ทำให้สว่างก็คือปัญญา คือธรรมะ คำสอนของพระพุทธเจ้านั่นเอง พระพุทธเจ้าทรงมีแสงสว่างปรากฏขึ้นในพระทัยจากการศึกษาปฏิบัติธรรมจนตรัสรู้ การตรัสรู้นี้หมายถึงการได้รู้ในสิ่งต่างๆที่มีอยู่ในโลกนี้ รู้ดี รู้ชั่ว รู้ถูก รู้ผิด รู้คุณ รู้โทษ เมื่อทรงรู้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งแล้ว ก็นำมาเผยแผ่ให้กับผู้ที่ยังมีความมืดบอดครอบงำจิตใจอยู่ ให้มีแสงสว่าง เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกต้อง นำมาซึ่งความสุขและความเจริญ นี่คือ

ความหมายของความสว่าง คือธรรมะเป็นแสงสว่างแห่งธรรม **ธัมโม ปทีโป** เพราะธรรมะสามารถแยกแยะสิ่งต่างๆออกได้ ว่าเป็นคุณหรือเป็นโทษ เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ เป็นความเจริญหรือเป็นความเสื่อม

ถ้าปราศจากธรรมะ จิตใจก็เหมือนกับอยู่ในที่มืด เหมือนนกถูกสิ่งปิดกั้นสายตาไม่ให้เห็นสิ่งต่างๆได้ เรียกว่า**ความหลง** ทำให้ต้องคลำไป เวลาคลำไปก็เหมือนกับจับปลาแบบสุ่มสี่ สุ่มห้า ไม่รู้ว่าปลาอยู่ที่ตรงไหนก็สุมไป ถ้าโชคดีก็ได้ตัวปลา ถ้าโชคไม่ดีก็ต้องสุมไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ ชีวิตของพวกเราเปรียบเทียบเหมือนกับการสุมหาปลา เราทุกคนแสวงหาความสุขความเจริญด้วยกันทุกคน แต่กลับไปเจอแต่เรื่องวุ่นวายใจ เรื่องความทุกข์ เรื่องความไม่สบายใจ ก็เป็นเพราะความมืดบอดปิดกั้นสายตา ทำให้ไม่สามารถเห็นตัวปลาได้ คือไม่สามารถเห็นความสุขความทุกข์ที่แท้จริงได้ ไม่รู้จักแยกแยะ ก็เลยคิดว่าผิดคว่ำถูก ส่วนใหญ่ก็มักจะไปคว่ำเอาความทุกข์มา เช่นการกระทำบาปนั้น ทั้งๆที่รู้ว่าไม่ดี แต่ก็ยังไปทำกัน เพราะคิดว่าทำไปแล้วจะได้ความสุข เช่นไปลักทรัพย์ ไปฉ้อโกง จะทำให้มีความสุข เมื่อมีทรัพย์แล้วก็สามารถนำเอาไปซื้อความสุขต่างๆได้ แต่ไม่คิดถึง ความทุกข์ที่จะตามมาถ้าถูกจับได้ ก็ต้องเข้าคุกเข้าตะรางหมดอิสรภาพ อยู่แบบבודๆ อายากๆ อยู่อย่างทุกข์ทรมาน เพราะขาดความเฉลียวนั่นเอง

คนเรา**ฉลาด**แต่ขาดความ**เฉลียว**ก็ไม่ดี ความฉลาดก็คือรู้จักคิดวิธีหาเงินหาทอง แต่ไม่เฉลียวว่าวิธีที่หาเงินทองมานั้นเป็นคุณหรือเป็นโทษ เมื่อไม่เฉลียวก็ไปฉ้อโกง ไปคอร์รัปชั่น ไปลักเล็กขโมยน้อย แล้วในที่สุดก็ต้องถูกจับเข้าคุกเข้าตะรางไป นี่คือการฉลาดแต่ไม่เฉลียว ถ้าเป็นคนฉลาดและเฉลียว ก็ต้องคิดว่าเงินทองก็เป็นประโยชน์สามารถนำมาใช้อะไรได้หลายอย่าง เช่นมาดูแลสุขภาพร่างกายให้อยู่ได้ด้วย สุขด้วยความสะดวกสบาย ถ้ามีเหลือก็สามารถนำไปสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุข เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นก็ทำให้จิตใจมีความสุข มีความสงบ เพราะจิตใจได้รับการชำระจากการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นการชำระความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ ความโลภ อันเป็นเหตุที่ทำให้จิตใจมีความเศร้าหมองไม่เบิกบาน ไม่สดชื่น ไม่มีความสุข นี่คือการฉลาดของเงินทอง แต่ถ้าไม่มีความเฉลียวว่าวิธีหาเงินนั้นมี ๒ วิธี คือหามาโดยปราศจากโทษ

กับหามาแล้วเกิดโทษตามมา ถ้าไม่เฉลียวก็เลยไม่สนใจคิดแยกแยะว่าวิธีไหนถูก วิธีไหนควร ถ้ามีความเฉลียวก็ต้องคิดเสียก่อนว่า การไปหาเงินทองมาแบบนี้ถูกหรือไม่ หรือผิดอย่างไร เช่นไปลักทรัพย์ โกงหลอกหลวง ฉ้อโกง อย่างนี้ถูกหรือผิด ถ้ามีความเฉลียวก็จะรู้ว่าการกระทำแบบนี้เป็นการทุจริต ทำไปแล้วต้องมีโทษตามมา ถ้าเป็นเช่นนั้นอย่าทำดีกว่า ถึงแม้จะอดอยากยากจน ก็ไม่มีโทษร้ายแรงเท่ากับการทุจริต นี่คือความเฉลียว เพราะเมื่อเป็นเช่นนั้นก็จะไม่กล้าไปทำในสิ่งที่ผิดที่เป็นโทษ ทำแต่สิ่งที่เป็นคุณ ที่สุจริต เช่นทำมาหากินรับจ้างกินเงินเดือน เป็นการกระทำที่ไม่มีโทษตามมา ตำรวจไม่จับเข้าคุกเข้าตะราง นี่คือความหมายของความเฉลียวกับความฉลาด

ถ้าฉลาดอย่างเดียวไม่เฉลียวก็ร้ายไม่ได้ เป็นเศรษฐีได้ แต่ชีวิตจะมีแต่ความวุ่นวาย ต้องคอยแก้ไขปัญหาต่างๆที่จะตามมาตลอดเวลา เพราะเมื่อทำอะไรที่ผิดไปแล้วโทษก็ต้องตามมา ไม่ช้าก็เร็วก็ต้องถูกลงโทษ ในขณะที่โทษยังไม่ตามมา ก็มีแต่ความทุกข์ความวุ่นวายใจ คนเราเวลาทำอะไรที่ผิดศีลผิดธรรมแล้ว จิตใจจะไม่สงบ ไม่นิ่ง จะต้องมีความวิตก มีความกังวลห่วงใยว่าจะต้องถูกจับในวันใดวันหนึ่ง นี่ก็เป็นโทษอีกอย่างหนึ่ง เป็นโทษทางใจ ถึงแม้จะมีบ้านหลังใหญ่โตราคาเป็นสิบล้าน มีสมบัติข้าวของเงินทองมากมาย แต่เป็นทรัพย์ที่หามาด้วยความไม่ถูกต้อง เวลานอนก็นอนแบบไม่สบายใจ มีแต่กังวล กินก็กินไม่เอร็ดอร่อย อยู่แบบกินไม่ได้นอนไม่หลับ เพราะการกระทำมีโทษนั่นเอง ในทางตรงกันข้ามถ้าหาทรัพย์มาด้วยความสุจริต ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ไม่ผิดกฎหมาย เงินทองที่ได้มาทุกบาทจะไม่มีความผิด ไม่สร้างความวุ่นวายใจ จะอยู่อย่างสุขสบาย กินก็สบายนอนก็สบาย ไม่ต้องห่วง ไม่ต้องกังวลว่าจะมีใครมาจับเข้าคุกเข้าตะราง นี่คือความหมายของความฉลาดและความเฉลียว

ฉลาดคือรู้จักหาทรัพย์ แต่วิธีหาทรัพย์ก็ต้องเฉลียว ต้องรู้ว่าวิธีที่หามา นั้นถูกหรือผิด ถ้าผิดก็อย่าไปหามา ถึงแม้จะได้มาแต่ไม่คุ้มค่า เพราะความสุขที่ได้จากการใช้ทรัพย์ จะไม่พอเพียงกับความทุกข์ที่เกิดจากการไปหาทรัพย์มาโดยมิชอบ ความทุกข์ใจจะกลบความสุขที่เกิดจากการได้ใช้ทรัพย์ เวลาใช้เงินใช้ทอง ไปเที่ยวจับจ่ายใช้สอยอะไรก็ตาม จะมีความรู้สึกจี๊ดๆ ไม่ค่อยสบายใจ เพราะมีความกังวลอยู่ว่าจะถูกจับหรือไม่นั่นเอง แต่

ถ้าหากมาด้วยความบริสุทธิ์ ด้วยความสุจริตแล้ว เวลาใช้ทรัพย์ก็จะมีแต่ความสุขโดย
ถ่ายเดียว ไม่มีความทุกข์ที่เกิดจากการกระทำผิดมาดบัง การที่จะฉลาดเฉลียวได้ก็ต้อง
อาศัยคำสอนของพระพุทธเจ้า คือแสงสว่างแห่งธรรม ดังที่ได้มาที่วัดกันอย่างสม่ำเสมอ
มาฟังธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า ฟังถึงเหตุของความเจริญ และเหตุของความทุกข์
เมื่อรู้ว่าอะไรเป็นเหตุที่นำมาซึ่งความเจริญ ก็บำเพ็ญแต่เหตุนั้นๆไป ความเจริญก็จะ
ตามมา อะไรที่เป็นเหตุที่จะนำมาซึ่งความทุกข์ ความวุ่นวายใจ ก็ละเสีย ความทุกข์
ความเสื่อมเสีย ความวุ่นวายใจทั้งหลาย ก็จะไม่ตามมา

ถ้าไม่ได้ยินได้ฟังธรรม ก็จะไม่มีความสว่างไปดับความมืดบอด ที่เกิดจากความหลง
ภายในใจ ก็จะดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิด ดังคนที่ยืนนอกวัดมักจะทำกัน จะสังเกตเห็น
ได้ว่า คนที่ยืนนอกวัดมักจะฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ลักทรัพย์ ประพฤติผิดประเวณี พุดปด
มดเท็จ โกหกหลอกลวง เสพสุรายาเมา เล่นการพนัน เที่ยวกลางคืน เกียจคร้าน เป็นสิ่ง
ที่ทำกันอยู่เป็นประจำทุกวัน เมื่อทำไปแล้วก็มีแต่เรื่องวุ่นวายตามมา ดังที่ปรากฏในหน้า
หนังสือพิมพ์อยู่แทบทุกวัน มีข่าวฆ่ากัน ชิงทรัพย์กัน ทำร้ายกันอยู่ตลอดเวลา นี่ก็เป็น
เพราะว่าจิตใจของคนที่ยืนนอกวัดนั้น มีความมืดบอดครอบงำอยู่นั่นเอง ไม่มีแสงสว่าง
แห่งธรรมจึงไม่รู้จักผิด ไม่รู้จักถูก ไม่รู้จักดี ไม่รู้จักชั่ว ก็เลยทำแต่สิ่งที่ผิดสิ่งที่ชั่ว เมื่อ
ทำไปแล้วก็ต้องรับเคราะห์กรรมไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นเลย ถ้าทุกคน
แสวงหาเวลา สละเวลาสักอาทิตย์ละครั้ง เข้าวัดเข้าวา กัน มาฟังเทศน์ฟังธรรม มาปฏิบัติ
ธรรม ชำระขัดเกลาความมืดบอดที่มีอยู่ภายในใจให้ค่อยๆจางไป เมื่อความมืดบอดจาง
ไปมากน้อยเพียงไร ความสว่างในใจก็จะมีมากขึ้นเพียงนั้น

เหมือนกับคนที่ถูกปิดตาไว้ ถ้าเอาสิ่งที่ปิดตาออกได้ ก็จะสามารถเห็นสิ่งต่างๆรอบตัวได้
การที่จะทำให้คนที่ถูกปิดตาให้มองเห็นสิ่งต่างๆได้ ให้เห็นว่าสีต่างๆ เช่นสีแดง สีเขียว สี
ขาว เป็นอย่างไร ก็ต้องบอกให้เขาเอาที่ปิดตาออก ถ้ายังมีสิ่งปิดกั้นตาอยู่ จะไม่สามารถ
มองเห็นได้ สีเดียวที่เห็นก็คือสีดำ เพราะเวลาตาถูกปิดกั้น ก็จะไม่เห็นสีอื่น จะเห็นแต่สี
ดำอย่างเดียว จะบอกเขาว่าสีแดง สีเขียว สีขาว สีเหลือง เป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้
อธิบายอย่างไรเขาก็จะไม่สามารถเข้าใจได้ แต่ถ้าช่วยบอกเขาให้ถอดสิ่งที่ปิดตาเขาอยู่

ออกไป เมื่อสิ่งที่ปิดกั้นตาถูกเปิดออก เขาก็จะสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆได้ ก็จะมีรูจะเข้าใจ ได้ทันทีว่าสีเขียว สีแดง สีเหลืองนั้นเป็นอย่างไร จันได่ความมืดบอดที่อยู่ใใจ ก็เป็น เหมือนกับสิ่งที่ปิดกั้นดวงจิต ไม่สามารถเห็นผิวดุ๊กดีชั่วได้ ถ้าสอนให้เขาเอาสิ่งที่เป็น เครื่องปิดกั้นใจเขาออกไปได้ เขาก็จะสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆได้ เหมือนกับคนที่ไม่มีอะไรปิด กั้นใจ เช่นพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกทั้งหลาย

พระพุทธเจ้าจึงสอนให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายปฏิบัติธรรม เพราะเป็นวิธีที่จะทำให้มีหะ ความมืดบอด ที่ปิดกั้นดวงจิตดวงใจ ไม่ให้เห็นผิวดุ๊กดีชั่วนั้น ให้สลายหมดไป ทำให้ มองเห็นได้ การปฏิบัติธรรมจึงเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้เห็นสิ่งต่างๆ เหมือนกับที่ พระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงเห็น พระพุทธเจ้าไม่สามารถเสกเป่าให้เห็นผิวดุ๊กดีชั่วได้ แต่ทรง สามารถสอนให้ปฏิบัติ จนกำจัดสิ่งที่เป็นเครื่องปกปิดจิตใจ ที่ทำให้มืดบอดออกไปได้ ทำ ให้มีดวงตาสว่าง เห็นทุกสิ่งทุกอย่างได้ การปฏิบัติธรรมจึงเป็นสิ่งเดียวเท่านั้น ที่จะทำให้ รู้เห็น แยกแยะเรื่องผิวดุ๊กดีชั่ว เรื่องดีเรื่องชั่วได้ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการ ดำเนินชีวิต ให้เป็นไปในทิศทางที่ดี ที่งาม ที่สุข ที่เจริญ จึงต้องปฏิบัติธรรมกัน เพื่อให้ ดวงตาสว่าง มีแสงสว่างแห่งธรรม

การปฏิบัติธรรมแบ่งเป็น ๒ ชั้น ชั้นแรกเรียกว่าสมาธิ ชั้นที่สองเรียกว่าปัญญา ทั้ง ๒ ชั้น นี้จะเป็นเครื่องมือ ที่จะทำให้มีหะความมืดบอดหมดไปจากจิตจากใจ เวลาที่ทำสมาธิ แล้ว จิตจะสงบลง แล้วก็จะใส เหมือนกับน้ำที่ขุ่น หลังจากได้รับการแกว่งสารส้มอยู่สัก พักหนึ่ง ตะกอนต่างๆ ก็จะตกลงไปนอนกัน ทำให้น้ำใสขึ้น เห็นอะไรได้ชัด ทำให้เห็นสิ่ง ต่างๆที่มีอยู่ในน้ำได้ ไม่ว่าจะเป็นปลา หรืออะไรก็ตามที่อยู่ในน้ำก็จะเห็นได้ชัด จันได่ เวลาทำจิตให้สงบด้วยการทำสมาธิ เวลาจิตสงบนิ่งลงจิตก็จะใส จิตก็จะเห็นความสุข เห็นความทุกข์ เห็นความดีความชั่วที่มีอยู่ในใจ แต่การทำสมาธิเป็นเพียงการกระทำจิต ให้ใสได้เป็นครั้งเป็นคราว ขณะที่จิตสงบเป็นสมาธิอยู่ตอนนั้นจิตก็จะใส แต่พอจิตถอน ออกจากสมาธิแล้วเริ่มคิดถึงเรื่องราวต่างๆ เริ่มไปทำโน่นทำนี่ ตะกอนต่างๆที่อยู่ก้น ของจิต ก็จะลอยขึ้นมา ทำให้น้ำจิตนั้นขุ่นไป เหมือนกับน้ำในตุ่มที่หลังจากที่ได้แกว่ง สารส้มทำให้ตกตะกอนแล้ว ถ้าเอาอะไรไปกวนน้ำในตุ่ม ตะกอนที่นอนก้นอยู่ ก็จะลอย

ขึ้นมาปะปนกับน้ำอีก ทำให้น้ำชุ่มมัวได้อีก จิตก็เช่นเดียวกันเวลาออกจากสมาธิ ออกจากความสงบ ความโล่งก็จะหายไป ทำให้เกิดความชุ่มมัวความมืดบอดกลับคืนมาอีก เวลาไปทำอะไรก็ต้องทำแบบผิดๆถูกๆอีก แต่ถ้าใช้ธรรมะขั้นที่ ๒ ที่เรียกว่าปัญญา ให้แยกแยะว่าอะไรผิดอะไรถูก อะไรดีอะไรชั่ว ทุกครั้งเวลาสัมผัสกับอะไร ทำอะไร คิดเสียก่อนว่าทำอย่างนี้ถูกหรือไม่ หรือผิด เพราะทุกการกระทำมีทั้งดีและชั่ว ทั้งผิดและถูก เวลาจะลัทธิภัยถามตัวเองเสียก่อนว่า เป็นการกระทำที่ถูกหรือผิด เป็นคุณหรือเป็นโทษ ถ้ารู้ว่าผิดก็ไม่ทำเสีย โทษก็ไม่ตามมา เวลาทำอะไรที่เป็นคุณเป็นประโยชน์ เช่นเวลาทำบุญทำทาน ได้ช่วยเหลือผู้อื่น อย่างนี้ถามตัวเองว่า เป็นคุณหรือเป็นโทษ เมื่อพิจารณาคุณก็จะเห็นว่ามิแต่คุณไม่มีโทษ ถ้าเป็นคุณทำไปก็มีแต่ผลดีตามมา ไม่มีผลเสียตามมา นี่คือการใช้ปัญญา รู้จักแยกแยะผิดออกจากถูก ตีออกจากชั่ว นี่คือการเจริญปัญญาในระดับหนึ่ง

ส่วนปัญญาอีกระดับหนึ่ง ก็คือการศึกษาทำความเข้าใจถึงธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เราเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยว่า สิ่งต่างๆที่เราอยากมีอยากได้มาเป็นสมบัตินั้น ธรรมชาติที่แท้จริงของเขาเป็นอย่างไร เป็นสิ่งที่ให้ความสุขกับเราตลอดไปได้หรือเปล่า หรือเป็นสิ่งที่ให้ความสุขในเมืองต้นแล้วกลายเป็นความทุกข์ในเมืองปลาย ถ้าใช้ปัญญาวิเคราะห์ดู ก็ต้องถามว่าสิ่งไหนที่เราอยากได้นั้น ถ้าเป็นของที่เที่ยงแท้แน่นอน เป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมบังคับของเราได้ สิ่งนั้นย่อมสามารถให้ความสุขกับเราได้ไปตลอด ไม่ใช่เป็นแต่ความสุขในเมืองต้น เช่นไปได้อะไรมาสักอย่างหนึ่ง ของชิ้นนั้นจะอยู่กับเราไปตลอดหรือเปล่า เราสามารถควบคุมดูแลให้อยู่กับเรา ให้เป็นเหมือนเดิม เหมือนกับที่ได้มาในวันแรกหรือเปล่า ถ้าสามารถควบคุมได้ สามารถทำให้เปลี่ยนแปลงได้ ของชิ้นนั้นก็สามารภให้ความสุขกับเราได้ไปตลอด แต่ความจริงแล้วของแบบนั้นมีหรือไม่ในโลกนี้ คิดว่าไม่มี เพราะว่าไม่ว่าอะไรก็ตามที่เราได้มา เวลาได้มาในเมืองต้นก็จะเป็นของใหม่ แต่ปล่อยทิ้งไว้สักกระยะหนึ่งก็ต้องเป็นของเก่าไป เสื้อผ้าเวลาซื้อมาก็ใหม่ แต่พอใช้ไปใส่ไปได้สักกระยะหนึ่งก็เก่า แล้วก็ขาดได้ หรือถ้าไปแขวนไว้ ปล่อยให้ตากไว้ เวลาเปลอาก็อาจจะมีคนมาหยิบมาขโมยไปก็ได้ เมื่อเป็นสิ่งที่เรารักแล้วต้องสูญเสียไป ใจของเรายังจะมีความสุขอยู่หรือเปล่า หรือจะต้องเศร้าโศกเสียใจ ร้องไห้ร้องไห้ให้ กินไม่ได้นอนไม่หลับ

นี่คือการวิเคราะห์ด้วยปัญญา ทุกครั้งที่ต้องการจะได้อะไรมาเพื่อให้ความสุขกับเรา ต้องถามตัวเองเสมอว่าสิ่งที่จะให้ความสุขกับเรา นี่จะเป็นความสุขไปตลอดหรือเปล่า หรือจะเป็นสุขตอนต้นแล้วเป็นทุกข์ตอนปลาย ถ้าเป็นเช่นนั้นอย่าเอามาไม่ดีกว่าหรือ ถ้าไม่มีสิ่งนั้นเสียแต่ต้น ก็ไม่ต้องมาร้องห่มร้องไห้ในภายหลัง เพราะว่าของทุกอย่างทุกอย่าง ไม่ว่าจะ เป็นวัตถุหรือเป็นบุคคล เป็นมนุษย์หรือเป็นเครื่องจักร ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้อยู่ภายใต้กฎของ**ไตรลักษณ์**ทั้งสิ้น คือ**อนิจจัง**ไม่เที่ยง **ทุกขัง** เป็นทุกข์ **อนัตตา** ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมบังคับของใครทั้งสิ้น ทุกสิ่งทุกอย่างไหลเวียนไป เปลี่ยนแปลงไป มีเหตุมีปัจจัย เหมือนกับเมฆบนท้องฟ้า ไม่มีใครสามารถไปบังคับให้เมฆเป็นไปตามความต้องการได้ เมฆจะต้องลอยไปตามลม แล้วจะต้องตกลงมาเมื่อมีความหนักเกินกว่าที่จะลอยอยู่บนท้องฟ้าได้ ก็ตกลงมากลายเป็นฝน เมื่อเป็นฝนก็ไหลลงไปในลำน้ำลำคลองลำห้วย ไหลลงไปในทะเล แล้วในที่สุดก็จะระเหย กลับขึ้นไปบนฟ้า กลายเป็นเมฆไป

นี่เป็นเรื่องของสิ่งต่างๆในโลกนี้ ไม่มีอะไรคงสภาพเหมือนเดิมไปตลอดเวลา มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เหมือนกับร่างกายของเรา ที่ไม่อยู่คงเส้นคงวา ตั้งแต่เกิดมาก็มีการเปลี่ยนแปลงมาตลอด ไม่เชื่อลองกลับไปดูภาพที่ถ่ายตอนคลอดออกมาใหม่ๆ กับตอนนี้เหมือนกันไหม ไม่เหมือนกัน ส่วนภาพที่ถ่ายในวันนี้ถ้ารออีกสัก ๑๐ หรือ ๒๐ ปี มาเปรียบเทียบดูอีก ก็จะมีรูปร่างไม่เหมือนกันอีกเช่นกัน เพราะนี่ก็คือสภาพของทุกอย่างทุกอย่างในโลกนี้ จึงทรงสอนว่าเป็นของไม่เที่ยง**อนิจจัง** เป็น**อนัตตา** เป็นสิ่งที่ไม่มีการควบคุมบังคับได้ เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ถ้าไปยึดไปติดคิดว่าเป็นสิ่งที่จะให้ความสุขกับตน ก็จะต้องมีความ**ทุกข์**กับสิ่งนั้นๆ ในยามที่สิ่งนั้นๆเปลี่ยนแปลงไป สูญหายไป จึงต้องมี**ปัญญา** คือมีทั้งความ**เฉลียว**และความ**ฉลาด** เป็นผู้นำทาง เพื่อจะได้ไม่ต้องมาเสียใจในภายหลัง การแสดงให้เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๗๔

ปฏิบัติบูชา

๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๖

พอวันพระเวียนมาถึง ศรัทธาญาติโยมผู้มีความแน่วแน่มั่นคงในพระรัตนตรัย คือพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็จะมาที่วัดเพื่อบูชาพระรัตนตรัยกัน เป็นการเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลให้แก่ชีวิต ดังในพระบาลีที่แสดงไว้ว่า **บูชา จ บุษนียานัง เอตัมมังคลมุตตมํ** การบูชาบุคคลที่สมควรแก่การบูชา เป็นมงคลอย่างยิ่งแก่ชีวิต การบูชามีอยู่ ๒ แบบด้วยกัน คือ ๑. **อามิสบูชา** ๒. **ปฏิบัติบูชา** อามิสบูชาคือการบูชาด้วยเครื่องสักการะ เช่น ดอกไม้ ธูป เทียน ปฏิบัติบูชาคือการปฏิบัติธรรมตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้ เช่น ทำบุญให้ทาน รักษาศีล พังเทศน์ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิ เจริญปัญญา การบูชาทั้ง ๒ แบบนี้ พระพุทธองค์ทรงยกย่องว่าการปฏิบัติบูชาเป็นการบูชาที่เลิศ ที่ประเสริฐ ส่วนการบูชาด้วยอามิสบูชาเป็นการแสดงความอ่อนน้อม แสดงความเคารพ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติบูชาต่อไป ถ้ามีแต่อามิสบูชาแต่ไม่มีปฏิบัติบูชาผลอันดีเลิศอันประเสริฐ ที่จะเกิดขึ้นจากการบูชา ก็จะไม่ปรากฏขึ้น เพราะหัวใจของการบูชาอยู่ที่การปฏิบัติ

จึงควรให้ความสนใจกับการปฏิบัติบูชา ให้มากกว่าอามิสบูชา อามิสบูชาเป็นสิ่งที่ดี เป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การปฏิบัติบูชา ถ้ามีแต่อามิสบูชาอย่างเดียว ผลที่ปรารถนาคือความเป็นสิริมงคลจะไม่ปรากฏขึ้น เพราะการปฏิบัติบูชาเท่านั้น ที่จะนำ**พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** ที่เป็นสรณะอันสูงสุด มาประดิษฐานในใจของเรา เดียวนี้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ยังอยู่ภายนอกอยู่ ถ้ายังไม่ปฏิบัติ แต่เมื่อเริ่มปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนแล้ว พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่อยู่ภายนอกก็จะเข้ามาอยู่ภายในใจ กลายเป็น**พุทธะ ธรรมะ สังฆะ พุทธะ**คือผู้รู้ **ธรรมะ**คือมรรคผลนิพพาน **สังฆะ**คือสุปฏิปันโน ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบนั่นเอง เมื่อปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสั่ง

สอน สิ่งที่จะปรากฏขึ้นมาก็คือ**การบรรลุธรรม** บรรลุ**มรรคผลนิพพาน**ไปตามลำดับ เมื่อได้บรรลุธรรมแล้วย่อมเข้าถึงพุทธะคือ**ผู้รู้** ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า **ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต ผู้ใดเห็นตถาคตผู้นั้นเห็นธรรม** ผู้ที่จะเห็นตถาคต เห็นธรรมได้ ต้องเป็น**สุปฏิปันโน** ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ศึกษาแล้วนำเอาธรรมะที่ได้ศึกษาไปปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติแล้ว **ธรรมะ**คือผลก็ย่อมปรากฏขึ้นมากตามลำดับ

นี่แหละคือวิธีที่จะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เพราะเมื่อมีธรรมะอยู่ในใจแล้ว ก็เท่ากับมีพุทธะ มีสังฆะ ควบคู่ไปด้วย เพราะว่าอยู่ที่ไหนถ้ามีพุทธะ ก็ต้องมีธรรมะ ต้องมีสังฆะ ถ้ามีธรรมะ ก็ต้องมีพุทธะ มีสังฆะ ถ้ามีสังฆะ ก็ต้องมีพุทธะ มีธรรมะ ทั้ง ๓ สิ่งนี้ไม่แยกจากกัน จะไปควบคู่กันเสมอ ในทาง**ปฏิบัติ** ในความเป็น**จริง** แต่ในทาง**ปริยัติ** หรือในทางตำราที่เข้าใจกัน ก็ว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ธรรมอยู่ที่อินเดีย พระธรรมคำสอนก็อยู่ในพระไตรปิฎก พระสงฆ์สาวกก็อยู่ทั่วไปตามวัดต่างๆ นี่เป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์**ภายนอก** แต่เมื่อได้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยหลักสุปฏิปันโน คือปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้ว พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก็จะรวมกันเข้ามาสู่ใจ ด้วยการบรรลุธรรมชั้นต่างๆ ตั้งแต่ชั้นโสดาบันขึ้นไปจนถึงพระอรหันต์ มีอยู่ ๔ ชั้นด้วยกัน เมื่อได้บรรลุถึงชั้นพระอรหันต์ ก็จะได้บรรลุพระนิพพานไปพร้อมๆกัน พระพุทธองค์จึงทรงแสดงไว้ว่า ธรรมที่จะบรรลุนั้นมี **มรรค ๘ ผล ๘ นิพพาน ๑**

มรรคกับผลเป็นของคู่กัน ผลจะปรากฏขึ้นได้ก็ต้องมีมรรค คือการปฏิบัติ**ศีล สมาธิ ปัญญา** การปฏิบัติ**ทาน ศีล ภาวนา** เมื่อได้ปฏิบัติแล้วผลก็จะปรากฏขึ้นมากเป็นลำดับ ตั้งแต่ชั้น**โสดาบัน** ขึ้น**สกิทาคามี** ขึ้น**อนาคามี** ขึ้น**อรหันต์** จนถึงพระ**นิพพาน**อันเป็นชั้นสูงสุด มรรคผลนิพพานทั้งหมดนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ดังที่ท่านทั้งหลายได้มาที่วัดกันอย่างสม่ำเสมอ ทุกๆวันพระ ก็เพื่อปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพื่อมรรคผลนิพพาน ที่จะปรากฏตามขึ้นมาโดยลำดับ เมื่อได้บรรลุมรรคผลชั้นใดชั้นหนึ่ง ผู้ปฏิบัติก็จะกลายเป็นพระอริยบุคคลชั้นนั้นๆ ไป พระอริยบุคคลนี้ไม่ได้จำกัดอยู่กับเพศกบวช คือเด็กก็บรรลุเป็นพระอริยะได้ ผู้ใหญ่ก็บรรลุเป็นพระอริยะได้ ผู้หญิงผู้ชายก็เป็นพระอริยะได้ นักบวชกับฆราวาสผู้ครองเรือน

ก็บรรลุได้เช่นกัน ธรรมชาติของพระพุทธเจ้าไม่เกิดขึ้นผู้หนึ่งผู้ใด สิ่งที่จะเกิดขึ้นธรรมชาติของพระพุทธเจ้า ก็คือกิเลสตัณหาที่มีอยู่ในใจเท่านั้น แต่กิเลสตัณหาก็จะไม่สามารถขวางกั้นธรรมชาติของพระพุทธเจ้า ที่เกิดจากการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบได้ เพราะธรรมชาติของพระพุทธเจ้า เช่นทาน ศีล ภาวนา หรือศีล สมาธิ ปัญญา เป็นเครื่องมือ เป็นอาวุธ ที่จะทำลายกิเลสตัณหาที่ขวางกั้นธรรมอันประเสริฐของพระพุทธเจ้า ให้ปรากฏขึ้นมาในจิตใจของผู้นับปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทั้งหลาย

ดังนั้นการปฏิบัติธรรมจึงต้องเน้นไปที่การชำระ การทำลายกิเลสและตัณหาทั้งหลาย ให้หมดสิ้นไปจากจิตจากใจ ไม่ใช่อยู่ที่การปฏิบัติธรรมเพื่อให้ได้สิ่งนั้นสิ่งนี้มา สิ่งต่างๆที่จะได้มานั้น เช่นลาภยศสรรเสริญสุข เรียกว่าเป็นผลพลอยได้ แต่เป้าหมายหลักที่ต้องการจากการปฏิบัตินั้น ก็คือการกำจัดกิเลสตัณหา เพราะถ้ายังมีกิเลสตัณหาอยู่ ธรรมชาติของพระพุทธเจ้าก็จะไม่สามารถเข้าไปประดิษฐานอยู่ในใจได้ ถ้าไม่มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ประดิษฐานอยู่ภายในใจ ก็จะปราศจากที่พึ่ง ยังต้องทนทุกข์ทรมานกับความทุกข์ต่างๆ ที่เกิดจากการเกิดบ้าง การแก่บ้าง การเจ็บบ้าง การตายบ้าง การพลัดพรากจากของรักของเจริญใจบ้าง การเผชิญกับของที่ไม่ชอบบ้าง ซึ่งล้วนเกิดจากการทำงานของกิเลสและตัณหาทั้งสิ้น ตราบใดถ้ายังมีกิเลสตัณหาอยู่ภายในใจ กิเลสตัณหาก็จะสร้างความทุกข์ความวุ่นวายใจให้ไม่รู้จักจบจักสิ้น แต่ถ้ามีความขะมักเขม้น มีความขยันหมั่นเพียร อุทิศตน พยายาม มีความเข้มแข็งอดทน ที่จะปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอย่างต่อเนื่อง อย่างไม่ลดละแล้ว กิเลสตัณหาที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นอยู่ภายในใจก็จะค่อยๆหมดไป ไม่ว่าจะกิเลสตัณหาจะมีมากน้อยเพียงไร ก็จะสามารถสู้กับความพากเพียรได้

ความพากเพียรนี้พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติธรรม **จะหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ก็เพราะความเพียรนี้เอง** ถ้าไม่มีวิริยะความพากเพียรแล้ว ต่อให้มีพระพุทธเจ้ามาปรากฏอยู่ในโลกนี้กี่ล้านกี่แสนพระองค์ ก็ไม่สามารถจะช่วยให้เราพ้นทุกข์ได้ เพราะพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ไม่สามารถปฏิบัติแทนเราได้ ไม่สามารถสร้างความพากเพียรในตัวของเราได้ ผู้ที่จะปฏิบัติ ผู้ที่จะยกตนให้พ้น

ทุกที่ได้ก็คือตัวเราเอง ด้วยความพากเพียรเท่านั้น ถ้าไม่มีความขยันหมั่นเพียรแล้วก็หมดหวัง แต่ความขยันหมั่นเพียรนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ไม่สามารถปรากฏขึ้นในใจของเราได้ พวกเราทุกคนมีความพากเพียรด้วยกันทั้งนั้น เพียงแต่เพียรไปในทางที่ไม่ถูกเท่านั้นเอง แทนที่จะเอาความพากเพียรมาต่อสู้อาการกิเลสตัณหาที่มีอยู่ในใจ เรากลับเอามาเป็นองครักษ์ เป็นทาสของกิเลสตัณหา เวลากิเลสตัณหาสั่งให้ไปแสวงหาสิ่งนั้นสิ่งนี้มา ก็วิ่งทำกันอย่างเต็มที่ เช่นสั่งให้ไปหาเงินหาทองมา ก็วิ่งกันไป ตั้งแต่เช้ามืด ออกจากบ้านด้วยความลำบากลำบน ต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ในแต่ละวัน ก็เพื่อหาเงินหาทองมา โดยไม่รู้ว่าหามาแล้วจะได้ความสุขหรือไม่ จะพ้นทุกข์หรือไม่

แต่เพราะโดนความหลงที่เป็นหัวหน้าของกิเลสตัณหา คอยกระซิบบอกให้ไปหามาเถิด ยิ่งรวยเท่าไรยิ่งดี ยิ่งมีความสุข ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด ไม่ใช่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่ทรงสอนว่าคนเราจะสุขได้ จะมีพ้นทุกข์ได้ ต้องมีความขยันหมั่นเพียรต่อสู้อุปสรรคความโลภกับความอยากทั้งหลาย อย่าไปโลภ อย่าไปอยาก ให้มีเงินทองมากมายนั้นไม่ใช่เป็นทางที่ถูก การออกไปทำมาหากินนี้ ก็เพียงเพื่อดูแลรักษาอัตภาพร่างกายให้อยู่ไปได้โดยไม่มีปัญหา ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เพื่อจะได้ใช้อัตภาพร่างกายนี้มาปฏิบัติธรรมมาต่อสู้อุปสรรคกิเลสตัณหาทั้งหลาย อันเป็นตัวสร้างความทุกข์ความวุ่นวายใจให้ไม่รู้จักจบจักสิ้น ถ้านำความขยันหมั่นเพียรนี้มาต่อสู้อุปสรรคกิเลส ดังที่ท่านทั้งหลายได้มากระทำกันในวันนี้แล้ว ก็จะทำให้มีความสุขใจมากขึ้น มีความทุกข์ใจน้อยลง ก็ต้องตื่นแต่เช้า ต้องต่อสู้อุปสรรคกิเลสความขี้เกียจ กิเลสไม่ชอบตื่นแต่เช้ามืด อยากจะนอนไปเรื่อยๆ นอนสบายตื่นสบาย แต่ถ้าจะมาวัดก็ต้องตื่นแต่เช้า ต้องเตรียมตัว เตรียมข้าวเตรียมของ แล้วก็ต้องเดินทางมาวัด ถ้าไม่มีวิริยะความพากเพียรแล้ว ก็จะไม่สามารถเดินทางมาถึงที่วัดได้ แต่ถ้ามีใครนัดชวนให้ไปเที่ยวกันในวันนี้ ถึงแม้จะต้องตื่นตี ๒ ตี ๓ ก็จะต้องตื่นได้ทันที เพราะความพากเพียรนี้ชอบรับใช้กิเลสตัณหาตนเอง

ถ้ากิเลสชวนให้ไปเที่ยวกินเหล้าเมายา ไปเล่นการพนัน นั่งรถไปถึงชายแดนเพื่อไปเล่นการพนัน ก็จะขยันไปกัน ไม่รู้จักเหน็ดจักเหนื่อย จะตื่นก็ไม่งงก็ไปได้ แต่ถ้าจะต้องตื่นขึ้นมาเพื่อใส่บาตร มาวัดแต่ละครั้ง รู้สึกว่าจะเป็นการลำบากลำบนเหลือเกิน เหมือนกับ

ว่าจะต้องไปนรกเสียอย่างนั้น ทั้งๆที่การมาวัดก็ดี การทำบุญตักบาตรก็ดีนั้น เป็นการ
ดำเนินเพื่อไปสู่สวรรค์อย่างแท้จริง ไปสู่การสิ้นสุดของความทุกข์ทั้งหลาย แต่เพราะถูก
อำนาจของกิเลสตัณหา โมหะอวิชชาความหลงครอบงำจิตใจอยู่ จึงทำให้จิตเห็นกับ
ตาลปัตรไป เห็นเจ้าหน้าที่สั่งให้ไปนรกว่าเป็นเจ้าหน้าที่สั่งให้ไปสวรรค์ ส่วนเจ้าหน้าที่สั่ง
ให้ไปสวรรค์กลับเหมือนกับว่าสั่งให้ไปนรก ไปลำบากลำบาก จึงไม่ค่อยมีใครได้ไปสวรรค์
ได้หลุดพ้นจากความทุกข์กันเท่าไร เพราะชอบไปนรกกันนั่นเอง ถ้าให้ไปกินเหล้าเมายา
ไปเที่ยวกลางคืน ไปเล่นการพนัน อย่างนี้ชอบกันแทบจะไม่ต้องชวนเลย ดีไม่ดีอยู่บ้าน
ไม่มีใครชวน ก็เลยต้องโทรไปหาคนอื่น ไปชวนเขาไปก็มี เพราะนี่เป็นอำนาจของกิเลส
ตัณหาที่มีอยู่ภายในใจ และก็ไม่เคยคิดที่จะต่อสู้กับอำนาจเหล่านี้เลย เพราะไม่รู้ตัวเอง
เพราะความหลง เพราะคิดว่าเรากำลังมีความสุขกัน

ทุกครั้งที้ออกไปเที่ยวก็มีความสุขกัน แต่ไม่รู้ถึงความทุกข์ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในที่จะ
ตามมาทีหลัง เวลาออกไปเที่ยวก็สนุกสนานดี แต่วันต่อไปถ้าไม่มีปัญญาที่จะออกไป
เที่ยวได้ ก็จะต้องมีความหงุดหงิดใจ มีความเบื่อหน่าย มีความเศร้าหมองตามมา และ
ถ้าไม่สามารถออกไปได้เรื่อยๆ นานๆเข้า ก็อาจจะต้องถึงขั้นทำร้ายชีวิตของตัวเองก็ได้
เพราะความเบื่อหน่ายตายอยากในชีวิตนั่นเอง คิดว่าชีวิตนี้ไม่มีความสุขเลยที่ไม่ได้ไป
เที่ยว ไปกินเหล้าเมายา ไปหาความสุขทางกามารมณ์ต่างๆ นั่นก็เป็นเพราะว่าจิตของเรา
ถูกอำนาจของกิเลสตัณหากล่อมเสียดูหมัด เลยไม่รู้จักความสุขที่แท้จริงว่า ไม่มีสิ่ง
เหล่านี้จะดีกว่าเสียอีก ดูพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกเป็นตัวอย่าง ท่านก็เคยผ่าน
สิ่งเหล่านี้มาเหมือนกับพวกเรา ท่านก็เคยกินเหล้าเมายา เสพกามารมณ์ต่างๆ เล่นการ
พนัน สนุกสนานกับเรื่องเหล่านี้ แต่ท่านเป็นคนฉลาด ท่านใช้ปัญญาสังเกตดูว่ามันมีคุณ
มีโทษมากน้อยเพียงไร ท่านก็เห็นว่าโทษของมันมากกว่าเป็นคุณ เพราะมันทำให้เราเป็น
ทาส ต้องคอยหาสิ่งเหล่านี้มาเลี้ยงจิตใจอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีก็ต้องลงแดงตายไปใน
ที่สุด

นี่คือโทษของการไปยุ่งกับความสุขต่างๆทางกามารมณ์ ท่านเห็นท่านจึงสละชีวิตของ
คฤหัสถ์ผู้ครองเรือนแล้วออกบวช แสวงหาความสุขอีกชนิดหนึ่งที่เกิดจากการชำระกิเลส

ตัณหา ทำลายกิเลสตัณหาให้หมดสิ้นไปจากจิตจากใจ เพราะเมื่อกิเลสตัณหาได้ถูกทำลายหมดสิ้นไปจากจิตจากใจแล้ว จะไม่มีอะไรมาสร้างความทุกข์ให้กับจิตใจ ไม่มีอะไรมาคอยสั่งให้จิตใจให้ออกไปหาสิ่งนั้นสิ่งนี้มาบำรุงบำเรอ เพียงแต่นั่งอยู่เฉยๆก็มีความสุขแล้ว เพราะนี่คือความสุขที่เกิดจากความสงบระงับของจิตนั่นเอง ระงับจากกิเลสตัณหาความทะเยอทะยานอยากทั้งหลาย พระพุทธองค์จึงทรงยกย่องความสุขนี้ว่าเป็นสุขที่เลิศ เป็นสุขที่ประเสริฐ **ไม่มีสุขใดในโลกนี้จะเสมอเท่าสุขที่เกิดจากความสงบ นัตถิ สันติ ปรัง สุขัง** นี่แหละคือความสุขที่แท้จริง เป็นความสุขที่มีอยู่กับตัวเราตลอดเวลา เป็นความสุขที่ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งอื่นใดภายนอกเลย แม้แต่สังขารร่างกายนี้ สุขนี้ก็ไม่ต้องพึ่งพาอาศัย เมื่อได้สุขนี้แล้ว สังขารร่างกายนี้จะเป็นอย่างไร ก็ไม่สามารถที่จะไปปลงล้างทำลายความสุขอันนี้ให้หมดไปได้ เช่น เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย จะเป็นจะตายอย่างไร ความสุขนี้จะไม่หายไปจากจิตจากใจ จะเป็นความสุขที่มีอยู่ตลอดเวลา

พระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกทั้งหลาย ผู้ได้บรรลุถึงความสุขอันนี้แล้ว จึงไม่ห่วงไหนกับความเจ็บไข้ได้ป่วย กับความเป็นความตายของสังขารร่างกาย ไม่ว่าจะหูหนวกตาบอด แขนขาด หรือจะเป็นอะไรก็ตามกับร่างกายนี้ จะไม่กระทบกับความเป็นสุขของจิตใจนี้ได้เลย เพราะไม่มีตัวที่จะไปทำให้เกิดความทุกข์ในจิตนั่นเอง เพราะว่าตัวที่ทำให้เกิดความทุกข์คือกิเลสตัณหา ได้ถูกทำลายไปโดยหมดสิ้นด้วยอำนาจแห่งธรรมะของพระพุทธเจ้า คือทาน ศีล ภาวนา หรือศีล สมาธิ ปัญญา ที่เป็นองค์มรรคนี้เอง ถ้าเจริญมรรคนี้ไปเรื่อยๆ ไม่ช้าก็เร็วก็จะเข้าสู่ผลแต่ละขั้น เข้าสู่**โสดาปัตติผล** เข้าสู่**สกิทาคามิผล** เข้าสู่**อนาคามิผล** และในที่สุดก็จะเข้าสู่**อรหัตตผล** แล้วก็เข้าถึง**พระนิพพาน**ไปตามลำดับ เมื่อถึงพระนิพพานก็หมายถึงว่ากิเลสตัณหาไม่มีแล้วในจิตในใจ จิตเป็นจิตที่สะอาดบริสุทธิ์ ไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่มีความอยากต่างๆ ซึ่งฟังแล้วก็รู้สึกว่าจะเป็นไปได้หรือ คนเราจะมีความสุขได้อย่างไรถ้าไม่มีความโลภ ไม่มีความอยาก ก็เป็นเหมือนคนชั่งกะตายเป็นนั้นไม่ใช่ความหมายของการไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง คนชั่งกะตายเป็นคนที่ไม่มีความหวังต่างหาก มีความอยากแต่ไม่ได้สมอยาก ถึงมีความรู้สึกชั่งกะตาย หรือถึงกับมีความอยากจะฆ่าตัวตาย เพราะความผิดหวังความหมดหวังนั่นเอง

แต่จิตของพระพุทธเจ้า ของพระอรหันต์ ที่ได้ถึงนิพพานแล้ว ไม่มีความหวังกับอะไร ไม่มีความอยากกับอะไร ไม่ต้องการอะไรทั้งสิ้น เพราะพอแล้ว อิ่มแล้ว เหมือนกับคนที่รับประทานอาหารที่อิ่มแล้ว ไม่ต้องการอาหารอีกแล้ว อย่างน้อยที่สุดก็มือนี่ เมื่อกินอิ่มแล้วต่อให้ใครยกอาหารวิเศษขนาดไหนมาตั้งไว้ข้างหน้า ก็ไม่มีความอยากจะรับประทานนี่ก็คือลักษณะของจิตที่ได้รับการชำระ ให้เป็นจิตที่สะอาดบริสุทธิ์ จะเป็นเช่นนั้น เป็นจิตที่มีแต่ความอิ่ม มีแต่ความพอ ไม่หิวไม่กระหายกับอะไรทั้งสิ้น ใครจะดี ใครจะชั่ว ใครจะวิเศษ ใครจะร่ำรวย ใครจะมีสมบัติข้าวของอะไรที่พิสดารขนาดไหน ก็ไม่มีความรู้สึกตื่นเต้นยินดี อิจฉาริษยาหรืออยากจะมีเหมือนกับเขา เพราะในใจไม่มีความอยากเหลืออยู่เลย มีแต่ความสุข และรู้ด้วยว่าความสุขนี้ ไม่มีอะไรในโลกนี้จะเทียบเท่าได้ ต่อให้ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ ๑ ซักพันครั้ง ก็ยังสู้ไม่ได้กับความสุขที่ได้จากการกำจัดกิเลสตัณหา ให้หมดสิ้นไปจากจิตจากใจ

นี่แหละคือความพิเศษของธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า ความพิเศษของการปฏิบัติบูชา เพราะถ้าปฏิบัติบูชากันอย่างสม่ำเสมอแล้ว ไม่ช้าก็เร็วจิตก็จะค่อยๆสะอาดไปตามลำดับ จนในที่สุดก็จะสะอาดบริสุทธิ์ ถึงแม้จะไม่สามารถทำจิตให้บริสุทธิ์ในภพนี้ชาตินี้ได้ ก็ไม่เป็นปัญหาอะไร เพราะเมื่อได้เริ่มทำงานนี้แล้ว จะเป็นเหมือนกับไฟที่ไหม้ จะไหม้ไปเรื่อยๆตามเชื้อไฟที่มีอยู่ ฉันทใดเมื่อได้เริ่มเจริญปัญญาแล้ว คือได้ต่อสู้ทำลายกิเลสตัณหาแล้ว ก็จะมาต่อสู้กับกิเลสตัณหาทุกภพทุกชาติไป จนกว่ากิเลสตัณหาจะไม่มีหลงเหลืออยู่ในจิตใจเท่านั้น งานนี้ถึงจะยุติลง แต่ถ้าตราบไต่ยังมีกิเลสตัณหาอยู่ ไม่ว่าจะไปเกิดในภพไหนชาติไหน ก็จะต่อสู้กันต่อไป จนกว่าจะกำจัดให้หมดสิ้นไปจากจิตจากใจ เพราะเมื่อลองได้เริ่มปฏิบัติธรรมแล้ว ธรรมนี้ก็**เป็นธรรมจักร** เมื่อเริ่มหมุนแล้วจะไม่หยุดหมุน จนกว่าจะทำหน้าที่ได้เต็มที่ คือบรรลุ**มรรคผลนิพพาน**นั่นเอง นี่แหละคือความพิเศษของการปฏิบัติบูชา เพราะเมื่อปฏิบัติแล้ว ก็จะกลายเป็นนิสัยไป ฟังลึกลงไปในจิตในใจ เกิดภพไหนชาติไหน ก็จะมีแต่ความยินดีที่จะทำบุญทำทาน รักษาศีล ปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ เจริญปัญญา ดังที่ท่านทั้งหลายได้มาปฏิบัติกันทุกๆวันพระ หรือมากกว่านั้น ก็เป็นเพราะว่าธรรมจักรเริ่มหมุนในจิตใจของท่านแล้ว

เมื่อเริ่มหมุ่นแล้ว ก็จะหมุ่นไปทาง**วิวิญญะ** สวนทางกับ**วิญญะ** ซึ่งเป็นการหมุ่นสู่การเวียน
ว่ายตายเกิด ด้วยการสะสมความโลภ ความโกรธ ความหลง ด้วยการสะสมตัณหาความ
อยากต่างๆ แต่ถ้าเป็นวิวิญญะ คือทางแห่งธรรมจักรแล้ว ก็จะไปสู่การถอดถอนต่อสู่กับ
ความโลภ ความโกรธ ความหลง ลดละตัณหาความอยากต่างๆ แทนที่อยากจะร่ำจะรวย
ตอนนี้ไม่อยากรวยแล้ว แทนที่จะมีตำแหน่งสูงๆ ก็ไม่อยากจะมิแล้ว แทนที่อยากจะ
ออกไปเที่ยวกินเหล้าเมายาหาความสนุกทางด้านกามารมณ์ ก็ไม่อยากจะทำแล้ว ตอนนี้
อยากจะทำแต่บุญ รักษาศีล ปฏิบัติธรรม ไหว้พระสวดมนต์ เจริญสมาธิ เจริญปัญญา
เท่านั้น เพราะเวลาได้ปฏิบัติแล้วกิเลสตัณหาที่มีอยู่ภายในใจก็ถูกชำระลงไปตามลำดับ
ความสุขก็จะปรากฏขึ้นตามลำดับ ความทุกข์ความหนักอกหนักใจ ก็จะน้อยลงไป เบา
บางลงไป จนในที่สุดก็จะมีหลงเหลืออยู่เลย กลายเป็นจิตที่หลุดพ้นจากความทุกข์
ทั้งหลาย ด้วยการพากเพียรนั่นเอง **พ้นทุกข์ได้ด้วยความพากเพียร ด้วยการปฏิบัติบูชา**
ดังที่เราทั้งหลายได้มากระทำกันในวันนี้

จึงขอให้มีความเชื่อมั่น มีความแน่วแน่มั่นคง กับคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่าให้กิเลส
ตัณหาไหลลอคจูดลาคไปสู่ทางของเขา เพราะถึงแม้จะสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่จะมี
โทษตามมาทีหลัง เปรียบเหมือนกับเหยื่อที่ติดอยู่ปลายเบ็ด เวลาปลาที่ไม่ฉลาดไปสูบ
เหยื่อเข้า ก็จะต้องสูบเบ็ดติดคอไปด้วย แล้วความทุกข์ที่เกิดจากเบ็ดที่เกี่ยวคอจะเป็น
อย่างไร ต้องทุกข์ทรมานอย่างแน่นอน ฉะนั้นถ้าไปตามทางของกิเลสตัณหาแล้ว รับรอง
ได้ว่าจะต้องมีความท้อทรมานใจ มีความทุกข์ใจ แบบไม่รู้จักจบจักสิ้น จึงควรมีแต่ความ
พยายาม มีขันติ ความอดทน มีความขยันหมั่นเพียร ต่อสู้ พยายามปฏิบัติตามกำลังใจที่
มีอยู่ สามารถปฏิบัติได้มากน้อยเพียงไรก็ปฏิบัติไป ให้ท่านได้มากน้อยเพียงไรก็ให้ไป
รักษาศีลได้มากน้อยเพียงไรก็รักษาไป ปฏิบัติธรรมได้มากน้อยเพียงไร ก็ปฏิบัติไป
จนกว่ากิเลสตัณหาจะหมดสิ้นไปจากจิตจากใจ แล้วความประเสริฐเลิศโลกที่เกิดจากการ
ปฏิบัติบูชา คือพระนิพพาน ก็จะเป็นผลที่ตามมาต่อไป การแสดงให้เห็นว่าสมควรแก่เวลา
ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๗๕

ชำระจิตใจ

๓ กันยายน ๒๕๕๖

การมาวัดเปรียบเหมือนกับการไปร้านซักผ้า เสื้อผ้าที่ใส่แล้วสกปรก ก็ต้องเอาไปที่ร้านเพื่อซักผ้า ถ้าปล่อยทิ้งไว้ไม่ดูแลรักษา ไม่ซักผ้า เสื้อผ้าก็จะไม่สะอาด วัดก็เป็นเหมือนกับร้านซักผ้าที่ญาติโยมนำ**จิตใจมาชำระ** ทำความสะอาด ขัดเกลาสิ่งเศร้าหมองทั้งหลาย ที่เป็นเหตุของความทุกข์ ความวุ่นวายใจ ที่จะจุดประกายลางจิตใจให้ไปสู่ที่ต่ำไปสู่ความเสื่อมเสียทั้งหลาย แต่ถ้าได้มีการชำระอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยอาทิตย์หนึ่งก็มาที่วัดสักครั้งหนึ่ง จิตใจก็จะค่อยๆสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา เมื่อมีความสะอาดบริสุทธิ์มากน้อยเพียงไร ความสุขและความเจริญก็จะมีมากน้อยเพียงนั้น ถ้าสามารถปฏิบัติขัดเกลาจิตใจจนสะอาดหมดจด ก็จะได้จิตที่สะอาดบริสุทธิ์ เป็นจิตที่ไม่ต้องเผชิญกับความทุกข์ ความเสื่อมเสียอีกต่อไป เพราะความทุกข์และความเสื่อมเสียทั้งหมด ก็เกิดจากกิเลสตัณหาเครื่องเศร้าหมองนี้เอง

ไม่มีอะไรที่จะเป็นพิษเป็นภัยเป็นโทษกับจิตใจ ยิ่งกว่ากิเลสตัณหาที่มีอยู่ภายในใจ และก็ไม่มีอะไรที่จะประเสริฐเท่ากับการชำระกิเลสตัณหา ด้วยการปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ได้กลิ่นกรองออกมาแล้วจากการปฏิบัติของพระพุทธเจ้าเอง ได้ทรงปฏิบัติมาแล้วจนเห็นผล ชำระพระทัยของพระองค์ให้สะอาดหมดจด หลุดพ้นจากกองทุกข์แห่งการเวียนว่ายตายเกิดแล้ว จึงนำมาประกาศสั่งสอนให้กับสัตว์โลก เพื่อสัตว์โลกจะได้มีโอกาสหลุดพ้น จากกองทุกข์แห่งการเวียนว่ายตายเกิดนี้เสียที ถ้าไม่ได้รับการชำระขัดเกลาแล้ว จิตใจของสัตว์โลกก็จะต้องเวียนว่ายตายเกิดแบบไม่รู้จักจบจักสิ้น เพราะเหตุที่พาให้ไปเกิดก็คือกิเลสตัณหาตัวเอง

การมาวัดกันอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นการกระทำที่ดี ที่ควรจะทำอย่างต่อเนื่อง และทำให้มากยิ่งขึ้นไป เพราะจะมีแต่ผลดีกับตนเองและกับผู้อื่น เพราะคนที่ไม่ม่กิเลสอยู่ในใจ

นั้นต่างกับคนที่มิกิเลส คนที่มีกิเลสอยู่กับใครที่ไหน ย่อมสร้างความวุ่นวายให้กับคนรอบตัวและกับตัวเอง เพราะเวลาที่มีความโลภความโกรธขึ้นมา ก็มีความทุกข์มีความร้อนรนอยู่ในใจแล้วก็จะระบายออกไปสู่ผู้อื่น มีความโลภก็ต้องไปแก่งแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติข้าวของต่างๆกับผู้อื่น มีความโกรธก็ต้องไปทำร้ายผู้อื่น แต่ถ้าไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง อยู่ที่ไหนก็จะไม่สร้างปัญหา ไม่เป็นปัญหาให้กับใคร อยู่ที่ไหนก็จะอยู่ด้วยความสงบ เพราะใจไม่มีความวุ่นวาย ไม่มีความร้อนรน มีแต่ความอึด ความสงบ ความสุข จึงแผ่แต่ความสุข ความสบายอกสบายใจให้กับผู้อื่น นี่แหละคือผลที่จะเกิดขึ้นจากการขัดเกลาจิตใจอย่างสม่ำเสมอ อย่างต่อเนื่อง ด้วยการมาวัด **ทำบุญทำทาน รักษา ศีล ปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ เจริญปัญญา** นี่คือเครื่องมือที่ใช้ในการขัดเกลาจิตใจ

การขัดเกลาจิตใจต้องมีสติเป็นผู้นำ เป็นผู้นำทั้งในการทำสมาธิและการเจริญปัญญา ส่วนการทำบุญให้ทานกับการรักษาศีล ก็เป็นเหมือนผู้สนับสนุน คอยผลักดันให้จิตได้เข้าสู่การปฏิบัติสมาธิและปัญญา สติจะเป็นผู้นำให้การปฏิบัติสมาธิและปัญญาเกิดผลขึ้นมา ถ้าไม่มีสติแล้วจะไม่สามารถทำจิตใจให้สงบได้ จะไม่สามารถพิจารณาธรรมะให้เห็นตามสภาพความเป็นจริงได้ เพราะจิตจะลอยไปลอยมา เหมือนกับเรือที่ไม่จอดนิ่งอยู่กับท่า ถ้าไม่ต้องการให้เรือไหลไปตามกระแสน้ำ ก็ต้องผูกเรือไว้กับท่าหรือทอดสมอไว้ ถ้าไม่เช่นนั้นเรือก็จะไหลไปตามกระแสน้ำ เวลาจะขนถ่ายสิ่งของและบุคคลขึ้นลงจากเรือเรือต้องจอดนิ่งเสียก่อนถึงจะสามารถขนถ่ายสิ่งของและบุคคลได้ แต่ถ้าเรือไม่จอดนิ่งไหลไปไหลมา การขนถ่ายสิ่งของและบุคคลลงหรือขึ้นจากเรือ ย่อมเป็นไปได้ด้วยความลำบากยากเย็น หรืออาจจะเป็นไปได้เลยทีเดียว เช่นเดียวกับการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดหมดจด ก็ต้องอาศัยจิตใจที่มีความสงบนิ่ง เพราะต้องขนถ่ายสิ่งที่สกปรก คือกิเลส ตัณหา ออกมาด้วยปัญญา จิตจะสงบนิ่งได้ ก็ต้องมีสติคอยเหนี่ยวรั้งไว้ ไม่ให้ลอยไปลอยมา

ถ้าไม่มีสติเวลาทำสมาธิ เช่นไหว้พระสวดมนต์ หรือกำหนดพุทโธๆ หรือดูลมหายใจเข้าออก จะไม่สามารถกำหนดดูอยู่ได้นานอย่างต่อเนื่อง อาจจะกำหนดได้เพียงแค่ ๒ - ๓ นาที หรือไม่ถึงเสียด้วยซ้ำไป สวดมนต์ได้คำสองคำ ใจก็จะลอยไปคิดถึงเรื่องอื่นแล้ว

ปากก็สวดไป แต่ใจก็คิดถึงเรื่องนั้นเรื่องนี้ควบคู่กันไป ถ้าเป็นอย่างนี้ จะทำให้ใจหนึ่ง ให้สงบนั้นยอมเป็นไปไม่ได้ แต่ถ้ามีสติคอยเตือนตนให้รู้อยู่กับบทสวดมนต์ ถ้ากำลังสวดมนต์อยู่ ก็ให้มีความรู้คือสติ ให้รู้อยู่กับบทสวดมนต์ทุกบททุกคำ หรือถ้าจะกำหนดดูลมหายใจ ก็ต้องมีสติรู้เกี่ยวกับการเข้าออกของลมหายใจอย่างต่อเนื่อง เวลาหายใจเข้าก็รู้ว่าหายใจเข้า หายใจออกก็รู้ว่าหายใจออก โดยไม่ไปคิดถึงเรื่องราวต่างๆควบคู่กันไป ให้รู้อยู่กับลมอย่างเดียว หายใจเข้าก็รู้ว่าหายใจเข้า หายใจออกก็รู้ว่าหายใจออก หรือถ้าจะกำหนดคำว่าพุทโธๆ บริกรรมคำว่าพุทโธๆ ก็ให้รู้อยู่กับคำบริกรรมพุทโธๆไป อย่าปล่อยให้ใจลอยไปคิดเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตก็ตาม หรือเรื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็ตาม หรือเหตุการณ์ต่างๆรอบตัว เรื่องของคนนั้น ของคนนั้น

ในขณะที่กำลังทำจิตให้สงบ ให้ตั้งมั่นเป็นสมาธิ ต้องมีสติกำหนดรู้อยู่กับงานที่ให้จิตทำ อยู่ในขณะนั้น ถ้าสามารถควบคุมจิตด้วยสติให้อยู่กับอารมณ์ที่กำหนดไว้ได้อย่างต่อเนื่อง จิตจะค่อยๆสงบตัวลง จนในที่สุดก็จะนิ่ง เหมือนกับรถที่ค่อยๆผ่อนคันเร่ง แล้วก็เหยียบเบรก ไม่ช้าก็เร็วรถก็ต้องจอดนิ่ง แต่ถ้าไม่ผ่อนคันเร่ง ไม่เหยียบเบรก แต่กลับไปเหยียบคันเร่ง รับรองได้ว่ารถจะไม่มีโอกาสจอดได้เลย เพราะมีแต่เครื่องผลักดันให้วิ่งไปอยู่ตลอดเวลา จิตก็เช่นกัน จะทำให้จิตสงบนิ่งตั้งมั่นได้ ก็ต้องมีสติเป็นตัวเหนี่ยวรั้งไว้ คอยดึงไว้ให้อยู่กับบทสวดมนต์ ให้อยู่กับลมหายใจ ให้อยู่กับคำบริกรรมพุทโธๆ อย่างไม่อย่างหนึ่ง ไม่ใช่ทั้ง ๓ อย่าง คือจะทำอย่างไหน ก็ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าจะสวดมนต์ก่อนก็สวดมนต์ไป ถ้าจะกำหนดบริกรรมพุทโธๆ ก็ให้บริกรรมพุทโธๆไป ถ้าจะดูลมหายใจเข้าออก ก็ดูลมหายใจเข้าออกไป อย่างไม่อย่างหนึ่ง อย่างไม่ทำทั้ง ๓ อย่างพร้อมๆกัน เราต้องการรวมจิตเป็นหนึ่ง ถ้าให้จิตทำงานหลายๆอย่าง จิตก็จะกระจายออกไป จะไม่รวมลงสู่ความเป็นหนึ่ง

แต่ถ้าให้จิตอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นอารมณ์คอยผูกคอยดึงคอยล่อให้รวมลง ไม่ช้าก็เร็ว ถ้ามีสติคอยควบคุมอยู่ จิตก็จะรวมลงสู่ความสงบ เมื่อจิตรวมลงสู่ความสงบแล้ว ในขณะนั้นก็ไม่ต้องทำอะไร เพราะการกำหนดจิตก็จะเป็นอีกต่อไป เพราะตอนนั้นจิตจะนิ่ง เหมือนกับรถยนต์เมื่อจอดดับเครื่องแล้ว ทุกอย่างก็เงียบสงบ ตอนนั้น

คนซั้บก็ไม่ต้องไปควบคุมรถ ไม่ต้องถือพวงมาลัย ไม่ต้องเข้าเกียร์เหยียบเบรก เพราะรถจะจอดนิ่ง เครื่องยนต์ก็ดับ ในขณะที่นั้นจิตก็เป็นอย่างนั้น จะไม่คิดอะไร จะมีแต่ความรู้สึกอยู่กับตน เรียกว่าสักแต่ารู้ รู้ว่าขณะนี้ มีแต่ตัวรู้ อยู่ตามลำพัง ไม่ได้ไปสนใจกับเรื่องราวต่างๆ อะไรทั้งสิ้น ขณะนั้นมีแต่ความพอใจ มีแต่ความสุข มีแต่ความอิ่ม นี่คือการขัดเกลากิเลสในขั้นแรก การขัดเกลาด้วยสมาธิเพียงแต่ทำให้กิเลสตัณหาสงบตัวลง แต่ยังไม่สามารถถอดถอนทำลายให้หมดไปจากจิตจากใจได้ เปรียบเหมือนกับการเอาหินไปทับหญ้าไว้ เวลาหญ้าถูกหินทับก็ไม่สามารถเจริญงอกงามขึ้นมาได้ แต่ถ้ายกหินออกจากหญ้าแล้วปล่อยทิ้งไว้สัก ๒ - ๓ วัน เมื่อได้รับแดด รับฝน รับน้ำ หญ้าก็จะเจริญงอกงามขึ้นมาอีก เพราะยังมีรากอยู่ในดิน

ฉันใดกิเลสตัณหาตัวที่สร้างคามวุ่นวายใจ ก็เป็นเช่นนั้น ในขณะที่อยู่ในสมาธิ กิเลสตัณหา ก็ไม่สามารถทำงานได้ จิตก็ไม่มีอะไรมาก่อวนให้เกิดความวุ่นวุ่นงุ่นง่า ให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง มีแต่ความสุข ความสบายใจ แต่สมาธิก็เป็นสิ่งที่ไม่ถาวร ตั้งอยู่ได้สักครู่หนึ่ง ยาวหรือนาน ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติมากก็จะนั่งอยู่นาน ถ้าปฏิบัติน้อยก็นั่งอยู่ไม่นาน ไม่ช้าก็เร็วก็จะถอนออกมา เวลาที่จิตถอนออกมาจากสมาธิ ก็จะเริ่มคิด เริ่มปรุง เริ่มรับสัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่มาสัมผัสกับตา หู จมูก ลิ้น กาย แล้วก็มี การคิด การปรุง ก็เป็นโอกาสของกิเลสตัณหาที่จะทำงานต่อไป เห็นอะไร ก็เกิดความอยากเกิดความชอบขึ้นมา เห็นอะไร ก็เกิดความไม่ชอบไม่พอใจขึ้นมา ได้ยินได้สัมผัสอะไร ก็จะเป็นอย่างนั้น เพราะกิเลสมีโอกาสดำทำงานแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้นถ้าต้องการที่จะกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไป ในขั้นต่อไปก็ต้องใช้การเจริญปัญญา หรือวิปัสสนา เพื่อให้จิตเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของสภาวะธรรมทั้งหลาย เช่นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่จิตไปมีความยินดียินร้ายด้วยว่า เป็นสิ่งที่ควรจะยินดีหรือไม่ ควรจะยินร้ายหรือไม่ ควรจะรังเกียจหรือไม่ เพราะถ้าไม่เข้าใจ มีความหลงอยู่ ก็จะเห็นดีเห็นงาม หรือเห็นไม่ดีเห็นไม่งาม กับสิ่งต่างๆที่มาสัมผัสกับจิต ส่วนไหนที่ถูกอกถูกใจ ก็จะทำให้เกิดความโลภขึ้นมา ทำให้เกิดความอยากได้ขึ้นมา ส่วนไหนที่ไม่ถูกอกถูกใจ ก็จะเกิดความรังเกียจเตียดฉันท์ เกิดความแค้นความโกรธขึ้นมา

แต่ถ้าใช้ปัญญาวิเคราะห์พิจารณาดูแล้ว จะเห็นว่าสิ่งต่างๆที่ไปยินดีนั้นเป็นสิ่งที่ไม่น่ายินดีเลย เพราะหลงคิดว่าจะเป็นความสุข เช่น เห็นรูปที่ชอบ ก็คิดว่าเมื่อได้รูปนี้มาแล้ว จะให้มีความสุข แต่ในทางปัญญานั้น ถ้าวิเคราะห์ลงไปลึกๆแล้ว จะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นความทุกข์ทั้งสิ้น เพราะโดยธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่างนั้น ไม่สามารถดำรงอยู่เหมือนเดิมได้ตลอดเวลา วันนี้เป็นอย่างนี้ แต่พรุ่งนี้จะไม่เป็นอย่างวันนี้แล้ว เช่น ร่างกายของเราในขณะที่อยู่ในสภาพหนุ่มสาว ก็หน้าดูสวยงาม แต่ต่อไปไม่นานก็ต้องแก่ และในที่สุดก็ต้องตายไป นี่คือการไม่แน่นอนของร่างกาย แต่ถ้าไม่ใช้ปัญญา เวลาเห็นใครเข้าสักคนหนึ่ง ก็จะชอบบอกรักชอบใจ เพราะชอบในรูปร่าง แต่ไม่เคยคิดว่ารูปร่างนั้น สักวันหนึ่งก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป ไม่อยู่เป็นหนุ่มเป็นสาวไปได้ตลอด นี่เราไม่ได้คิดกัน เพราะไม่ใช้ปัญญา ถ้าใช้ปัญญาแล้วจะต้องเห็นว่าทุกอย่างต้องเปลี่ยนแปลงไป ความสุขที่ฝากไว้กับสภาพนั้นๆ ก็จะต้องเปลี่ยนแปลงไป ในที่สุดความสุขที่เคยได้จากรูปนั้น ก็จะหายไปหมดไป กลายเป็นความทุกข์ไป

นี่คือการเจริญปัญญา จะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่าง ที่จิตไปยินดีไปอยากมีนั้นล้วนเป็นของไม่เที่ยงทั้งสิ้น ไม่ให้มีความสุขที่ถาวร ไม่ช้าก็เร็วต้องมีการเสื่อมหมดไป ไม่ว่าจะเป็นคนหรือเป็นข้าวของต่างๆ ก็เป็นเช่นนั้น ได้รถมาใหม่คันหนึ่ง ขับไปสักพักหนึ่งเดี๋ยวก็เก่าเดี๋ยวก็ต้องซ่อม หรือไม่ก็ไปประสบอุบัติเหตุ หรือถูกขโมยไป อย่างนี้ก็กลายเป็นความทุกข์ขึ้นมา ถ้าไม่มีรถยนต์ก็ไม่ต้องทุกข์กับรถยนต์คันนั้น ไม่มีรถก็ยังอยู่ได้ พระพุทธเจ้าพระอรหันตสาวกทั้งหลาย ท่านไม่มีสมบัติอะไรเลย แต่ท่านก็อยู่ได้ แล้วก็มีสุขยิ่งกว่าพวกเราเสียอีก นั่นก็เป็นเพราะว่าท่านมีปัญญา เวลาทำอะไรจะเห็นว่า เป็นไตรลักษณ์ทั้งสิ้น คือเป็นทุกข์ ไม่เที่ยง แล้วก็เป็นสิ่งที่ควบคุมบังคับไม่ได้

เวลาที่เราไปเห็นหรือสัมผัสกับสิ่งที่ไม่ชอบ เราก็ต้องทำความเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ห้ามไม่ได้ เขามาตามเรื่องของเขา เขาไม่ได้มาเพื่อเรา เขาเป็นไปตามเรื่องของเขา เราเพียงแต่ไปเจอเขาเท่านั้น เราจึงต้องหดหัวใจยอมรับความเป็นจริงว่า มันเป็นปกติธรรมดา เขามาแล้วไม่ช้าก็เร็วเขาก็ไป แต่เราไปควบคุมบังคับเขาไม่ได้ สิ่งที่เราทำได้ก็คือควบคุมบังคับใจเราไม่ให้ไปรังเกียจเขา ปล่อยเขาไปตามเรื่อง คน ๒ คน ทำไมเราถึงชอบคนหนึ่ง แล้วไป

เกลียดอีกคนหนึ่ง หนึ่งที่คน ๒ คนก็มาจากสิ่งเดียวกัน ก็คือมาจากดิน น้ำ ลม ไฟ มี
อาการ ๓๒ เหมือนกัน แต่เพราะกิเลสความหลง ไม่มีปัญญาตนเอง ปล่อยให้มันเป็นไปตาม
อารมณ์ เห็นภาพไหน เห็นคนไหน ที่ถูกอกถูกใจ ก็เกิดความชอบขึ้นมา เห็นภาพเห็นคน
ที่ไม่ถูกอกถูกใจ ก็เกิดความเกลียดชังขึ้นมา แล้วก็เกิดความทุกข์ขึ้นมา ต้องการหนีไป
ให้พ้นๆจากคนหรือภาพที่เราไม่ต้องการ ที่ไม่ชอบ แต่ถ้ามีปัญญาก็พิจารณาว่า ภาพหรือ
คนที่ชอบกับคนที่ไม่ชอบนั้น ก็เป็นเหมือนกัน ก็เพียงแต่ผ่านมาทางตาแล้วก็เข้ามาในใจ
เท่านั้นเอง ตาก็ดูได้ ใจก็รับรู้ได้ ทำไมต้องไปยินดียินร้ายกับคน ๒ คน ถ้ามองด้วย
ธรรมะ มองด้วยปัญญา ก็จะมองด้วยการปล่อยวาง คือต้องเข้าใจว่าธรรมชาติคือสิ่ง
ต่างๆ ที่เข้ามาสัมผัสกับตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจนั้น เป็นสิ่งที่ควบคุมบังคับไม่ได้ เป็นสิ่ง
ที่มีเหตุมีปัจจัยทำให้ปรากฏขึ้นมา แล้วไม่ช้าก็เร็วก็จะหายไป นี่เป็นเรื่องของทุกสิ่งทุก
อย่างในโลกนี้ ที่จิตเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

ถ้าเจริญปัญญาให้เห็นถึงธรรมชาติแท้ของทุกสิ่งทุกอย่าง ว่าเป็นของไม่เที่ยง ควบคุม
ไม่ได้ ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นมา ถ้าไปยินดี ไปยึด ไปติด แต่ถ้าเข้าใจ เห็นว่าทุกสิ่งทุก
อย่างต้องเปลี่ยนแปลงไป ก็จะไม่ยึด ไม่ติด เป็นหนุ่มเป็นสาววันนี้ เดียวก็ต้องเป็นคน
แก่ในวันพรุ่งนี้ ไปเอามาทำไม ไปยินดีกับเขาทำไม ปล่อยเขาอยู่ไปตามเรื่องของเขาไม่
ดีกว่าหรือ เราอยู่ของเราตามลำพัง เราก็มีความสุขได้ ถ้ามีธรรมะไว้คอยกำจัดกิเลส
ตัณหา ตัวที่คอยก่อวน ที่คอยสร้างความรู้สึกว่าไม่มี ว่าขาดแคลนสิ่งนั้นสิ่งนี้ ว่าไม่มี
ความสุข ความรู้สึกที่ไม่มีความสุขนี้ ก็คือตัวกิเลสตัณหาที่คอยสร้างความรู้สึก
เหล่านี้ขึ้นมา ให้รู้สึกว่ามีควมว่าเหวห่างหงอย ถ้ามีสมบัติ มีข้าวของ มีเพื่อน มีคนนั้น
คนนี้อยู่ด้วยแล้ว จะมีความสุข แต่พอได้มาแล้ว เป็นอย่างไร ความสุขก็มีอยู่บ้าง แต่
เวลาเกิดความทุกข์ขึ้นมาแต่ละครั้ง ก็จะกลบทำลายความสุขให้หมดสิ้นไปเลย เวลาต้อง
ทุกข์กับคนที่อยู่ด้วยเป็นอย่างไร บางคนถึงกับอยู่ด้วยกันต่อไปไม่ได้ก็มี ต้องเลิกรากัน
กันไป ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้ก็คิดว่าจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แต่พออยู่กันไปไม่ได้ไม่ช้าก็
เร็ว ก็มีปัญหาขึ้นมา แล้วในที่สุดก็ต้องเลิกรากันไป

นี่แหละคือเรื่องราวของสิ่งต่างๆทั้งหลาย ที่จิตไปเกี่ยวข้องด้วย แต่เพราะขาดปัญญา
นั่นเอง ไม่เข้าใจในธรรมชาติของเขว่าเป็น**ไตรลักษณ์** เป็น**อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** จึงไป
หลงผิดคิดว่าเป็น**สุขัง** เป็นความสุข เป็นสิ่งที่จะอยู่ภายใต้การควบคุมของเรา สามารถ
ดูแลรักษาให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ตลอดเวลา แต่เราก็ไม่สามารถฝืนความจริงได้ แล้ว
ในที่สุดก็เป็นอย่างไรชีวิตของเรา ก็ต้องทุกข์กับเรื่องนั้นเรื่องนี้ ทุกข์กับคนนั้นทุกข์กับคน
นี้ ทุกข์กับสิ่งนั้นทุกข์กับสิ่งนี้ และก็จะเป็นอย่างนี้ไปตลอด ไม่ว่าจะภพชาติที่มากี่เกิดใหม่
ถ้าไม่กำจัดกิเลสตัณหา ความโลภ โกรธ หลงแล้ว ทุกครั้งที่มาเกิด ก็จะดำเนินชีวิต
แบบเดิมๆอย่างนี้ไป เห็นอะไรที่ชอบ ก็อยากจะคว้ามาเป็นสมบัติ เห็นอะไรที่ไม่ชอบก็
อยากจะให้หายหมดไป อย่างนี้ชีวิตก็จะมีแต่ความวุ่นวายตลอดเวลา หากความสุขไม่ได้
แต่ถ้าสามารถปฏิบัติธรรมด้วยการเจริญสมาธิ เจริญปัญญา มีสติเป็นผู้นำ มีการทำบุญ
ให้ทาน มีการรักษาศีลเป็นผู้สนับสนุนแล้ว ในที่สุดไม่ช้าก็เร็ว กิเลสตัณหาที่เป็นเหตุของ
ความทุกข์ ก็จะต้องถูกทำลายหมดสิ้นไป เมื่อไม่มีกิเลสตัณหาอยู่ภายในใจแล้ว ใจก็จะ
ไม่มีความรู้สึกหิวอยากกับอะไรเลย เพราะมีความอิ่ม มีความพออยู่ในตัว จึงสามารถอยู่
ตามลำพังได้ โดยไม่ต้องมีสมบัติข้าวของเงินทองหรือบุคคลต่างๆมาให้ความสุข เช่น
พระพุทธเจ้ากับพระอรหันตสาวกทั้งหลาย

ท่านไม่มีสมบัติอะไรภายนอกเลย ยกเว้นบริวาร ๘ ที่เรียกว่า**อัฐบริวาร** ที่มีความจำเป็น
ต่อการดำรงชีพของสมณะ คือต้องมีปัจจัย ๔ ได้แก่ **อาหารบิณฑบาต จีวร ยารักษาโรค**
และที่อยู่อาศัย นอกเหนือไปจากนั้นแล้วท่านไม่ต้องการอะไรอีกเลย เพราะมองเห็นด้วย
ปัญญาว่าเป็นความทุกข์ทั้งสิ้น มีเงินก็ต้องทุกข์กับเงิน มียศก็ต้องทุกข์กับยศ มี
สรรเสริญก็ต้องทุกข์กับสรรเสริญ มีกามสุขก็ต้องทุกข์กับกามสุข เพราะเหตุใด เพราะสิ่ง
เหล่านี้ไม่ถาวรนั่นเอง มีเงินวันนี้พรุ่งนี้ก็อาจจะหมดตัวได้ มียศวันนี้พรุ่งนี้ก็อาจจะถูก
ปลดได้ มีสรรเสริญในวันนี้พรุ่งนี้ก็อาจจะถูกตำหนิได้ มีกามสุขในวันนี้พรุ่งนี้ก็อาจจะ
หมดสิ้นไปก็ได้ เช่น มีสามี มีภรรยา ก็มีความสุขกับสามีกับภรรยา แต่อยู่ดีๆ วันดีคืนดี
สามีหรือภรรยาต้องตายจากไปอย่างกะทันหันโดยไม่ได้อาคาตผัน ความสุขที่เคยมีกับสามี
กับภรณาก็ต้องสูญสลายหมดไปในทันที สิ่งที่จะตามมาก็คือความทุกข์อย่างมหันต์
นั่นเอง นี่เป็นเพราะว่าขาดปัญญา ไม่ได้ปฏิบัติธรรมกัน จึงมีความอ่อนแอ จึงต้องถูก

กิเลสเป็นตัวลากจูงไป กิเลสเห็นอะไรชอบอะไร ก็ต้องวิ่งไปหาสิ่งนั้นมา กิเลสไม่ต้องการสิ่งไหน ก็ต้องกำจัดสิ่งนั้น หรือต้องหนีให้พ้นสิ่งนั้นไป นี่เป็นเพราะว่าใจไม่เป็นอิสระ ไม่มีธรรมชาติเป็นผู้คอยปกครองดูแลรักษาตัวเอง เพราะไม่ได้ปฏิบัติธรรม

แต่ถ้าได้ปฏิบัติธรรมตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน อย่างที่ท่านทั้งหลายได้มาปฏิบัติกันในวันนี้แล้ว ต่อไปจิตก็จะมีผู้ปกป้องดูแลคุ้มครองรักษา ไม่ให้วิ่งเข้าไปหาความทุกข์ทั้งหลาย ถ้าไม่ศึกษาปฏิบัติธรรม แล้วปล่อยให้ชีวิตไหลไปตามความโลภ ความโกรธ ความหลง ความอยากต่างๆ เราก็จะวิ่งเข้าไปหาความทุกข์ หาความเสื่อมเสียอยู่ตลอดเวลา เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่มีใครสามารถที่จะปฏิบัติให้กันได้ เป็นสิ่งที่เราแต่ละคนจะต้องปฏิบัติกันเอง พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์สาวกท่านเป็นเพียงครูบาอาจารย์ เป็นผู้สอน เป็นผู้บอกทาง พวกเราเป็นผู้เดินทาง จะเดินไปตามทางที่ท่านสอนให้ไปก็ได้ หรือจะไม่เดินไปก็ได้ มันอยู่ที่ตัวของเราเอง ถ้าเป็นคนฉลาด ฟังแล้วเกิดศรัทธาขึ้นมา ก็ถือว่าเป็นบุญของเรา แสดงว่าเคยได้ทำบุญมาก่อนในอดีต ได้ทำคุณงามความดี ได้ปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอน เวลาฟังเทศน์ฟังธรรมแต่ครั้งจึงเกิดมีกำลังจิตกำลังใจ ที่จะปฏิบัติตาม แต่ถ้าไม่เคยมีบุญมีกุศล ไม่เคยทำบุญทำกุศลมาก่อน เวลาฟังเทศน์ฟังธรรม อาจจะรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เหลือเชื่อ เป็นสิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้ ไม่คิดว่าการทำความดีจะเป็นเหตุให้มีความสุขและความเจริญอย่างแท้จริง ถ้าเป็นเช่นนั้น ก็แสดงว่ายังถูกอำนาจของกิเลสตัณหาครอบงำกลับไป ให้กลับไปหาสมบัติชั่วของเงินทอง ให้กลับไปหาลาภยศ สรรเสริญ สุข ถ้ากลับไปหาสิ่งเหล่านั้นแล้วยึดติดอยู่กับสิ่งเหล่านั้น สิ่งที่จะตามมาต่อไปไม่ช้าก็เร็วก็คือความทุกข์ ความวุ่นวายใจนั่นเอง เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างดังที่ได้แสดงไว้แล้ว ต้องมีการเสื่อมมีการหมดไป ในที่สุดแม้แต่ชีวิตของเราก็ต้องหมดไป ถ้าไม่มีปัญญาสั่งสอนจิตใจให้เตรียมรับกับสภาพเหล่านี้ เวลาเกิดการพลัดพรากจากของรักของเจริญใจทั้งหลายทั้งปวงไป ก็จะต้องเกิดความทุกข์อย่างใหญ่หลวง จึงควรสร้างปัญญาไว้ดูแลรักษาจิตใจ คอยสั่งสอนจิตใจให้เตรียมรับกับสภาพเหล่านี้ไว้ แล้วความทุกข์ทั้งหลายก็จะมีตามมา เพราะได้รับการชำระจนหมดสิ้นไปจากจิตจากใจ การแสดงให้เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้